

T.C.
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI TİCARET VE LOJİSTİK ANA BİLİM DALI
ULUSLARARASI TİCARET VE LOJİSTİK TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

TRANSFER FİYATLANDIRMASI VE İHRACAT ANALİZİ: GAZİANTEP’TE
İHRACATÇI FİRMALAR ÜZERİNE BİR İNCELEME

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
NEVİN GÜLTEKİN

GAZİANTEP – 2021

T.C.
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI TİCARET VE LOJİSTİK ANA BİLİM DALI
ULUSLARARASI TİCARET VE LOJİSTİK TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

TRANSFER FİYATLANDIRMASI VE İHRACAT ANALİZİ: GAZİANTEP 'TE
İHRACATÇI FİRMALAR ÜZERİNE BİR İNCELEME

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN

NEVİN GÜLTEKİN

TEZ DANIŞMANI

Dr. Öğretim Üyesi Lamiha ÖZTÜRK

GAZİANTEP – 2021

KABUL VE ONAY

Nevin Gültekin tarafından hazırlanan “Transfer Fiyatlandırması ve Gaziantep İhracat Analizi” başlıklı bu çalışma ... / ... / 2021 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucu başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

.....

(Başkan)

.....

(Üye)

.....

Üye)

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım. .../.../2021

Prof. Dr. İbrahim Halil GÜZELBEY

ENSTİTÜ MÜDÜR VEKİLİ

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Transfer Fiyatlandırması ve Gaziantep İhracat Analizi” başlıklı çalışmanın tarafımca, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu ve bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve onurumla doğrularım. .../.../2021

Nevin GÜLTEKİN

ÖNSÖZ

Gaziantep, net ihracatçı ve sürekli gelişen bir ilimizdir. Türkiye'nin ihracatçı ilk 1000 firması arasına 2020 yılında 70 firma girebilmeyi başardı. Ortadoğu'ya açılan bir kapı olarak Gaziantep büyük çoğunlukla yerli ürünlerin ihracatını gerçekleştirmektedir. Stratejik bir konumda olan ve birçok ülkeye ihracata yapabilecek düzeyde uzmanlaşmış Gaziantep kentimizde ihracat ürün kompozisyonu kadar ihracatçı firmaların profili de önemlidir. İhracatçı firmanın sermaye ve ortaklık yapısının yerli olması, ihracattan elde edilen katma değer hem yerel hem de ulusal ekonomiyi besleyen bir can damarı kadar önemlidir. Yaratılan katma değer yerelde kalması, uzun vadeli karın yatırımlara ve istihdama dönüşebilmesi için elde edilen katma değer yerli firmalar tarafından üretilmesi önemli bir husustur. Bu açıdan uluslararası sitemde firmaların daha fazla kar elde etmek için kullandığı transfer fiyatlaması yöntemi bazı durumlarda vergi kayıplarına, katma değer sızıntılarına (value leakage) neden olabilmektedir. Özellikle en çok başvurulan transfer fiyatlaması yöntemlerinden birisi de denizaşırı firma ya da çok uluslu firmaların çifte vergiden kaçınmak ve transfer fiyatlama yoluyla daha fazla bilanço karı oluşturma yöntemidir. Bu çalışmada Gaziantep'te ihracatçı firmaların transfer fiyatlama yoluyla katma değer kayıplarına sebebiyet verip vermediğini firmaların ihracat rakamları ve ortaklık yapıları üzerinden değerlendirmesi yapılmıştır. Yapılan zaman serisi ve trend analizi ile bir yandan ihracat kapasitesinin yıllara göre değişimi irdelenirken başka bir yandan da firmaların ortaklık yapılarının ihracat kapasitesi üzerindeki etkisi analiz edilmiştir. Gaziantep'te yer alan firmaların büyük çoğunluğu yerli sermayeli olduğundan transfer fiyatlaması yoluna başvurmadıkları sonucu ortaya çıkmıştır. Çalışmada elde edilen bulguların literatüre kattığı en büyük değer ise şimdiye kadar Gaziantep ölçeğinde transfer fiyatlamasının ikincil veriler üzerinden analiz eden önemli bir çalışma olmasıdır.

ÖZET

Bu çalışmada değerlendirmeye konu olan ihracatçı Gaziantep firmaları ihracat rakamları, sermaye yapısı ve Vergi Öncesi Kar (VÖK) değerleri filtrelenerek belirlenmiştir. TİM tarafından her yıl düzenli açıklanan ilk 1000 ihracatçı firmanın listesinden Gaziantep firmaları belirlenmiştir. Firmaların büyük çoğunluğu 2019 yılına ait yurt içi satış ve vergi öncesi kar verilerini paylaşmamıştır. İhracatçı firmaların transfer fiyatlamasına başvurup vurmadığının tespitine yönelik yapılan bu çalışmada yabancı sermayeli firmaların Gaziantep firmaları içerisindeki ihracat payları belirlenmiştir. Hem yerli sermayeli hem de yabancı ortaklı-sermayeli firmaların tanımlayıcı istatistikler kullanılarak ihracat trend analizleri ile İran analizleri yapılmıştır. Bununla birlikte regresyon modeli kurularak ihracatçı firmaların yerli ve yabancı sermayeli olanların 2019 yılındaki ihracat ağırlıkları tespit edilmiştir.

Bu nedenle çalışmanın odak noktasında kurulan model ihracat yapan yerli ve yabancı sermayeli firmaların ihracat rakamları üzerinden gerçekleştirilmiştir. Yapılan regresyon analizi tek bir dönemi dikkate aldığından “Statik analiz” olarak değerlendirilerek regresyon denkleminde eğim-tanjant, bir başka deyişle katsayı analizi üzerinden yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Transfer Fiyatlaması, Gaziantep İhracat Analizi, Statik Analiz, Dinamik Analiz, Trend Analizi, VÖK, Gaziantep Dış Ticaret Dengesi, İthalat-İhracat Karşılama Oranı, Korelasyon Katsayısı

ABSTRACT

The firms included in the analysis in this study were determined after a certain filtering. Gaziantep companies were determined from the list of the first 1000 exporter companies announced annually by TIM. The majority of companies did not share the domestic sales and pre-tax profit data for 2019. In this study, which was conducted to investigate whether exporter companies applied to transfer pricing or not, export shares of foreign capital companies among Gaziantep companies were analyzed. In determining the export figures of both domestic and foreign partner-capital companies in 2019, the companies' EBIT is generally low. Since the BMP is not given in some companies, when it is too low in some companies, only the analysis made on the BMP will cause incomplete and average deviations. For this reason, export trend analysis and Iranian analysis were performed using descriptive statistics. In addition, the export weights of exporting companies with domestic and foreign capital in 2019 were determined by establishing a regression model.

For this reason, the model established at the focal point of the study was carried out on the export figures of domestic and foreign companies that has prominent role in export. Since the regression analysis takes into account a single period, it is evaluated as a "static analysis" and is performed on the slope-tangent, in other words coefficient analysis, in the regression equation. The findings obtained, as results of the analysis can be listed as follows:

Keywords: Transfer Pricing, Gaziantep Export Analysis, Static Analysis, Dynamic Analysis, Trend Analysis, EBIT, Gaziantep Trade Balance, Import-Export Coverage Ratio, Correlation Coefficient

İÇİNDEKİLER TABLOSU

ÖNSÖZ	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
İÇİNDEKİLER TABLOSU	iv
TABLolar LİSTESİ	vi
ŞEKİLLER LİSTESİ	vii
KISALTMALAR LİSTESİ	viii
BİRİNCİ BÖLÜM	1
HİPOTEZ VE ARAŞTIRMANIN ÇERÇEVESİ	1
1.1. Giriş	1
1.2. Tez Problemi Genel Tanımı	1
1.3. Araştırmanın Amacı	2
1.4. Araştırmanın Yöntemi	2
1.5. Araştırmanın Kısıtlamaları	3
1.6. Araştırmanın Temel Varsayımları	4
İKİNCİ BÖLÜM	5
KAVRAMSAL ÇERÇEVE	5
2.1. TRANSFER FİYATLANDIRMASI	5
2.1.1. Transfer Fiyatlandırması Kavramı	5
2.1.2. Transfer Fiyatlandırmasındaki Tarihsel Sürecin Gelişmesi ve Önemi	6
2.1.3. Transfer Fiyatlandırmasının Amaçları	8
2.1.3.1. Transfer Fiyatlandırmasının Uluslararası Amaçları	9
2.1.3.2. Transfer Fiyatlandırmasının Vergisel Amaçları	9
2.1.4. Transfer Fiyatlandırmasının İşleyişi.....	10
2.2. TRANSFER FİYATLANDIRMASI İLE İLGİLİ YAPILAN ULUSLARARASI DÜZENLEMELER VE KULLANILAN YÖNTEMLER	13
2.2.1. Transfer Fiyatlandırmasında ABD Düzenlemeleri ve Kullanılan Yöntemler ...	13
2.2.2. Transfer Fiyatlandırmasında OECD Düzenlemeleri ve Kullanılan Yöntemler .	15
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	18
VERİ, MODEL VE ANALİZ	18
3.1. VERİLER, MODEL VE ANALİZ	18
3.2. GAZİANTEP DIŞ TİCARET DURUMU VE DENGESİ	24

3.3. GAZİANTEP DIŞ TİCARET TEMEL BULGULAR	31
3.4. MODEL VE ANALİZ.....	44
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	60
SONUÇ VE DEĞERLENDİRMELER.....	60
KAYNAKÇA	62

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Veri Analizi ve Kaynakları	3
Tablo 2: Transfer Fiyatlamasının İşleyişi- I	11
Tablo 3: Transfer Fiyatlamasının İşleyişi- II	11
Tablo 4: ABD’de Transfer Fiyatlandırması Yöntemleri Sınıflandırması	15
Tablo 5: Gaziantep İhracatında İlk Sıralarda Yer Alan Ürünler Yüzde Payları (Milyon \$) ...	21
Tablo 6: Ülke Bazında Gaziantep'in İhracatta Yüzde Payları, 2019 (Milyon \$)	23
Tablo 7: Türkiye'de İlk 1000 ihracatçı Firma İçerisinde 70 Gaziantep Firması, 2019	26
Tablo 8: Gaziantep Net İhracat Rakamları Yıllara Göre (2005-2019).....	40
Tablo 9: Gaziantep'te İhracatta Yabancı Sermayeli Firmalar	47
Tablo 10: Gaziantep'te İhracatta Yerli Sermayeli Firmalar.....	49
Tablo 11: Vergi Öncesi Kar ve İhracat Rakamları-2019.....	56
Tablo 12: VÖK ve İhracat Değerleri Verilen 42 firmada Korelasyon Katsayıları	58
Tablo 13: VÖK ve İhracat Değerleri Verilen Yabancı Ortaklı 6 Firmanın Korelasyon Katsayıları	58
Tablo 14: VÖK ve İhracat Değerleri Verilen Yerli Sermayeli 36 Firmanın Korelasyon Katsayıları	59

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Türkiye Dış Ticaret Hacmi Değişimi, 2002-2019	19
Şekil 2: Türkiye İhracat Değişimi, 2002-2019.....	19
Şekil 3: Türkiye'de İllere Göre İhracat Rakamları, 2019	20
Şekil 4: Gaziantep Ürüne Göre İhracat Kompozisyonu, 2019.....	21
Şekil 5: Ülke Bazında İhracat Kompozisyonu, 2019	23
Şekil 6: İhracatçı İlk 1000 Firma içinde Gaziantep Firmaları Sayısının Yıllara Göre Değişimi (2004-2019).....	25
Şekil 7: İhracatçı Firmaların Tür Dağılımı.....	40
Şekil 8: İhracatın İthalatı Karşılama Oranı Yıllara Göre Değişimi.....	41
Şekil 9: Gaziantep İhracatı Yıllara Göre Değişim (\$).....	42
Şekil 10: Gaziantep Dış Ticaret Dengesi, 2005-2018	43

KISALTMALAR LİSTESİ

EX	: Export/İhracat
FDI-DYS	: Doğrudan Yabancı Sermaye
GAİB	: Güneydoğu Anadolu İhracatçılar Birliği
GATİ	: Gaziantep Toplam İhracat
GİB	: Gelirler İdaresi Başkanlığı
OECD	: İktisadi İş birliği ve Geliştirme Teşkilatı
TCMB	: Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası
TİM	: Türkiye İhracatçılar Meclisi
TİM	: Türkiye İhracatçılar Meclisi
TSO	: Ticaret Sanayi Odası
VÖK	: Vergi Öncesi Kar
VSK	: Vergi Sonrası Kar

BİRİNCİ BÖLÜM

HİPOTEZ VE ARAŞTIRMANIN ÇERÇEVESİ

1.1. Giriş

Bu çalışmanın amacı, Gaziantep ihracat kapasitesi zaman serisi analizi ile trendini belirlemek ve Gaziantep'teki firmaların transfer fiyatlaması ile ihracat ilişkisini ikincil veriler ve zaman serileri ile analiz etmektir. Her yıl ihracat kapasitesi artan Gaziantep'in ana ihracat arterleri olan Ortadoğu ülkelerindeki pazarlar şiddet ve çatışma nedenleriyle daralmasına rağmen Gaziantep ihracat kapasitesini sürekli geliştirmeyi başarmıştır. İhracat öyküsü bakımında başarı örneği olarak değerlendirebileceğimiz Gaziantep'te Kurulu firmaların ürün ve ihracat kompozisyonu kadar ortaklık yapısı ve kar durumları da önemlidir. Transfer fiyatlaması ihracatçı firmaların uluslararası ticaret sisteminde başvurdukları ve karlarının bu yöntem sayesinde arttırdıkları gözlemlenmektedir (Çevik, 2004). Bununla ilgili Ekonomik ve Kalkınma İşbirliği Örgütü (OECD) (Neighbour, 2002; OECD, 2017), Avrupa Birliği (AB),(Kurşun, 2008) ve Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD)(Arpan, 1972; Borkowski, 1996) çeşitli düzenlemeler olmasına rağmen şimdiye kadar literatürde bu sorunu çözebilecek bir mekanizma oluşturulamamıştır. Bununla birlikte transfer fiyatlamasının yöntemleri bağlamında analizi yapılarak transfer fiyatlaması yapan firmalar tespit edilebilmektedir. Bu çalışmada Gaziantep'teki ihracatçı firmaların transfer fiyatlaması kapasitesi ve düzeyleri analiz edilmek istenmektedir. İhracat kapasitesi sürekli artan ve net ihracatçı bir il olan Gaziantep, 2020 yılında Türkiye'de ihracat ilk 1000 firma içerisine girebilen 70 firma barındırmaktadır (TİM, 2020). Bu firmaların ihracat analizleri yapılarak transfer fiyatlaması düzey ve iştahları ölçülmeye yönelik ikincil veriler analiz edilmiştir. Karşılaştırılabilirlik analizi firmaların mal ve hizmet yelpazesinden ziyade Gelirler İdaresi Başkanlığı (GİB), Güneydoğu Anadolu İhracatçıları Birliği (GAİB), Türkiye İhracatçıları Meclisi (TİM) gibi kurumlara bildirilen Vergi Öncesi Kar (VÖK) ve ihracat değerleri üzerinden yapılmıştır. Araştırmada VÖK net kar marjının bir türevi olduğu varsayılarak model analizi VÖK ve ihracat değerleri üzerinden karşılaştırılmıştır.

1.2. Tez Problemi Genel Tanımı

Bu çalışmada problem cümlesi aşağıdaki gibi ifade etmek mümkündür. Transfer Fiyatlaması İhracatı artırıyor ama vergi gelirini düşürüyor mu? Vergi geliri kaybı var mı? İhracatçı firmalar yabancı ortaklık kurup transfer fiyatlaması yoluyla mı ihracat kapasitelerini geliştiriyor yoksa yerli sermayeli olarak mı daha fazla ihracat yapıyor?

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu tez çalışmasının temel amacı Gaziantep'teki ihracatçı firmalarda Transfer Fiyatlaması ve ihracat ilişkisini analiz etmektir. Bu kapsamda belirlenen rneklem Gaziantep'teki ihracatçı 70 firmanın yıllara göre değişen ihracat ve vergi miktarları üzerinden zaman serisi-trend analizleri yapılarak ihracat-transfer fiyatlaması ilişkisi analiz edilmiştir. Araştırmanın sonucunda Gaziantep ihracatçı firmalarının transfer fiyatlama kullanarak kendileri için kar, vergisel açıdan bir kayba sebep olacak bir yöntem kullanıp kullanmadıkları ikincil veriler üzerinden analiz edilmiştir.

1.4. Araştırmanın Yöntemi

TİM, GAİB, Türkiye İstatistik Kurumu (TUİK) ve Ticaret Bakanlığı verileri temel alınarak tarihsel zaman serisi analizi ile veriler incelenmiştir. Çalışmada, İkinil veriler ile firmaların sermaye ve ortaklı yapıları analiz edilerek ihracat ve transfer fiyatlaması arasındaki ilişkiyi analizi hedeflenmektedir. Zaman Serisi ve Bilanço Analizi, Temel Tanımlayıcı İstatistikler, Trend Analizi ile regresyon yöntemi kullanılacaktır. İkinil kaynaklardan elde edilen tarihsel veriler Excel Analizleri yapılarak ihracat değişimi ve transfer fiyatlamasında firma ortaklık-sermaye yapıları analiz edilmiştir. Regresyon analiz yöntemi, en az iki olmak üzere farklı değişkenler arasındaki ilişkiyi belirlemeyi hedeflemektedir. Regresyon analizi yaygın olarak lojistik ve doğrusal regresyon analizi olarak karşımıza çıkmaktadır (Akbulut). Lojistik regresyon analizlerinde genelde bağımlı değişkenin tahmin edilerek llmesi zaman zaman eleştiriye maruz kalmaktadır. Elde edilecek bulgular hakkında tahmini sonuç sunmaktadır (Elhan, 1997). Lojistik regresyon yöntemi bağımsız değişkeni çoklu normal dağıtım göstermesi şartı aranmaması avantaj olarak görülse de (Bircan, 2004) bu çalışmada doğrusal regresyon yöntemi tercih edilmiştir. Regresyon analizi ile değişkenler arasındaki ilişkinin varlığı, eğer ilişki var ise bunun gücü hakkında bilgi edinilebilir (wikipedia, 2021). Bu nedenle çalışmada basit doğrusal regresyon modeli kullanılmıştır. Vergi Mevzuatında ve İhracat kapasitesinde transfer fiyatlamasının yeri, yöntemleri ve etkileri tespit edilerek, Gaziantep ilinin ihracatında kullanılan transfer fiyatlaması ilişkin bulgular elde edilmesi hedeflenmiştir.

Tablo 1: Veri Analizi ve Kaynakları

Veri	Veri Kaynağı	Analizde kullanılacak veriler
Gaziantep İhracat Verileri	GAİB	Yıllara Göre Değişim, 2005-2019 eğilim ve dağılım
2019 Yılı Türkiye ilk 1000 ihracatçı firma içerisinde Gaziantep Firmaları (70 Firma)	TİM	Bilanço, Gelir, VÖK ve İhracat Geliri karşılaştırmaları
Türkiye ihracat rakamları ve ihracat yapılan ülkeler	TUIK	Ülke ve İhracat Miktarları, Gaziantep Türkiye Dış Ticaret Rakamları
Türkiye illere göre ihracat	Ticaret Bakanlığı	İllere Göre İhracat Rakamları

Aynı zamanda 2019 yılında Türkiye’de ilk 1000 ihracatçı firma arasına giren 70 Gaziantep firması detaylı şekilde ihracat verileri ve VÖK değerleri incelenmiştir. Türkiye’de ilk 1000 ihracatçı firma içerisine girebilen 70 Gaziantep firmasının ortalama firma başına düşen ihracat tutarları incelenmiştir. Yerli sermayeli olup ihracat yapan 64 %100 yerli firmanın ortalama ihracat tutarları ile yabancı sermayeli 6 firmaya ait ortalama yıllık ihracat tutarları karşılaştırılmıştır. Bu 70 firma içerisinde VÖK rakamları verilen 42 firma incelenerek 2019 yılına ait firma başına düşen ortalama ihracat miktarı belirlenerek karşılaştırmalar yapılmıştır.

1.5. Araştırmanın Kısıtlamaları

Araştırma net ihracatçı olan Gaziantep ilinin verileri dikkate alınarak gerçekleştirilmiştir. Pandemi kısıtlamaları nedeniyle anket ve firmaların transfer fiyatlaması hakkındaki bilgi ve farkındalık düzeyi araştırma imkânı olmadığından ikincil veriler toplanarak analizler ikincil veriler üzerinden gerçekleştirilmiştir. Nicel veri analizleri Excel’de gerçekleştirilmiştir. Örneklem belirlemesi ise Türkiye’de ilk 1000 ihracatçı firma içerisindeki Gaziantep menşeli firmalar seçilmiştir. Kategorik analiz yapılarak ilk 500 ve ilk 1000 ihracatçı firma arasındaki Gaziantep firmaları da karşılaştırılmıştır. Bu firmaların içerisinde VÖK değerleri ile ihracat rakamları verilen, karşılaştırma yapmaya elverişli firmalar detaylı incelenerek sonuçlar ortaya konulmuştur. Araştırma kapsamında piyasada ihracatçı firmalar rastgele belirlenmiş ve kendilerinden veri talebinde bulunulmuştur. Gaziantep’teki ihracatçı firmalar, verilerini paylaşmaktan imtina ettiklerinden dolayı GAİB, TİM ve TUIK üzerinden veriler toparlanmıştır. İkincil kaynaklardan elde edilen verilerin bir kısmı zaman serisi gibi dinamik analiz gerektiren

yöntemler kullanılarak trendler izlenmiştir. Bir kısmı da karşılaştırma yapmaya elverişli düzeyde olan veriler ile firmaların sermaye, VÖK ve ihracat değerleri üzerinden karşılaştırması yapılmıştır.

1.6. Araştırmanın Temel Varsayımları

Araştırmanın temel varsayımları; 1) Gaziantep’te ihracatçı firmalar yerli firmalar, yabancı firmalar ve yabancı firmalar olarak kategorize edilmiştir. 2) Transfer Fiyatlaması yoluyla örtük kazanç elde etmenin kriteri olarak ihracatçı firmanın yabancı ya da yabancı ortaklı olması olarak belirlenmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. TRANSFER FİYATLANDIRMASI

Transfer fiyatlandırması (Transfer Pricing) (Hanson J. S.(1975), Cenkeri E.(2005), Nazalı E. (2007,2012)) uygulaması hızla gelişen ve büyüme potansiyeli olan şirket yapıları nedeniyle küreselleşen, dijitalleşme ile hızlı bir dönüşüm yaşayan ticari hayatın gerekliliğinin bir mekanizması haline gelmiştir (Borkowski, 1996) Transfer fiyatlaması özellikle çok uluslu şirketlerin vergi yüklerini azaltmaya yönelik kullanılan evrensel bir yöntem haline gelmiştir (Kapusuz, 2002). Uluslararası ticaretin gün geçtikçe yaygın bir hale gelmesi sebebi ile transfer fiyatlandırması uluslararası bir boyut kazanmıştır (Seven, 2005). Bu nedenle transfer fiyatlaması üzerinde çokça araştırma yapılan güncel bir konu haline gelmiştir (Arpan, 1972; Aktaş, 2003; Aktan, 2004; Kurşun 2008; Çekiciler, 2014; Canbay, 2015; Baykan, 2021). Yazındaki transfer fiyatlamasına ilişkin detaylı çalışmalara başlamadan önce kavramsal düzeyde transfer fiyatlamasının incelenmesinde fayda vardır.

2.1.1. Transfer Fiyatlandırması Kavramı

Küresel ekonominin gelişim sürecine bakıldığında küreselleşme ile birlikte sermayenin G8 ülkelerine doğru kayması (OECD, 2020) uluslararası vergi rekabetini de arttırmış olup sermaye hareketlerinin kısıtlanmasına yönelik tedbirler alınmaya başlanmıştır. Özellikle OECD ülkeleri 2011 yılında Fransa'nın G8 dönem başkanlığında toplanarak aşırı sermaye hareketlerinin gelişmekte olan ülkelerin ekonomilerine şok etkisi yaratıp, aşırı ısınıp balonlara sebep olmasına engel olmak üzere yeni tedbirlerin alınması gerektiğini karara bağlamışlardır (G8 Deauville-Fransa Zirvesi Sonuç Deklarasyonu, 2011). Bu durum karşısında güçlü olan devletler ile yüksek vergi oranı uygulayan devlet üzerinde olumsuz etkiler yaratmıştır. Küresel ekonomi ile güçlü devletlerin dışa bağıllığı zorunlu hale getirilmiştir. Böylece bazı devletlerin bireysel vergi yaptırımını kararlarını almasında o devlet üzerine baskı yapmaktadır (Aktan, 2004).

Ulusal ve uluslararası boyutları olan transfer fiyatlandırması kavramı ikili ilişkiler arasında gerçekleşen mali işlemlerde ve tarafların kar üzerinden alacakları vergi payının belirlenmesinde uygulanan bir iktisadi ve mali bilimler terimi olarak mevzuatta ve literatürde kullanılmaktadır. (Uzun, 2017).

Transfer Fiyatlandırması kavramı ile Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kazanç Dağıtımı kavramlarının farklılık gösterdiği belirtilmektedir (Kurşun, 2008). Transfer fiyatlandırmasını uygulayan işletmeler genellikle birbirleriyle ilişkilidir. İşletmelerin statüsüne bakılmaksızın Nazalı (2007)'ya göre transfer fiyatlaması bir işletmenin kendi birimleri arasında uygulayacağı farklı fiyat olarak daha açık bir şekilde ifade edilebilir. Transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü kazanç dağıtımı işletmelerin ilgili kişiler veya kurumlarla emsallere uygunluk ilkesine aykırı bir bedel ya da fiyat üzerinden ücretlendirilmesi kazancın noksan hesaplamasına sebebiyet verebileceğinden kazancın tamamen veya kısmen transfer fiyatlandırması yoluyla ortak örtülü olarak dağıtılmasıdır (Nazalı, 2007). Transfer fiyatlaması işletmeler arası bir fiyat farklılığı olarak tanımlanırken, transfer fiyatlaması yoluyla örtülü kazanç elde etmek de transfer fiyatlamasını, bir araç olarak kullanılan işlemlerdir. Burada esas farklılık vergiden kaçınmak yoluyla örtülü kazanç elde etmek amacıyla mal ve hizmet alımı-satımında transfer fiyatlamasının bir araç olarak kullanılmasıdır. Başka bir tanımda ise Biyan (2007) Transfer fiyatlandırmasını Saraçoğlu ve Kaya (2006)'ya dayandırmaktadır. Saraçoğlu ve Kaya (2006)'ya göre *“Bir işletmenin gelir-gider veya kar paylaşım açısından bağlantılı olduğu, aynı çıkar birliğine dahil olan ana şirket ve bağlı şirketlerde ya da yönetimi ve denetimi açısından hakim durumda olduğu şirketlerin, iştirak ve şubeleriyle, karşılıklı olarak mal ve hizmet sunumunda uygulanan fiyatlamasıdır.”* Bu açıdan iki kavram arasındaki farkın net olarak anlaşılır kılınması için transfer fiyatlamasının tarihsel arka planına göz atmak gerekmektedir.

2.1.2. Transfer Fiyatlandırmasındaki Tarihsel Sürecin Gelişmesi ve Önemi

Transfer fiyatlandırması hem mali idareler hem de çok uluslu şirketler için pek çok açıdan önem kazanarak ticarete konu olmuştur. Doğan ve Çürük'e göre İngiliz iktisatçı Henry Sidgwick'in 1887 yılında yayınlanan *“The Principles Of Political Economy”* adlı eserinden esinlenerek, bir işletmenin kendisine ait üretmiş olduğu ürün olsa da girdi olarak kullanıldığı takdirde piyasa fiyatından işlem yapması gerekmektedir. Sidgwick'e göre fiyatı belirleyen temel husus ürünü elde etmek için kullanılan girdilerdir. Piyasanın büyüklüğü, malların serbest dolaşımının artması ile birlikte fiyat belirlemelerini etkileyen başka unsurlar da ortaya çıkmıştır. Uluslararası ekonomik bütünleşme 1950'li yıllardan itibaren hızla artması ile birlikte küreselleşme olarak adlandırılan bir dönem başlamıştır. Küreselleşme ile birlikte ülkeler arası ticari ilişkiler hızlı ve kapsamlı gelişim göstermiştir. Bu durum da *“ülkeler arasında giderek artan ekonomik karşılıklı bağımlılık olgusunu meydana getirmiştir”* (Barker,2002; Nayyar ve Court, 2002). Bu karşılıklı bağımlılıkta devletler, ürünlerin fiyatlarına ek olarak vergilendirme yaparak kendi kazançlarını da dengelemek istemektedir.

Küreselleşmenin uluslararası ilişkilerde etkilediği başka bir durum da çok uluslu şirketlerin uluslararası alanda mal ve hizmet hareketliliğinin büyük hacimlerde ve oranlarda genişlemesini sağlamasıdır. Uluslararası ticaretin gelişmesi ile birlikte kurumlar ve yabancı firmalar arasında bir araç olarak uygulana transfer fiyatlandırması giderek önem kazanmıştır. Böylece ilişkili kurum ve kişiler arasında gerçekleştirilen mal ve hizmet transferlerinde uygulanan vergilendirme devletlerin kazançlarını da etkilemeye başlamıştır. Bu noktada vergi idareleri yapılan “*mal ve hizmet kazançlarından adil bir pay alabilmek için en uygun transfer fiyatlandırması yapılandırmasını sağlamaktadır*” (Elliot ve Emmanuel, 2000).

Vergi idareleri mümkün olduğunca kendi ülkesinde bulunan finansal ürünlerin düşük vergilendirme yapan ve vergi cenneti olarak tanımlanan ülkelere gönderilmesine engel olmaya çalışmaktadır. Vergi idarileri önceden sınırlı sayıda bilgi erişimine sahip olabiliyorken, yapılan uluslararası anlaşmalar sayesinde dış ülkelere bağlı kişi ve kurum ortaklıklarına ilişkin bilgilere de erişim imkânı doğmuştur. OECD, 1995 yılında “Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations” (Çok Uluslu Şirketler ve Vergi İdareleri için Transfer Fiyatlaması Rehberi)¹ adlı rehberi yayımlayarak uluslararası platformda sorunları çözmeye ve küreselleşme sürecine uyum sağlamaya çalışmıştır². Böylece OECD’nin yardımları ile en makul transfer fiyatlandırma yöntemleri tespit edilmiştir. OECD’nin öncülük ettiği bu çalışmalarda gelişmiş kanuni düzenleme olarak ABD mevzuatı öncü bir rol oynamıştır. OECD ve ABD’nin yapmış olduğu bu düzenlemeler diğer ülkelerin kanunlarına da esin kaynağı olmuştur (Dembinski, 2006). ABD tarafından yapılan ilk düzenlemeler ve bu konudaki temel yapılar, diğer ülke ve kuruluşlar tarafından temel alınarak gerekli uyum sağlayıcı düzenlemeler yapılmıştır (Kapusuzoğlu, 2006).

Tarihsel süreçteki tüm bu çalışmalar, transfer fiyatlandırmasında meydana gelen değişikliklerin, gelirin ve buna bağlı olarak vergilerin hangi ülkede tahakkuk edeceğinin belirlenmesinde yardımcı olmuştur (Dicle, 1995). Kapusuzoğlu (1999) göre buna bağlı olarak ülkelerin vergi gelirlerini azaltılabilir ve bazı durumlarda firmalar açısından çifte vergilendirmeye sebep olması transfer fiyatlandırmasının önemini göstermektedir. Hem devlet vergi gelirlerinin azalmasının önüne geçmek hem de firmalar açısında çifte vergilendirmenin engellenerek rekabet güçlerinin korunması durumu şu şekilde açıklanabilir;

¹ Bu Rehber Türkçeye İYMMO tarafından “Çok Uluslu İşletmeler ve Vergi İdareleri İçin Transfer Fiyatlandırması Rehberi” olarak çevrilmiştir.

² Bkz. OECD 25/06/1995 tarihli Mali işler tarafından onaylanan rehber “

- *Büyüyen şirketlerin farklı ülkelerde özerklik göstermelerinden dolayı transfer fiyatlaması uluslararası bir boyut kazanmıştır. Bu durum transfer fiyatlandırmasının önemini arttırmıştır.*
- *Şirketlerin birden fazla ülkede faaliyet göstermesiyle birlikte uluslararası boyut kazanan transfer fiyatlaması farklı ülkelerin vergi gelirlerini erozyona uğrattığından, birçok ülkenin vergi ve gümrük idarelerince 1960'lı yılların başından itibaren takip edilebilir hale gelmiştir. Günümüze ülkeler bu konunun takip edilmesi konusunda daha fazla kaynak transfer etmektedir.*
- *Şirketlerin giderek büyümesinin sonucunda transfer fiyatlamasına konu olan meblağlarda büyümüştür. Bu aşamada transfer fiyatlandırmasının hatalı gerçekleştirilmesi ya da kötüye kullanılması ciddi gelir kayıplarına sebep olmaktadır.”*

Bununla birlikte üzerinde durulması gereken bir husus da tarihsel süreçte yapılan düzenlemelerle transfer fiyatlandırmasının amaçlarının ortaya konulmasıdır.

2.1.3. Transfer Fiyatlandırmasının Amaçları

Yapılan araştırmalara göre, kurumlar veya şirketler açısından transfer fiyatlandırmasının oldukça önemli olduğu görülmüştür. Şirketler arasındaki transfer fiyatlandırmasının bu kadar önemli olmasının temel sebebi vergidir. Transfer fiyatlamasının amaçları genel anlamda vergisel, iç yönetsel ve uluslararası amaçlardan oluşmaktadır. Vergi konusunda transfer fiyatlandırmasının bir strateji aracı olarak kullanılmasının en önemli sebebi ise uluslararası hedefe yöneliktir. Ülkeler transfer fiyatlandırmasının belirlenmesi aşamasında, mal veya hizmetlerin özelliklerine göre şirket içi ve şirket dışı bazı faktörleri göz önünde bulundurmaktadır.

Koyuncu (2005) yedi farklı faktörün transfer fiyatlandırılmasında önem arz etmekte olduğunu dile getirmektedir. Koyuncu (2005) karlılık düzeyinin, nakit akışının, döviz kurlarının sınırlandırılmasının, rekabet şartların, fiyatların uyumu gibi faktörlerin ön planda olduğunu vurgulamaktadır. Bunlara ek olarak vergileme ve güdüleme gibi diğer unsurlarında göz ardı edilmemesi konusunda uyarılmaktadır. Bu faktörlerle birlikte sırasıyla transfer fiyatlamasının uluslararası ve vergisel amaçları üzerinde durmakta fayda vardır.

2.1.3.1. Transfer Fiyatlandırmasının Uluslararası Amaçları

Çok uluslu şirketler kendi bölümleri ya da şirketleri arasında mal ve hizmet satışlarının uygulandığı uluslararası transfer fiyatlandırmasına sahiptir (Barkowski, 1996). Uluslararası ticaretin etkilendiği bazı parametreler vardır. Yerli para yerine kullanılan döviz kurunun değişiklik gösterdiği durumlarda ciddi kayıplar oluşabilir. Bu gibi kayıpların minimum seviyede tutulabilmesi adına uluslararası transfer fiyatlandırması devreye girer ve kurdaki dalgalanma göz önünde bulundurularak başka ülkedeki şirketlerle alım satım işlemi gerçekleştirilebilir. Bu işlemin gerçekleştirilebilmesi için çok uluslu şirketlerin yer aldıkları ülkelerin ödeme aracı süreleri ve dağıtım süreleri göz önünde bulundurulmaktadır.

Çok uluslu şirketler bu bağlamda buldukları pazara yönelik transfer fiyatlandırması uygulayabilir. Yeni bir pazara giren şirkete ilk yıllarda rekabetçi pozisyonu da dikkate alınarak düşük transfer fiyatlandırması uygulanabilir.

Çok uluslu şirketler bazı durumlarda kendi kar oranını arttırmak için döviz kontrollerinden sakınarak gelirlerini bir ülkeden diğerine aktarabilir (Seyidoğlu, 1982). Böylece şirketler elde ettikleri kar oranını gizleyerek ana merkeze aktarırken ilgili ülkedeki mevzuatında yer alan sınırlamaların aşılabilmesi için fiyatlar üzerinde oynama yapabilmektedir (Beylik, 2004).

2.1.3.2. Transfer Fiyatlandırmasının Vergisel Amaçları

Kurum ve şirketlerin transfer fiyatlandırmasını kullanmasının asıl amacı ülkeler arasında var olan vergi oranı ve politik farklılıklarından faydalanarak şirketlerin toplam vergi yükünü en aza indirmektir (Kaygusuz ve Dokur, 2005). Döviz kurundaki farktan dolayı ülkeler arasındaki vergi oranlarındaki en ufak bir farklılık bile transfer fiyatlandırması ile büyük nakit akışı farklılıklarına sebep olabilmektedir (Aydın, 2001).

Transfer fiyatlandırması çok uluslu şirketler arasında yer aldıkları ülkelerin piyasa fiyatına göre eşit olmalıdır. Fakat bazı durumlarda şirketler bazı nedenlerden dolayı transfer fiyatlandırmasını piyasa fiyatının altında veya üstünde belirleyebilmektedir. Bu tutum transfer fiyatlandırmasının kötü yönde kullanılması olarak adlandırılabilir (Hanson, 1975).

Örneğin Merkezi Singapur'da bulunan bir telefon şirketinin, vergi oranı daha düşük olan Venezüella'da bulunan iştirakinde ilgili ürünün parçalarını üreterek, ürünün montajını ise vergi oranı yüksek olan bağlı ortaklığının bulunduğu Fransa'da gerçekleştirip iştirak ve bağlı ortaklığı olduğu ülke arasında ürün satış fiyatlarını düşürebilmektedir. Bu durum transfer fiyatlandırmasına dahil edilerek kar oranı düşürülüp vergi aşınmasına sebep olur (Dicle, 1995)

Şirketler ülke dışında bulunan iştirak ve bağlı ortaklıklarına bir takım hak ödemeleri göstererek o ülkenin vergi mevzuatına uygun yapılan kesintileri şirketin mal alım ya da hizmeti içerisinde gösterip matrahın sebebiyet verip vergi yükünü azaltma yoluna gitmektedir. Alınan malın fiyatı içinde gizlemesi seçeneklerinden birini kullanarak yurtdışına kaydırılması sureti ile vergi yükünü azaltma yoluna gidebilir (Cenkeri,2005).

Transfer fiyatlaması kullanılarak ithalat aşamasında alınan malların satış vergilerinden düşük bedel gösterilmek kaydıyla, gümrük vergisi ve katma değer vergisi matrahlarının düşük tutulması sağlanabilmektedir. Böylelikle düşük bedel üzerinden hesaplanan vergi matrahı da düşük çıkmakta ve daha az vergi ödenebilmektedir (Günaydın, 1999).

Vergi oranları düşük olan ülkelere daha çok pay verip, bu oranın yüksek olduğu ülkelerdeki ortaklıklarına daha az pay verip oranı yüksek olan ülkelerde maliyeti arttırıp matrahı daraltmaktadır (Dicle, 1995).

2.1.4. Transfer Fiyatlandırmasının İşleyişi

Transfer fiyatlandırması çok uluslu şirketlerin kendi aralarındaki alım satım işleyişinden elde edilen karın vergi yoluyla dağıtılmasıyla ilgilidir. Başka bir tanımla farklı ülkelerde yer alan çok uluslu şirketlerin işlem değerini ifade etmekte kullanılır (Aktaş, 2003).

Transfer fiyatlamasının işleyiş biçimi literatürde çokça kullanılan örnek üzerinden şu şekilde açıklamak mümkündür. Örneğin bir “Amerikan bilgisayar grubu, Hindistan’da yerleşik ve kendi iştiraki olan şirketten iş yazılımları satın alıyor. Bu yazılımları bir paket haline getirip ABD’de satıyor. Hindistan’daki şirketin ne kadar kâr elde edeceği ve ne kadar vergi ödeyeceği Amerikalı şirketin bu yazılımlar için ne kadar transfer fiyatı ödeyeceğine bağlıdır. Amerikalı ana şirket, normal ya da olan piyasa fiyatının altında bir transfer fiyatı öderse, Amerikalı şirket makul bir kâr elde etmiş gözükürken, Hindistan’da ki firma finansal zorluk içinde gözükebilir. Verilen bu transfer fiyatından Amerikan Vergi Dairesi makul kârdan dolayı rahatsız olmazken, Hindistanlı Vergi Dairesi bundan çok memnun kalmayacaktır. Amerikalı şirket bunu kendi iştirakinden değil de bağımsız bir şirketten satın alıyor olsaydı piyasa fiyatından ödeme yapacak ve yazılımları satın aldığı firma da kendi ülkesinden bu gelirler üzerinden vergi ödeyecekti” (Aktaş, 2004).

Transfer fiyatlamasıyla ilgili Özmen (2008)’in çalışmasından bir örnek aşağıda verilmiştir. A ülkesinde yerleşik C Şirketi yılda 1000 araba üretmektedir. A Şirketi bu arabaları F ülkesinde bulunan ve iştiraki olan Z Şirketi aracılığıyla piyasaya sürmektedir. C Şirketi arabaların adedini

20.000 \$'dan Z Şirketine satmaktadır. Z Şirketi ise %50 kâr marjıyla arabalardan tanesini 30.000 \$'a satmaktadır. A ülkesinde vergi oranı %40, F ülkesinde ise %20'dir. C ve Z Şirketlerinin ayrı ayrı ve konsolide gelir tablosu şöyledir;

Tablo 2: Transfer Fiyatlamasının İşleyişi- I

	A Ülkesi C Şirketi	F Ülkesi Z Şirketi	Konsolide Tablo
Satış Geliri	20.000.000	30.000.000	30.000.000
Satılan Mal Maliyeti	12.000.000	20.000.000	12.000.000
Diğer Giderler	2.000.000	2.000.000	4.000.000
Vergi Öncesi Kâr	6.000.000	8.000.000	14.000.000
Kurumlar Vergisi	2.400.000	1.600.000	4.000.000
Vergi Sonrası Kâr	3.600.000	6.400.000	10.000.000

Kaynak: Mehmet Akif Özmen, Gelir ve Kurumlar Vergisi Mevzuatında Vergi Güvenlik Müesseseleri, Ankara, Yaklaşım Yayıncılık, 2008, s.161

Tablo 2'de görülebileceği gibi çok uluslu şirket grubu, faaliyetleri sonucunda araba satışından 30.000.000 \$ konsolide satış geliri, 10.000.000 \$ net kâr, vergi ödedikten sonraki kâr elde ederken, 4.000.000 \$ kurumlar vergisi ödemektedir. Fakat daha öncede belirttiğimiz gibi çok uluslu şirket transfer fiyatını kullanarak daha az vergi ödemekte ve konsolide net kârını arttırabilmektedir. Aşağıda bu durum örnekle açıklanmıştır.

Tablo 3: Transfer Fiyatlamasının İşleyişi- II

	A Ülkesi C Şirketi	F Ülkesi Z Şirketi	Konsolide Tablo
Satış Geliri	18.000.000	30.000.000	30.000.000
Satılan Mal Maliyeti	12.000.000	18.000.000	12.000.000
Diğer Giderler	2.000.000	2.000.000	4.000.000
Vergi Öncesi Kâr	4.000.000	10.000.000	14.000.000
Kurumlar Vergisi	1.600.000	2.000.000	3.600.000

Vergi Sonrası Kâr	2.400.000	8.000.000	10.400.000
--------------------------	-----------	-----------	------------

Kaynak: Mehmet Akif Özmen, Gelir ve Kurumlar Vergisi Mevzuatında Vergi Güvenlik Müesseseleri, Ankara, Yaklaşım Yayıncılık, 2008, s.162

C Şirketi arabaların adedini 20.000 \$ yerine 18.000 \$'dan Z Şirketine sattığını varsayalım. Vergi oranları yukarıdaki örneğimizde olduğu gibi A ülkesinde %40 ve F ülkesinde %20'dir. Bu durumda C ve Z Şirketinin ayrı ayrı ve konsolide gelir tabloları yukarıda gösterilmiştir. Buradan da anlaşılacağı gibi A ülkesinde üretilen arabaların daha düşük vergi oranına sahip F ülkesinde ki şirkete daha düşük fiyattan satmasından dolayı toplam olarak ödenecek vergi 400.000 \$ azalmış, geliri 400.000 \$ artmış ve vergi sonrası kârı 10.400.000 \$'a yükselmiştir (Tablo 3).

2.2. TRANSFER FİYATLANDIRMASI İLE İLGİLİ YAPILAN ULUSLARARASI DÜZENLEMELER VE KULLANILAN YÖNTEMLER

Çok uluslu şirketler, uluslararası iş çerçevesinde görülen değişimlere göre bağlı oldukları ülkelerin mevzuatlarına göre transfer fiyatlaması ile ilgili kurallar koymaya ve aynı zamanda kuralları yenileme girişimleri içerisinde bulunulmuştur. Bu girişimler gerçekleştirilirken çok uluslu şirketler bağlı oldukları ülkelerin farklı mevzuatlarından yarar sağlamayı amaçlar (Çelik, 2000). ABD tarafından yapılan ilk çalışmalar transfer fiyatlandırması konusuna ilişkin temel yapıları oluşturmuştur. Diğer ülkeler ve kuruluşlar bu konu hakkında bir düzenleme yaparken, ABD tarafından yapılan çalışmaları göz önünde bulundurarak hareket etmişlerdir. Bu hususta OECD ülkelerinin almış olduğu önlemler diğer ülkelere örnek teşkil etmektedir.

2.2.1. *Transfer Fiyatlandırmasında ABD Düzenlemeleri ve Kullanılan Yöntemler*

Transfer fiyatlandırması konusunda ABD öncül ülke olarak gösterilmektedir (Kapusuzoğlu, 2006). Arpan (1972) ve Işık (2005) göre ABD'nin transfer fiyatlandırması hakkındaki düzenlemeler konusunda dünyada öncüdür. ABD'nin transfer fiyatlandırmasında öncü olmasının temel sebebi, sahip olduğu çok uluslu şirket sayısının fazla olmasından kaynaklanmakta olup bu şirketlerden elde edilen vergilerin toplam gelir yüzdesinde çok önemli bir paya sahip olmasındandır (Arpan, 1972; Işık, 2005). Küreselleşme ve sermaye birikimi kapasitesinde büyük etkisi olan ABD'nin, transfer fiyatlandırması konusunda öncü olması çok uluslu şirket yapılarının kar odaklı olarak sermaye hareketlerine yön vermesinin de bir etkisi olduğu söylenebilir. Ancak küreselleşme öncesi çok uluslu şirketlerin transfer fiyatlamasına ilişkin düzenlemeleri savaş yıllarına dayanmaktadır. 1954 yılında yapılan ilk yasal düzenleme diğer ülkeler için bir rehber niteliği taşıdığını söylemek mümkündür (Işık, 2005).

Transfer fiyatlandırması düzenlemeleri ülkeden ülkeye farklılıklar göstermektedir. Bu farklılıklar içerisinde transfer fiyatlandırmasında öncü olan ABD'nin uluslararası sistemi uyumlu ve belli standartlara uygun hale getirmek üzere referans aldığı kriterler bulunmaktadır. ABD transfer fiyatlandırması konusundaki düzenlemeleri yaparken temel kriter olarak OECD düzenlemelerini esas almaktadır. OECD düzenlemelerinde olduğu gibi emsal bedellere uygunluk ilkesini esas almıştır. ABD'de 1968 yılında yapılan değişiklik ile birlikte emsal bedelin belirlenme yöntemi tanımlanmıştır. Kapusuzoğlu (1999)'na göre emsal bedel için *üç yöntem* önerilmektedir. Bu yöntemlerden ilki karşılaştırılabilir kontrol edilmeyen fiyat yöntemi, ikincisi yeniden satış fiyat yöntemi ve son olarak da maliyet artı yöntemidir (Kapusuzoğlu, 1999).

Bu yöntemlerde 1994 yılına kadar emsallere uygunluk ilkesinde sadece fiyat unsuru üzerinde durulmuşken, yapılan yeni düzenlemelerle birlikte 1994 yılı ve sonraki yıllarda uygulanan fiyatın yanı sıra yapılan alım satım işlemlerinde elde edilen kar oranı da değerlendirmeye dâhil edilmiştir. Bu düzenlemelere esas teşkil eden temel ilke de devletin gelir kayıplarının önlenmesidir. Bu nedenle gerekli inceleme ve düzenlemeleri Amerikan Gelir İdaresi (Internal Revenue Service “IRS”) idaresi şekillendirmektedir. IRS’ye bağlı şirketlerin işlemlerinde oluşan fiyatların emsallerine uygun olması ile birlikte elde edilen karları da incelemeye almıştır (Kapusuzoğlu, 1999).

ABD’nin gelir kanunları transfer fiyatlandırmasındaki değişiklikleri emsallere uygunluk ilkesi bağlamında düzenlenmiştir. Yine Kapusuzoğlu (1999) bu değişiklikleri değerlendirirken ABD’deki mevzuatın ve kanunun ilgili maddesini referans olarak göstermektedir. Bu kanun maddesine göre temel hedef mükelleflerin verilerini emsallere uygunluk konusunda IRS’ye sunulan dökümanlar resmi bir formata kavuşturulmuştur.

Transfer fiyatlandırması uygulanarak devletin gelir kaybı yaşanmasının önüne geçmek için ABD’de belli yaptırımlar getirilmiştir. Bu yaptırımlarda ABD’de transfer fiyatlandırmasında uygulanmak üzere iki tür ceza öngörülmüştür; *işlem cezası* ve *net düzeltme cezası* olarak adlandırılabilir (Kapusuzoğlu, 1999). Şimdi de bunları teker teker açıklayalım.

1- İşlem Cezası: Yanlış belirlenen işlem tutarına göre belirlenir. İşlem cezasında hesaplamalar yeniden yapılmak şartıyla mükellefin kullandığı fiyat baz alınmaktadır.

- a) Mükellefçe belirlenen fiyata göre %200 oranından yüksek ya da %50 oranından az olması durumunda eksik ödenen vergi üzerinden %20 cezai işlem tahakkuk edilir.
- b) Mükellefçe belirlenen fiyata göre %400 oranından yüksek ya da %25 oranından daha az olması durumunda eksik ödenen vergi üzerinden %40 cezai işlem tahakkuk edilir.

2- Net Düzeltme Cezası: Ayarlama (düzeltme) yapılan gelir miktarına göre belirlenir. Düzeltme cezasında söz konusu işlemde elde edilen gelir baz alınır.

- a) Vergilendirilen gelirden yapılan düzeltme işlemi 5 milyon dolardan ya da fatura toplamının %10’undan fazla ise eksik beyan edilen gelirden %20 oranında cezai işlem uygulanır.
- b) Vergilendirilebilir gelirden yapılan düzeltme işlemi 20 milyon dolardan ya da fatura toplamının %20’sinden fazla ise beyan edilen gelirin %40’ı oranında cezai işlem uygulanır.

Ancak bu yaptırımlarda mükellefe ağır yük getirmekten ziyade, mükellefin de dahil olarak gelir kayıplarının minimize edilmesi sürecinde mükellefin sorumlu davranmasının önünü açmaktadır. Kanun koyucu ve yaptırım otoritesi buna ek olarak yabancı sermayeyi ürkütmemek üzere belli kolaylıklar ve düzenlemeler sağlamıştır. Yabancı sermayeli şirketlerin ABD’de vergilendirilebilir gelirden mevzuatta yer alan yöntemlerden birini seçmesi durumunda seçilen bu yöntem emsal bedel yöntemine uygun olduğu takdirde cezai işlem uygulanmamaktadır (Kapusuzoğlu, 1999).

Bu durumda akla gelen başka bir soru da emsal bedelin tespit edilme yöntemidir. ABD’deki kanun koyucu ve vergi otoritesi buna ilişkin belli düzenlemeler yapmıştır. Gustafson (1997) ABD’yi örnek alarak emsal bedelinin tespitinde “maddi” ve “maddi olmayan” varlıkların transferine ilişkin sundukları yöntemler aşağıdaki tabloda sıralanmıştır.

Tablo 4: ABD’de Transfer Fiyatlandırması Yöntemleri Sınıflandırması

Maddi Varlıkların Transferinde Kullanılan Yöntemler	Maddi Olmayan Varlıkların Transferinde Kullanılan Yöntemler
1. Karşılaştırılabilir Kontrolsüz Fiyat	1. Karşılaştırılabilir Kontrolsüz İşlem Yöntemi
2. Yeniden Satış Fiyatı Yöntemi	2. Karşılaştırılabilir Kar Yöntemi (CPM)
3. Maliyete Artı Yöntemi	3. Kar Bölüşüm Yöntemi
4. Karşılaştırılabilir Kar Yöntemi	4. Belirtilmeyen Yöntemler
5. Kar Bölüşüm Yöntemi	
6. Belirtilmeyen Yöntemler	

Kaynak: www.revenue.act.gov.au, 482-3(a)-4(a), H. Charles GUSTAFSON, Robert J. PERONİ, Richard Crawford PUGH, (1997) Taxation of International Transaction, Materials, Text and Problems, St Paul MN, West Publishing Co, 518-535. (Aktaran: Kapusuzoğlu, 1999)

2.2.2. Transfer Fiyatlandırmasında OECD Düzenlemeleri ve Kullanılan Yöntemler

Transfer fiyatlandırmasında genel kabul gören düzenlemelerin ve yöntemlerin temel kaynaklarından birisi de OECD’dir. OECD (Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Teşkilatı), piyasa ekonomisine ve demokratik değerleri esas alan ülkelerden meydana gelen uluslararası bir iş birliği ve kalkınma örgütüdür. Üye ülkelerin birbirileri ile olan ilişkileri ve ticareti de bu düzenlemeleri de baz almaktadır. Üye ülkeler için aynı zamanda birbirilerinden öğrenme imkânı sağlayan bir iş birliği kurumudur. Bu ülkelerde yüksek oranlı ekonomik büyüme, kalkınma, yaşam standartları seviyesini yükseltme, uluslararası standartlar getirme ve uluslararası ticareti geliştirme gibi amaçları doğrultusunda çalışmalar yürütmek için

kurulmuştur. Ekonomik büyüme ve uluslararası ticaretin yaygınlaştırılması amaçlarıyla kurulan OECD, Merkezi Paris olmak üzere 14.12.1960 tarihinde kurulmuştur.

1977 yılında hazırlanan ilk çalışma OECD'nin transfer fiyatlandırması konusundaki "OECD Vergi Anlaşma Modeli"dir. Birçok farklı ülke tarafından 1979 yılında rehber olarak kullanılacak yasal metin ilk önce 1987 yılında revize edilerek tekrar sunulmuştur. Daha sonra ise 1995 yılında "Uluslararası Şirketler ve Vergi İdareleri İçin Transfer Fiyatlandırması Rehberi (Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administration)" adıyla yeniden düzenlenmiştir (OECD, 2017; Yıldırım vd, 2008).

Yayımlanan rehber daha sonra 2009 yılında "İdarelerin Anlaşmazlıkların Çözümündeki Yaklaşımları" başlığı altında dördüncü bölümü anlaşmazlıkları ortadan kaldıracak çözümlerde yaşanan gelişmeler doğrultusunda güncellenmiştir. 2010 yılında ise Rehberin, "*Emsallere Uygunluk İlkesi*" başlıklı birinci bölümünde, "*Transfer Fiyatlandırması Yöntemleri*" başlıklı ikinci bölümünde ve "*Karşılaştırılabilirlik Analizi*" başlıklı üçüncü bölümünde, en uygun yöntemin seçilmesine ilişkin yeni yaklaşımlar ve yapılan işleme dayalı kar yöntemlerinin nasıl uygulanacağına hakkında detaylı açıklamalar eklenerek değişiklikler düzenlenmiştir. Yapılan düzenlemeler zenginleştirilerek, "*Transfer Fiyatlandırmasının İşletme Yapılanmasına Bakış Açısı*" başlıklı yeni bir bölüm eklenmiştir. Son olarak Rehberin "Gayri Maddi Varlıklar" bölümünün gözden geçirilmesine ilişkin olarak hazırlanan taslak "Tartışma Metni" OECD tarafından 6 Haziran 2012 tarihinde yayımlanmıştır ve sonrasında gelen öneriler doğrultusunda 2017 ve 2020 yılında düzenlemeler tekrar revize edilmiştir.

OECD, yayımladığı transfer fiyatlandırması rehberinde, rehberde yer alan prensipler doğrultusunda üye ülkelerin kendi ülkelerindeki mevzuata uygun olarak vergi kanunlarını göz önünde bulundurarak gerekli düzenlemeleri de göz önünde bulundurarak kullanılmasını önermektedir.

Böylece yayımlanan rehberde vergi dairelerinin ve uluslararası şirketlerin uyacakları esasları içermekte ve bağımlı şirketlerin kendi aralarındaki işlemlerinde emsal bedel prensibinin uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemektedir. Dolayısı ile üye ülkelerin bu konuda yapacakları düzenlemeler evrensel boyuttaki prensiplere uygunluk gösterecektir. Ayrıca yayımlanan rehber üye olmayan ülkeler ve şirketlere rehber olacak niteliktedir. Bu ülkelere örnek olarak; Çin, Hindistan, Güney Afrika, Rusya verilebilir (Uyanık, 2006).

Bağımsız şirketler arasında yapılan alım satım işlemleri ya da hizmetlerin fiyatlandırılması genellikle piyasalar tarafından belirlenmektedir. Ancak bazen piyasa dışında fiyat belirlemeleri mümkün olabilmektedir. Türk vergi mevzuatı bu durumu şu şekilde açıklar;

- Birçok uluslu şirket gerçekleştirdikleri işlerde piyasa fiyatlamasından doğrudan etkilenmeyebilir. Piyasa fiyatlandırılmasının olmadığı bir durumda piyasa fiyatının doğru bir biçimde belirlenmesi zorlaşır. Hem üçüncü kişiler hem de bağlı girişimlerle olan piyasa koşullarından oluşan durumlara tepki verir. Çok uluslu şirketlere bu durumu genelde bir özerkliğe sahip olduğundan birbirleri ile bağımsız bir şekilde pazarlık yapabilmektedir.
- Transfer fiyatlandırması piyasa fiyatlandırması ve emsallere uygunluk ilkesine aykırı davrandığı takdirde ev sahibi ülkenin vergi gelirlerinde bozulmalar ve aksamalar meydana gelebilir. Bu nedenle OECD ülkeleri bu gibi sorunları önlemek amacıyla emsallere uygunluk ilkesine uygun olacak şekilde uzlaşma sağlamaktadırlar.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

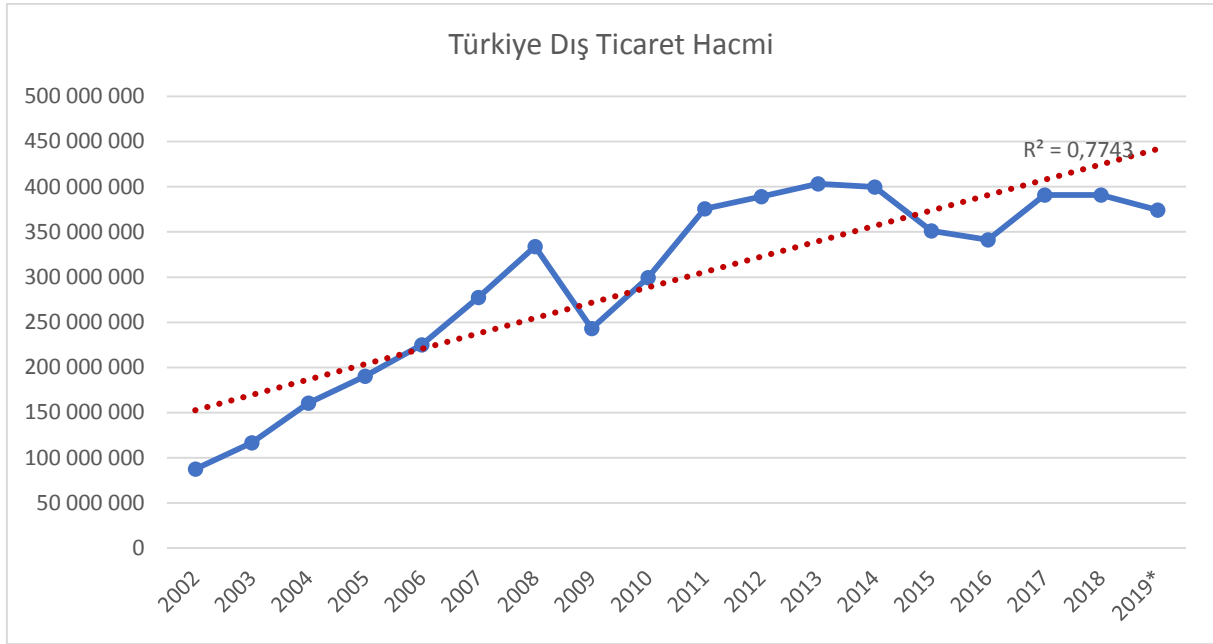
VERİ, MODEL VE ANALİZ

Çalışmada zaman serileri analizleri için regresyon modeli kullanılmıştır. Regresyon analizi, iki ya da daha çok nicel değişken arasındaki ilişkiyi ölçmek için kullanılan analiz metodudur. Eğer tek bir değişken kullanılarak analiz yapılıyorsa buna tek değişkenli regresyon, birden çok değişken kullanılıyorsa çok değişkenli regresyon analizi olarak isimlendirilir. Regresyon analizi ile değişkenler arasındaki ilişkinin varlığı, eğer ilişki var ise bunun gücü hakkında bilgi edinilebilir. Zaman serileri analizindeki eğilim değişimleri regresyon modeli temelli olarak analiz edilmektedir. Bu nedenle tarihsel verilerin ortalamalara göre değişimleri grafikler ve eğilimler üzerinden rahatlıkla gözleme imkânı verdiği için veriler Excel tablo ve grafiklerine dönüştürülerek analiz edilmiştir. Basit doğrusal regresyon bize normal dağılmış, hakkında aralıklı/oranlı ölçekle veri toplanmış iki değişken arasında doğrusal ilişki olup olmadığını test etme olanağı verir. Değişkenlerden biri tahmin, diğeri sonuç değişkenidir. (Tonta Y.:2008).

3.1. VERİLER, MODEL VE ANALİZ

Gaziantep'teki ihracatçı firmaların transfer fiyatlaması kapasitesi ve düzeyleri analiz edilmek istenmektedir. İhracat kapasitesi sürekli artan ve net ihracatçı bir il olan Gaziantep, 2020 yılında Türkiye'de ihracat ilk 1000 firma içerisinde girebilen 70 firma barındırmaktadır. Bu firmaların ihracat analizleri yapılarak transfer fiyatlaması düzey ve istahları ölçülmeye yönelik ikinciler verileri analiz edilmiştir. Karşılaştırılabilirlik analizi firmaların mal ve hizmet yelpazesinden ziyade GİB, GAİB, TİM gibi kurumlara bildirilen VÖK ve ihracat değerleri üzerinden yapılmıştır. Araştırmada VÖK net kar marjının bir türevi olduğu varsayılarak model analizi VÖK ve ihracat değerleri üzerinden karşılaştırılmıştır.

Türkiye 2002'den sonra ihracat pazarlarına erişim konusunda Avrupa Birliği(AB) üyelik süreciyle birlikte hem komşu pazarlara hem de AB pazarına daha rahat erişim sağlayabilecek bir sürece girmiştir. Seçilen veriler 2000 sonrasındaki ihracat düzeyinin değişimi gözleyebilecek düzeyde olmasına dikkat edilmiştir. Bu nedenle ilk önce 2002-2019 yılları arasındaki Türkiye ihracat düzeyinin değişimi incelenmiştir.

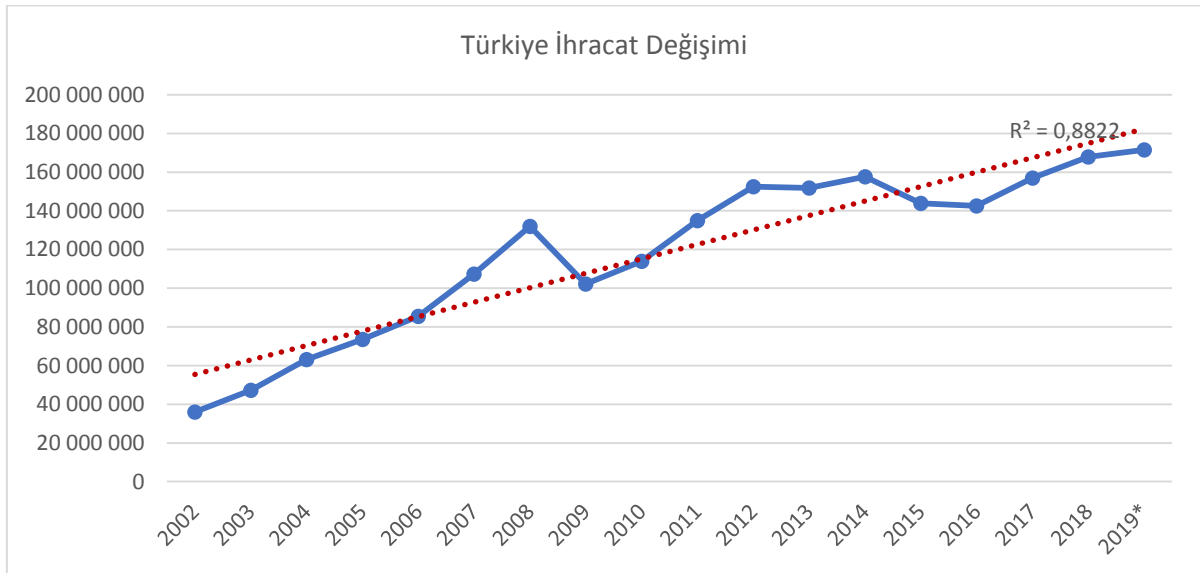

Şekil 1: Türkiye Dış Ticaret Hacmi Değişimi, 2002-2019

Kaynak: TÜİK Dış Ticaret Verileri, 2020

Türkiye dış ticaret dengesi 2002-2019 yılları arasındaki değişim yukarıdaki şekilde verilmiştir. Buna göre düzenli artış eğilimi %77,43 R kare değeri ile düzenli bir artış gözlemlenmiştir.

Dış ticaret değeri ile birlikte önemli bir gösterge de ihracat düzeyidir. 2002-2019 yılları arasında Türkiye ihracat rakamlarının değişimi ve eğilimi aşağıdaki grafikte gösterilmiştir.

Şekil 2: Türkiye İhracat Değişimi, 2002-2019

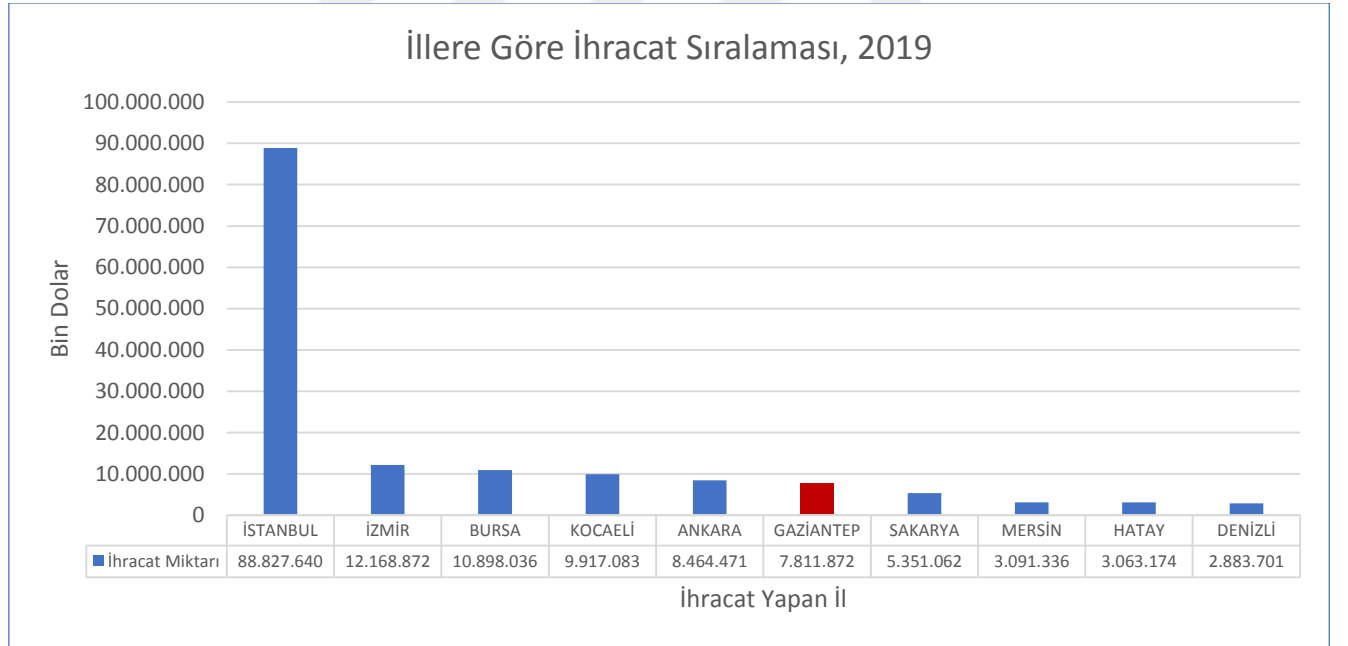
Kaynak: TÜİK Dış Ticaret Verileri, 2020

Buna göre ihracat değişimindeki artış eğilimi genel dış ticaretten daha fazla artış eğilimi göstermiş olup, R kare değeri de dış ticaretten daha yüksek çıkmıştır. R kare değeri %88,22 ile

İhracat artış eğiliminin güvenilirlik değerinin dış ticaret değerinden daha fazla olduğu görülmektedir. Bu tez konusunun asıl odak alanı olan Gaziantep'i incelemek gerekmektedir.

Gaziantep Türkiye'nin önemli sanayi ve ihracat merkezlerindedir. Kalkınma Bakanlığı'nın 2011 yılında yaptığı Türkiye'nin Sosyal Ekonomik Gelişmişlik Endeksi'ne (SEGE) göre Gaziantep ilimiz 81 il arasında 30'uncu sırada yer almaktadır. İhracat rakamları bağlamında Ticaret Bakanlığının Türkiye'nin 2019 yılına ait verileri incelendiğinde ise Gaziantep, ihracat yapan 81 il arasında yapılan sıralamada 6'ncı sırada olduğu görülmektedir. 2019 yılında yapılan toplam ihracat rakamı 180.832.722,00 bin ABD doları iken bu rakamın 7.811.062,00 bin ABD doları Gaziantep tarafından gerçekleştirilen ihracattan kaynaklanmaktadır.

Türkiye'nin önemli ihracat üslerinden birisi olan Gaziantep'in transfer fiyatlaması ve ihracat ilişkisinin mevzuat açısından incelenmesi önemli bir değişkendir. İhracatın katma değeri ve ihracatta transfer fiyatlamasının yapıp yapılmadığının tespit edilmesi aynı zamanda devletin fiskal gelirleri bakımından üzerinde çalışılan bir konudur. Gaziantep ihracat rakamları ve ihracat kompozisyonunun incelenmesi bu açıdan önemli bir göstergedir.

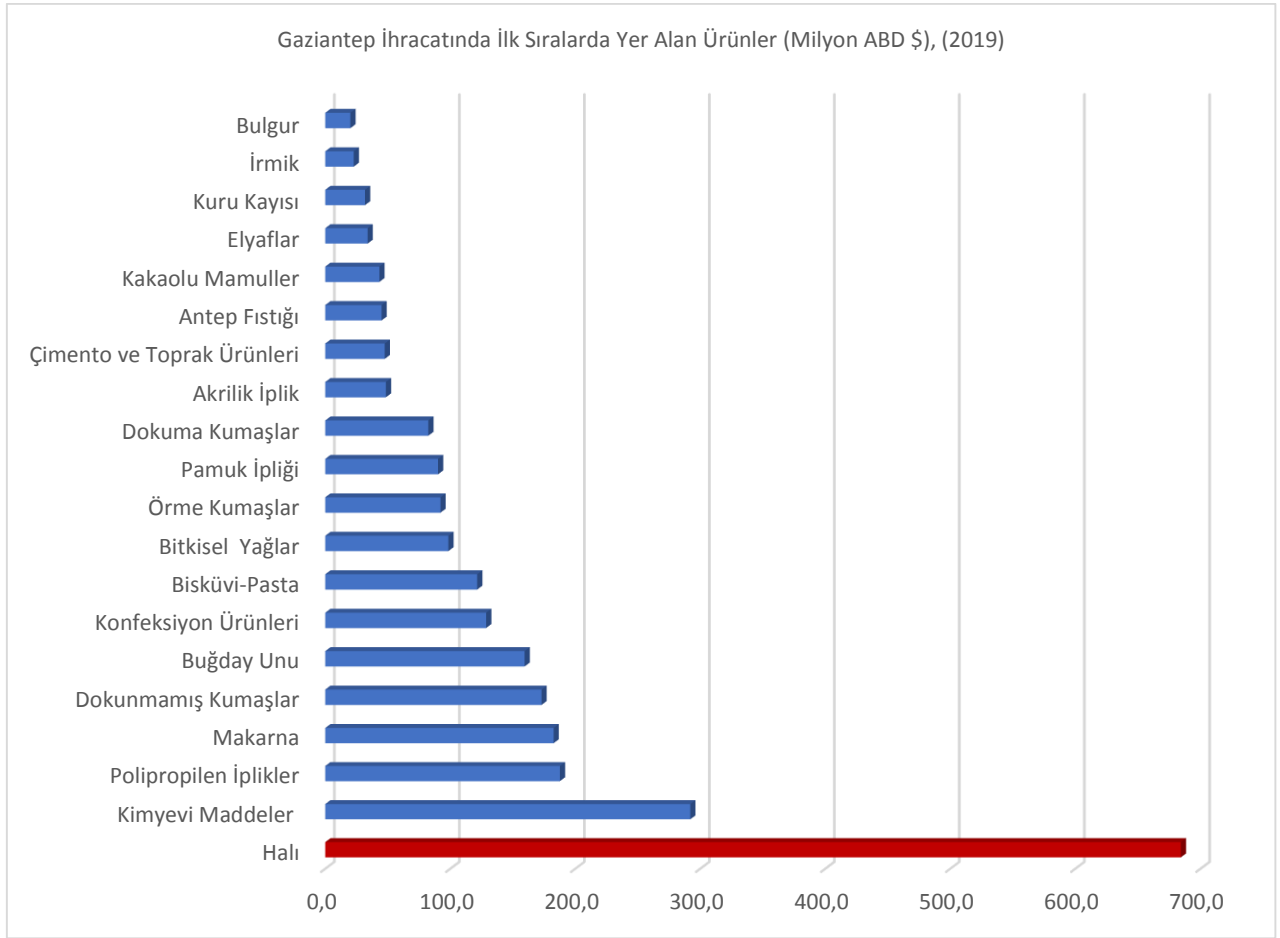

Şekil 3: Türkiye'de İllere Göre İhracat Rakamları, 2019

Kaynak: Ticaret Bakanlığı, 2020

(<https://ticaret.gov.tr/data/5b8704f313b8761450e18dcf/%C4%B0llere%20G%C3%B6re%20%C4%B0hracat.xls>, erişim tarihi 01.08.2020)

Ürün bakımından Gaziantep ihracat kompozisyonu Şekil 4'te verilmiştir. Buna göre Gaziantep ihracatında en büyük pay tekstil ürünlerinden olan Halı ürününde gerçekleştiği görülmektedir.

Şekil 4: Gaziantep Ürüne Göre İhracat Kompozisyonu, 2019
Kaynak: GAİB, 2020

2019 yılına ait GAİB verileri incelendiğinde ‘halı’nın ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Halı ihracatını Kimyevi Ürünler takip etmekle beraber Makarna, Buğday Unu, Polipropilen İplikler devamında gelmektedir. Sektörel düzeyde tekstil ve tekstil ürünlerini gıda ürünleri ve kimyevi ürünlerin takip ettiği görülmektedir. Gaziantep ürün ihracat çeşitliliği bakımından tekstil, gıda ve kimyevi ürünler kategorileri göze çarpan ürün ihracatları arasında yer almaktadır.

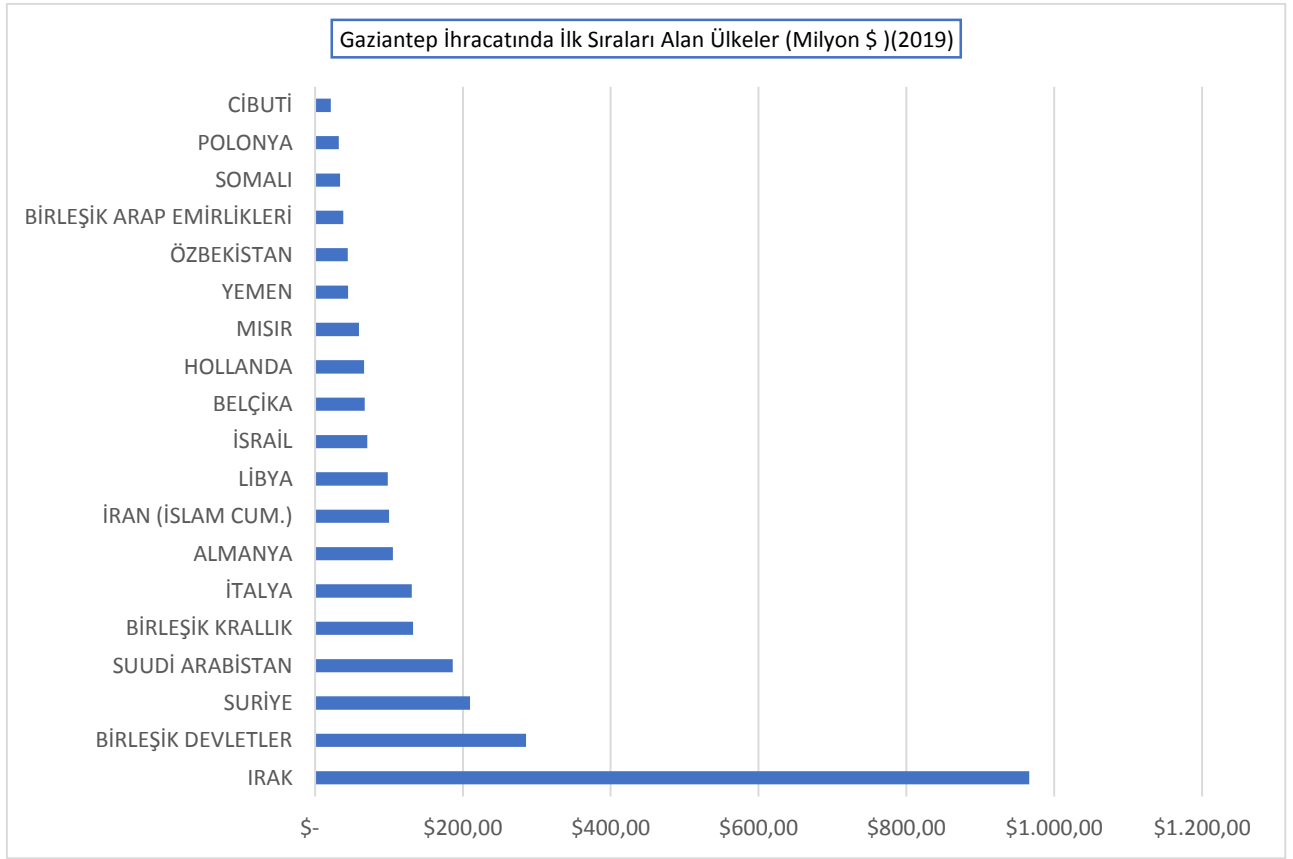
Tablo 5: Gaziantep İhracatında İlk Sıralarda Yer Alan Ürünler Yüzde Payları (Milyon \$)

ÜRÜNLER	2019 (Ocak-Mayıs)	
	DEĞER (Milyon \$)	PAY (%)
Halı	684,3	18,2
Kimyevi Maddeler	292,0	7,8
Polipropilen İplikler	187,7	5,0
Makarna	182,7	4,9
Dokunmamış Kumaşlar	173,0	4,6
Buğday Unu	159,5	4,3
Konfeksiyon Ürünleri	128,8	3,4
Bisküvi-Pasta	121,6	3,2

Bitkisel Yağlar	98,5	2,6
Örme Kumaşlar	92,2	2,5
Pamuk İpliği	90,3	2,4
Dokuma Kumaşlar	82,4	2,2
Akrilik İplik	48,5	1,3
Çimento ve Toprak Ürünleri	47,6	1,3
Antep Fıstığı	45,0	1,2
Kakaolu Mamuller	43,3	1,2
Elyaf lar	33,9	0,9
Kuru Kayısı	31,8	0,8
İrmik	22,8	0,6
Bulgur	20,1	0,5

Kaynak: GAİB, 2020

Gaziantep'in 2019 yılına ait ihracat verileri detaylı incelendiğinde yüzde oranlar bakımından ilk sıralarda tekstil ürünleri ve kimyevi maddeler yer almaktadır. Ürüne göre miktar ve % paylarını detaylı şekilde incelediğimizde tekstil ürünlerinde başı çeken halının 684,3 milyon ABD doları ile %18,2 gibi bir yüzde payı ile ilk sırada yer almaktadır. Halı'dan sonra en fazla ihracat kimyevi ürünlerde gerçekleşmiş olup 292 milyon ABD dolarlık kimyevi ürünler ihracatı da %7,8'lik bir yüzde payına denk gelmektedir. Diğer ürünlerin ihracat rakamları ve yüzde payları bakımından gerçekleşmeleri sırasıyla şöyle olmuştur. Polipropilen İplikler 187,7 milyon \$ ve %5,0; Makarna 182,7 milyon \$ ve %4,9; Dokunmamış Kumaşlar 173,0 milyon ve \$ %4,6; Buğday Unu 159,5 milyon \$ %4,3; Konfeksiyon Ürünleri 128,8 milyon \$ ve %3,4; Bisküvi-Pasta 121,6 milyon ve \$ %3,2; Bitkisel Yağlar 98,5 milyon ve %2,6; Örme Kumaşlar 92,2 milyon \$ ve %2,5; Pamuk İpliği 90,3 milyon \$ ve %2,4; Dokuma Kumaşlar 82,4 milyon \$ ve %2,2; Akrilik İplik 48,5 milyon \$ ve %1,3; Çimento ve Toprak Ürünleri 47,6 milyon \$ ve %1,3; Antep Fıstığı 45,0 milyon \$ ve %1,2; Kakaolu Mamuller 43,3 milyon \$ ve %1,2 Elyaf lar 33,9 milyon \$ ve %0,9 Kuru Kayısı 31,8 milyon \$ %0,8 İrmik 22,8 milyon \$ ve %0,6 bulgurun 20,1 milyon dolar ile ihracatta %0,5'lik bir pay son sırada yer aldığı görülmektedir.

Şekil 5: Ülke Bazında İhracat Kompozisyonu, 2019
Kaynak: GAİB, 2020

2019 yılı ülkeler bazında ihracat verileri incelendiğinde en büyük İhracat pazarının Irak olduğu görülmektedir. Irak'tan sonra ABD, Suriye ve Suudi Arabistan gelmektedir. Türkiye'nin çok önemli bir pazarı olan Birleşik Krallık ise Gaziantep'in ihracat sıralamasında beşinci sırada yer aldığı görülmektedir.

Sıralama ile birlikte Gaziantep'ten yapılan ihracatın ülkelere göre yüzde oranları aşağıdaki tabloda verilmiştir. Tablo 7'de de görüldüğü üzere Irak'ın toplam ihracat içindeki payı %25,8 ile ilk sıradır. Ülke bazında yapılan ihracatın dörtte birinden fazlası Irak'a yapılmaktadır. İkinci sırada yer alan Birleşik devletler'in payı %7,6, uzun yıllardan beri iç savaşta yer almasına rağmen Suriye'nin payı %5,6 ile ilk sıralarda yer almaktadır.

Tablo 6: Ülke Bazında Gaziantep'in İhracatta Yüzde Payları, 2019 (Milyon \$)

SN	ÜLKELER	(Ocak-Mayıs) (2019)	
		DEĞER (\$)	PAY (%)
1.	Irak	\$966,23	25,8
2.	Amerika Birleşik Devletleri	\$285,31	7,6
3.	Suriye	\$209,83	5,6
4.	Suudi Arabistan	\$186,07	5,0
5.	Birleşik Krallık	\$132,36	3,5

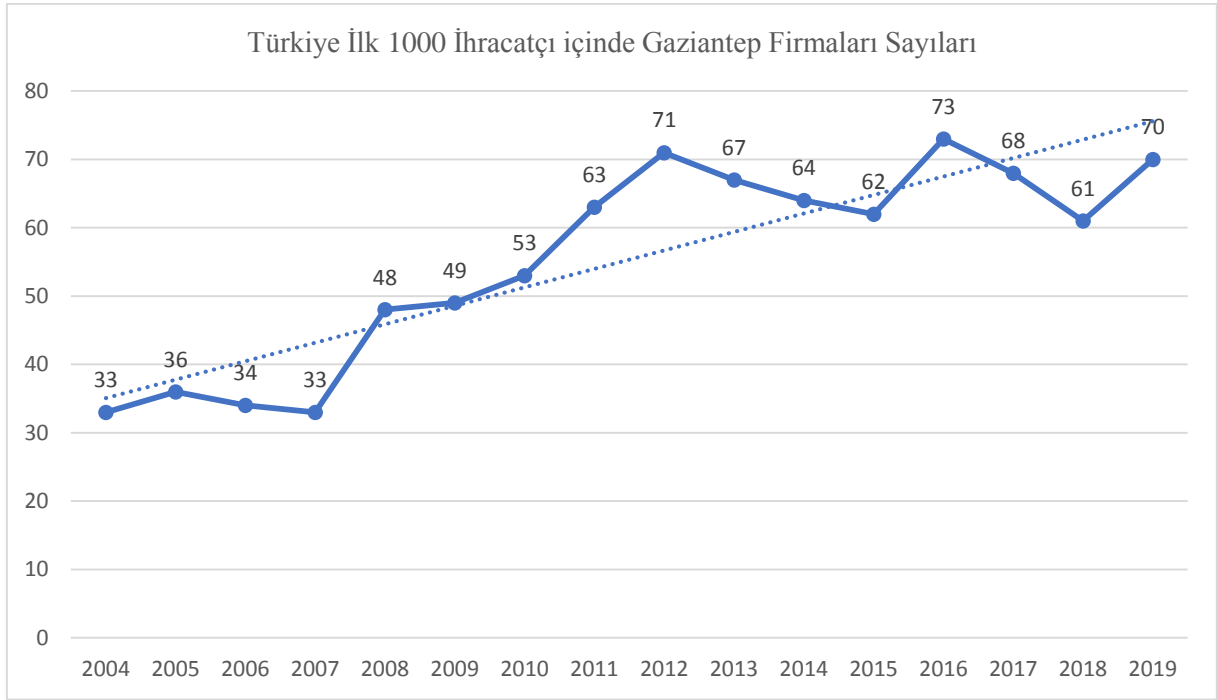
6.	İtalya	\$130,66	3,5
7.	Almanya	\$105,14	2,8
8.	İran (İslam Cum.)	\$100,12	2,7
9.	Libya	\$98,33	2,6
10.	İsrail	\$70,54	1,9
11.	Belçika	\$67,15	1,8
12.	Hollanda	\$66,49	1,8
13.	Mısır	\$59,50	1,6
14.	Yemen	\$44,87	1,2
15.	Özbekistan	\$44,22	1,2
16.	Birleşik Arap Emirlikleri	\$38,38	1,0
17.	Somalı	\$33,72	0,9
18.	Polonya	\$32,10	0,9
19.	Cibuti	\$21,34	0,6
20.	Venezüella	\$14,47	0,4

Kaynak: GAİB, 2020

Gaziantep ihracatının ülkeler bazında incelenmesinde elde edilen Şekil 5 ve Tablo 7 değerlerine göre; Irak \$966,23 ile %25,8; Amerika Birleşik Devletleri \$285,31 ile %7,6; Suriye \$209,83 ile %5,6 Suudi Arabistan \$186,07 ile %5,0; Birleşik Krallık \$132,36 ile %3,5; İtalya \$130,66 ile %3,5 Almanya \$105,14 ile % 2,8 İran (İslam Cum.) \$100,12 ile %2,7; Libya \$98,33 %2,6; İsrail \$70,54 ile 1,9; Belçika \$67,15 ile %1,8; Hollanda \$66,49 ile %1,8; Mısır \$59,50 ile %1,6; Yemen \$44,87 ile %1,2; Özbekistan \$44,22 %1,2; Birleşik Arap Emirlikleri \$38,38 ile %1,0; Somal \$33,72 ile %0,9; Polonya \$32,10 ile %0,9; Cibuti \$21,34 ile %0,6; Venezüella \$14,47 ile %0,4'lük yüzde paylarına sahip olduğu görülmektedir.

3.2. GAZİANTEP DIŞ TİCARET DURUMU VE DENGESİ

Türkiye İhracatçılar Meclisi 2019 verilerine göre, Türkiye’de ihracat yapan ilk 1000 firma içinde 70 tane Gaziantep firması yer almaktadır. Gaziantep, ihracat bakımından sürekli gelişmiş ve 2004-2019 yılları arasında ihracat yapan firma sayısını iki kattan daha fazla arttırmıştır. Net ihracatçı olan Gaziantep’in bu başarısı diğer tüm illere örnek olacak bir niteliğe sahiptir. İhracat pazarları dağılımı incelendiğinde yakın pazarlar olan Ortadoğu pazarları dışında hem Avrupa hem de Amerika kıtasına da büyük oranda ihracatın yapıldığı görülmektedir. 2004-2019 yılları arasındaki firma sayısı değişimi grafiği Şekil 6’da verilmiştir.

Şekil 6: İhracatçı İlk 1000 Firma içinde Gaziantep Firmaları Sayısının Yıllara Göre Değişimi (2004-2019)

Kaynak: Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM), 2020

2019 yılında Türkiye’de ilk 1000 firma arasına giren Gaziantep’ten 70 firma olmuştur. Yıllara göre incelendiğinde ise 2004 yılında 33 olan firma sayısı yıllara göre değişkenlik göstermiştir. 2004-2019 yılları arasında Türkiye’de ilk 1000 ihracatçı arasına girebilen Gaziantep firmaları sayısı iki kattan daha fazla artış göstermiştir.

2008 krizi ihracat pazarlarında bir daralmaya sebebiyet vermekle beraber Gaziantep kriz koşullarından toparlanma sürecine giren ekonomilerdeki süreci iyi değerlendirmiş ve 2007-2009 yılları arasında Türkiye’de ilk 1000 ihracatçı firma arasına girebilen firma sayısını 33’ten 49’a çıkartmıştır. 2011 yılından itibaren toparlanmaya başlayan ihracat pazarlarının etkisiyle ihracat kapasitesi artmış 2012 yılında ilk 1000 içerisine girebilen firma sayısı 71’e ulaşmıştır. Daha sonra ilk 1000’e girebilen firma sayısı 2012-2015 yılları arasında 71’den 62’ye kadar düşmüştür. Gaziantep’e en yakın Pazar olan Irak ve Suriye pazarlarının Suriye’deki krizin 2014’te IŞİD’in Rakka’dan Irak’a kadar yayılmasının da etkisiyle ihracat yapan firma sayısının 2012-2015 yılları arasında düşüşe sebebiyet vermiştir. 2015-2016’ya geçerken firma sayısı 62’den 73’e çıkmıştır. Daha sonra tekrar azalma yaşanmış ve firma sayısı 2018’de 61’e kadar düşmüştür. 2019 yılında ise ihracat miktarı bakımında ilk 1000 giren firma sayısı 70’e çıkmıştır. Bu firmaların ihracat rakamları, ihracat değişimi ve VÖK miktarları ise Tablo 8’de verilmiştir. İhracat firmalarındaki artışın eğilim çizgisine göre düzenli bir artışın olduğu görülmektedir.

Tablo 7: Türkiye'de İlk 1000 ihracatçı Firma İçerisinde 70 Gaziantep Firması, 2019

Gaziantep	Türkiye		2019 İhracatı (\$)	2018 İhracatı (\$)	İhracat Değişimi	Firma Unvanı	Firmanın Türü	Sermaye Yapısı		2019 Yurtiçi Satış Tutarı (TL)	2019 Vergi Öncesi Kâr(VÖK) (TL)
	2019 Genel Sıralaması	2019 Sektöre 1 Sıralaması						Yerli	Yabancı		
1	42	3	319.662.591,57	272.300.078,68	%17,4	SANKO DIŞ TİCARET A.Ş.	Grup dış ticaret firması	%100			
2	66	1	216.444.667,71	200.521.614,68	%7,9	ALTUNKAYA İNŞAAT NAKLİYAT GIDA TİCARET A.Ş.		%100		9.258.251,98	9.968.705,27
3	79	2	192.339.634,40	165.518.452,29	%16,2	OBA FOOD GIDA SANAYİ TİCARET A.Ş.	Grup dış ticaret firması	%100			
4	86	3	168.647.296,32	145.612.391,06	%15,8	ŞÖLEN ÇİKOLATA GIDA SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	Üretici ihracatçı	%100			
5	104	2	147.005.414,27	113.294.008,56	%29,8	DOST KARDEŞLER TEKSTİL SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	Üretici ihracatçı	%100		293.435.648,00	37.062.926,00
6	108	6	143.948.758,01	151.326.444,61	-%4,9	GÜLSAN SENTETİK DOKUMA SANAYİ VE TİCARET A.Ş.					
7	141	5	115.903.434,71	112.660.319,39	%2,9	MUTLU MAKARNACILIK SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	Üretici ihracatçı	%100		767.824.671,32	49.002.028,30
8	144	5	113.684.026,90	111.636.576,18	%1,8	AKINAL SENTETİK TEKSTİL SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	Üretici ihracatçı	%100			
9	152	3	110.325.542,93	87.580.733,72	%26,0	KARTAL HALI TEKSTİL SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	Üretici ihracatçı	%100		128.208.991,17	77.235.504,92
10	156	11	107.471.444,03	136.617.117,28	- %21,3	KÖKSAN PET VE PLASTİK AMBALAJ SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	Üretici ihracatçı	%100		1.592.861.583,35	206.799.825,62
11	164	2	104.974.042,07	146.655.272,38	- %28,4	ADININ AÇIKLANMASINI İSTEMİYOR	Üretici ihracatçı	%100			
12	165	7	104.552.701,19	53.465.762,21	%95,6	DİA BAKLİYAT A.Ş.	İhracatçı		%100	282.311.088,64	9.159.130,30

13	205	11	81.835.327,19	53.036.802,99	%54,3	GÖYMEN GIDA A.Ş.	Grup dış ticaret firması	% 100				
14	258	51	65.680.951,17	51.269.231,78	%28,1	ALTUNSOY ULUSLARARASI NAKLİYAT İNŞAAT İTHALAT İHRACAT TİCARET LTD. ŞTİ.	İhracatçı	%62	%38	888.277,68	768.585,08	
15	265	37	64.652.424,50	55.643.252,75	%16,2	DURMAZ İHRACAT VE İTHALAT DEMİR SANAYİ TİCARET LTD. ŞTİ.						
16	267	35	63.807.918,65	48.851.497,73	%30,6	ERÖL DIŞ TİCARET LTD. ŞTİ.	İhracatçı	% 100				
17	270	15	63.385.122,11	60.009.127,42	%5,6	NUR GIDA PETROL ÜRÜNLERİ ULUSLARARASI NAKLİYAT MADENCİLİK TEKSTİL SANAYİ VE DIŞ TİCARET LTD. ŞTİ.	İhracatçı	%80	%20	63.329.644,78	3.398.747,97	
18	271	43	63.317.697,98	54.788.578,90	%15,6	ALMES İÇ VE DIŞ TİCARET NAKLİYE A.Ş.	İhracatçı	%60	%40	88.853,88	576.584,54	
19	285	17	60.513.228,47	49.356.168,98	%22,6	NADİR YAĞ SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	Üretici ihracatçı	% 100		95.012.026,00	3.867.034,00	
20	316	70	56.912.593,32	44.475.725,64	%28,0	MAKBAŞ ALÜMİNYUM PROFİL İNŞAAT SANAYİ VE TİCARET LTD. ŞTİ.	İhracatçı	% 100				
21	317	5	56.750.282,75	27.167.863,98	%108, 9	MİLAT HALI SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	Üretici ihracatçı	% 100				
22	347	33	53.999.075,05	59.821.182,81	-%9,7	NAKSAN DIŞ TİCARET A.Ş.	Grup dış ticaret firması	% 100		1.185,29	-7.931.972,89	
23	359	21	52.863.753,79	42.398.756,37	%24,7	KADDOĞLU YAĞ SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	Üretici ihracatçı	% 100		535.588.580,26	14.143.411,02	
24	361	6	52.618.363,12	51.833.933,71	%1,5	YASİN KAPLAN TEKSTİL VE HALI SANAYİ TİCARET A.Ş.	Üretici ihracatçı	% 100				
25	366	10	52.034.087,17	37.905.087,92	%37,3	ARAŞTIRMAYA KATILMIYOR						
26	388	13	49.170.165,17	40.301.171,03	%22,0	GÜLPA PAZARLAMA VE DIŞ TİCARET A.Ş.						
27	414	7	47.031.177,69	32.459.044,27	%44,9	FİLOTEKS İÇ VE DIŞ TİCARET LTD. ŞTİ.	Grup dış ticaret firması	% 100		136.795,10	2.514.622,66	

28	415	28	47.003.792,78	45.719.346,54	%2,8	BEŞLER MAKARNA UN İRMİK GIDA SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	Üretici ihracatçı	% 100		253.083.713,06	1.252.130,01
29	416	12	46.931.097,31	51.426.942,56	-%8,7	BADE DIŞ TİCARET A.Ş.	Grup dış ticaret firması	%50,00	%50		2.420.203,93
30	421	34	46.179.299,56	36.752.989,08	%25,6	TİRYAKİ AGRO GIDA SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	İhracatçı	%72,03	%27,97	1.755.109.434,71	70.961.027,14
31	422	10	46.080.671,35	43.578.070,70	%5,7	ÖZKAPLAN KARPET İÇ VE DIŞ TİCARET LTD. ŞTİ.	Grup dış ticaret firması	% 100			616.922,16
32	425	8	45.870.369,14	45.511.385,23	%0,8	ÖZTÜRKLER TEKSTİL GIDA SANAYİ VE TİCARET LTD. ŞTİ.	Grup dış ticaret firması	% 100			
33	428	9	45.254.992,42	43.702.930,15	%3,6	MERİNOS HALI SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	Üretici ihracatçı	% 100		1.627.733.370,99	118.111.982,4 2
34	440	30	44.473.148,64	50.637.129,96	- %12,2	ERUSLU İÇ VE DIŞ TİCARET PAZARLAMA A.Ş.	Grup dış ticaret firması	% 100		4.095.000,00	200.993,47
35	448	40	44.099.584,38	69.869.763,95	- %36,9	SELÇUK İPLİK SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	Üretici ihracatçı			860.213.955,78	
36	489	54	41.231.504,84	40.241.640,54	%2,5	ADININ AÇIKLANMASINI İSTEMİYOR	İhracatçı	% 100			
37	491	11	41.109.084,42	28.689.322,18	%43,3	SAFYÜN DOKUMA ÜRÜNLERİ İÇ VE DIŞ TİCARET A.Ş.	Grup dış ticaret firması	% 100		2.592,59	2.117.043,78
38	495	27	40.745.331,77	40.956.374,12	-%0,5	CANAN İPLİKÇİLİK SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	Grup dış ticaret firması	% 100		313.218.723,00	43.185.475,00
39	500	22	40.261.405,55	44.022.280,74	-%8,5	MELİKE İPLİK SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	Üretici ihracatçı	% 100			
40	520	38	38.826.960,18	23.725.858,82	%63,6	SAYINLAR GIDA MADDELERİ SANAYİ TİCARET A.Ş.	Üretici ihracatçı	% 100		316.912.412,22	4.354.801,12
41	523	24	38.692.985,11	39.953.306,02	-%3,2	ADININ AÇIKLANMASINI İSTEMİYOR	Grup dış ticaret firması	% 100		2.480.513,19	401.760,01
42	540	37	37.774.837,72	32.102.739,72	%17,7	PAKLAR GIDA SANAYİ VE TİCARET LTD. ŞTİ.	Grup dış ticaret firması	% 100		37.774.837,72	37.774.837,72
43	574	18	35.112.495,74	31.511.038,24	%11,4	BOSSAN TEKSTİL İTHALAT İHRACAT	İhracatçı	% 100		6.513.762,81	1.943.439,45

						SANAYİ VE TİCARET LTD. ŞTİ.					
44	591	13	33.939.552,17	35.577.673,64	-%4,6	KAPLANSER HALI GIDA VE TEKSTİL SANAYİ VE TİCARET LTD. ŞTİ.	Üretici ihracatçı	% 100		21.561.307,59	31.045.039,76
45	603	35	33.633.020,11	39.048.234,11	- %13,9	ARAŞTIRMAYA KATILMIYOR					
46	630	29	32.347.278,58	31.813.306,14	%1,7	ARAŞTIRMAYA KATILMIYOR					
47	635	14	31.925.287,29	27.044.505,32	%18,0	GRAND DIŞ TİCARET LTD. ŞTİ.	Üretici ihracatçı	% 100			1.846.891,76
48	646	28	31.415.990,46	29.615.695,81	%6,1	ÖZAKAN İNŞAAT İTHALAT İHRACAT SANAYİ VE DIŞ TİCARET LTD. ŞTİ.	İhracatçı	% 100		2.206.330,80	407.024,00
49	653	15	31.179.307,97			HALİLOĞLU DIŞ TİCARET LTD. ŞTİ.					
50	664	15	30.742.050,94			ADININ AÇIKLANMASINI İSTEMİYOR	Üretici ihracatçı	% 100			
51	710	15	29.166.738,99	24.285.709,89	%20,1	ESMA İÇ VE DIŞ TİCARET LTD. ŞTİ.	Grup dış ticaret firması	% 100		164.504.681,07	860.438,43
52	740	79	27.997.603,26			ARAŞTIRMAYA KATILMIYOR					
53	753	74	27.542.859,94	24.836.926,12	%10,9	BIG BRANDS DIŞ TİCARET LTD. ŞTİ.	İhracatçı	% 100		3.974.684,30	2.442.520,27
54	763	16	27.377.898,66			GÜMÜŞOĞLU İÇ VE DIŞ TİCARET LTD. ŞTİ.	Üretici ihracatçı	% 100		319.258,33	221.229,33
55	769	26	27.310.594,69	57.969.529,19	- %52,9	ADININ AÇIKLANMASINI İSTEMİYOR	İhracatçı	% 100		227.870.958,15	1.196.378,33
56	796	41	26.530.046,95	28.086.252,05	-%5,5	TEKKA TEKSTİL SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	Grup dış ticaret firması	% 100			
57	803	13	26.291.052,59	22.912.162,77	%14,7	MERAY KURUYEMİŞ GIDA SANAYİ VE TİCARET LTD. ŞTİ.	Üretici ihracatçı	% 100		168.339.284,20	7.202.826,50
58	808	42	26.083.051,80			ADAM DIŞ TİCARET LTD. ŞTİ.	Grup dış ticaret firması	% 100		19.631.933,00	1.426.171,58
59	815	55	25.830.899,20			ARASA GIDA PERAKENDE YATIRIM VE İŞLETME SANAYİ TİCARET A.Ş.	İhracatçı	% 100		154.596.603,91	28.954.820,63

60	845	22	25.005.302,89	24.998.993,95	%0,0	PAKTEN SAĞLIK ÜRÜNLERİ SANAYİ TİCARET A.Ş.	Üretici ihracatçı	% 100		134.165.191,16	19.016.730,51
61	858	24	24.624.707,08			MİRAÇ HALI TİCARET LTD. ŞTİ.	İhracatçı	% 100		8.939.528,47	1.081.393,25
62	860	72	24.580.941,87	23.363.286,71	%5,2	UNAT YAĞ GIDA SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	Üretici ihracatçı	% 100		284.331.078,15	64.497,04
63	875	60	24.201.851,81			SELÇUK YEM GIDA SANAYİ VE TİCARET LTD. ŞTİ.	Üretici ihracatçı	% 100		106.843.793,74	265.775,78
64	885	109	23.969.994,84			ES-KUR KOZMETİK GIDA PETROL TAŞIMACILIK VE SANAYİ DIŞ TİCARET LTD. ŞTİ.	İhracatçı	% 100			
65	918	19	23.238.216,56			DOKUPA PAZARLAMA İÇ VE DIŞ TİCARET LTD. ŞTİ.	Grup dış ticaret firması	% 100		2.313.007,83	779.818,25
66	931	23	22.914.908,28	23.468.706,69	-%2,4	KAŞMİR HALI SANAYİ VE TİCARET A.Ş.					
67	962	20	22.107.123,07	22.011.386,81	%0,4	ART DIŞ TİCARET LTD. ŞTİ.	Grup dış ticaret firması	% 100		9.658.880,00	1.401.566,48
68	972	67	21.956.151,53	23.222.410,74	-%5,5	ACARSAN MAKARNA UN GIDA İNŞ. SAN. TİC. A.Ş.	Üretici ihracatçı	% 100		156.114.981,78	40.022.453,29
69	995	21	21.572.527,27			POST HALI İTHALAT İHRACAT LTD. ŞTİ.	İhracatçı	% 100		1.886.679,00	209.595,00
70	1000	22	21.502.090,57			ALGAN İÇ VE DIŞ TİCARET LTD. ŞTİ.	Grup dış ticaret firması	% 100		3.873.591,71	511.318,36
Toplam			4.134.166.332,52	3.513.162.095,81						10.417.215.686,71	748.817.330,97

Kaynak: Türkiye İhracatçılar Meclisi(TİM), 2020

3.3. GAZİANTEP DIŞ TİCARET TEMEL BULGULAR

Türkiye’de 2018-2019 yıllarında ilk 1000 ihracatçı firma arasına girebilen Gaziantep firmaları incelenmiştir. Bu dönemde firmaların ihracat rakamları, ürünleri, sektörleri ve vergi öncesi kar bildirimleri dikkate alınarak incelemeler yapılmıştır. Bu firmalardan 25 tanesi TİM ile bazı verilerini paylaşmamıştır. Bu firmalardan 6 tanesi sermaye yapısı bakımından yabancı ortaklı olduğu görülmektedir. Bu 6 firmadan 1 tanesi %100 yabancı sermayeli, 1 tanesi %38 hisseli yabancı sermayeli, 1 tanesi %40, 1 tanesi %20, 1 tanesi %57, 1 tanesi %27,97 oranında yabancı sermayedar hissesi bulundurmaktadır. 64 firmanın 10’u sermaye yapısı ile ilgili bilgi vermezken geriye kalan 54 firmanın tümü %100 yerli sermayeli firmalardan oluşmaktadır. İhracat büyüme oranları bakımından firmalar incelendiğinde ise Türkiye’de ilk 1000 ihracatçı firma arasına giren 70 Gaziantep ihracatçı firmasından 16 tanesinin 2018 yılından 2019 yılına geçerken ihracatlarında bir daralma olduğu ve ihracat miktarlarının çeşitli oranlarda azaldığı görülmektedir. İhracatçı 70 firmadan 54’ü ise 2018-2019 yılları arasında ihracat miktarlarını arttırmıştır. Türkiye ihracatında ilk 500 firma içerisinde 39, ilk 1000 firma içerisinde 70 firma Gaziantep merkezlidir. Bu firmalardan ilk 500 içerisinde yer alan 39 firmanın kısaca ihracat yapılarını analiz etmekte fayda vardır. Bu firmalar aynı zamanda VÖK, yurt içi ve yurt dışı satışlarını belirten firmalardır.

Firmaların Türkiye ve Gaziantep sıralamalarını da incelediğimizde Sanko’nın Türkiye’de 2019 yılında 42. sırada Gaziantep’te ise ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Türkiye sektör sıralamasında ise Sanko, 3’üncü sırada yer aldığı görülmektedir. Altunkaya İnşaat ise kendi sektöründe Türkiye’de ilk sırada yer alırken, genel sıralamada 66. sırada, Gaziantep’te de Sanko’dan sonra gelmektedir. Sanko 2018 yılındaki ihracat miktarını 2019 yılında %17,4 arttırarak 272.300.078,68 dolar olan ihracat miktarı 2019 yılında 319.662.591,57 dolara yükseltmiştir. Sanko, 2019 yılına ait yurt içi satış rakamını belirtmemiştir. Firma, aynı zamanda %100 yerli sermayelidir.

Gaziantep ihracat sıralamasında ikinci sırada yer alan Altunkaya İnşaat, 2018 yılındaki ihracat miktarını %7,9 arttırarak 200.521.614,68 dolar olan ihracat miktarı 2019 yılında 216.444.667,71 dolara yükseltmiştir. Altunkaya’nın yurt içi satış miktarı ihracat miktarı ile karşılaştırıldığında ise 9.258.251,98 TL gibi düşük bir rakama denk geldiği görülmektedir. Bu da firmanın büyük çoğunlukla ihracat odaklı çalıştığını göstermektedir. Firmanın vergi öncesi

karı ise yurt içi satışlara çok yakın bir değer olan 9.968.705,27 TL olarak gerçekleşmiştir. Firma, aynı zamanda %100 yerli sermayelidir.

Gaziantep sıralamasında üçüncü, Türkiye ihracat genel sıralamasında 79. sırada yer alan Oba Food Gıda ise Türkiye’de sektörel sıralamada ikinci sırada yer almıştır. Oba Food’un 2018-2019 ihracatları karşılaştırıldığında ise 2018 yılında 145.518.452,29 dolar olan ihracat miktarı 2019 yılında 192.339.634,40 dolara yükselerek %16,2 oranında bir artış sağlamıştır. Oba Food yurt içi satış rakamlarını belirtmemiştir. Firma, aynı zamanda %100 yerli sermayelidir.

Gaziantep sıralamasında beşinci, Türkiye ihracat genel sıralamasında 104. sırada yer alan Şölen Çikolata Gıda ise Türkiye’de sektörel sıralamada üçüncü sırada yer almıştır. Şölen Çikolata Gıda’nın 2018-2019 ihracatları karşılaştırıldığında ise 2018 yılında 145.612.391,06 dolar olan ihracat miktarı 2019 yılında 168.647.296,32 dolara yükselerek %15,8 oranında bir artış sağlamıştır. Şölen Çikolata yurt içi satış rakamlarını belirtmemiştir. Firma, aynı zamanda %100 yerli sermayelidir.

Gaziantep sıralamasında beşinci, Türkiye ihracat genel sıralamasında 104. sırada yer alan Dost Kardeşler Tekstil ise Türkiye’de sektörel sıralamada ikinci sırada yer almıştır. Dost Kardeşler Tekstil’in 2018-2019 ihracatları karşılaştırıldığında ise 2018 yılında 113.294.008,56 dolar olan ihracat miktarı 2019 yılında 147.005.414,27 dolara yükselerek %29,8 oranında bir artış sağlamıştır. Dost Kardeşler Tekstil yurt içi satış miktarı ihracat miktarı ile karşılaştırıldığında ise firmanın yurt içi satışlarının 293.435.648,00 TL olduğu ve bu firmanın hem yurt içi hem de dış pazar bağlamında satış rakamlarının yüksek olduğu görülmektedir. Firmanın vergi öncesi karı ise 37.062.926,00 TL olarak gerçekleşmiştir. Firma, aynı zamanda %100 yerli sermayelidir.

Gaziantep sıralamasında altıncı, Türkiye ihracat genel sıralamasında 108. sırada yer alan Gülsan Sentetik Dokuma ise Türkiye’de sektörel sıralamada altıncı sırada yer almıştır. Gülsan Sentetik Dokuma’nın 2018-2019 ihracatları karşılaştırıldığında ise 2018 yılında 151.326.444,61 dolar olan ihracat miktarı 2019 yılında 143.948.758,01 dolara düşerek %4,9 oranında bir düşüş gerçekleştiği görülmektedir. Firma yurt içi satışlar ve vergi öncesi kar rakamlarını açıklamamıştır. Firma, aynı zamanda %100 yerli sermayelidir.

Gaziantep sıralamasında yedinci, Türkiye ihracat genel sıralamasında 141. sırada yer alan Mutlu Makarnacılık ise Türkiye’de sektörel sıralamada beşinci sırada yer almıştır. Mutlu Makarnacılık’ın 2018-2019 ihracatları karşılaştırıldığında ise 2018 yılında 112.660.319,39 dolar olan ihracat miktarı 2019 yılında 115.903.434,71 dolara yükselterek %2,9 oranında bir

artış gerçekleştirdiği görülmektedir. Mutlu Makarnacılık yurt içi satış miktarı ihracat miktarı ile karşılaştırıldığında ise firmanın yurt içi satışlarının 2.767.824.671,32 TL olduğu ve bu firmanın hem yurt içi hem de dış pazar bağlamında satış rakamlarının yüksek olduğu görülmektedir. Firmanın vergi öncesi karı ise 49.002.028,30 TL olarak gerçekleşmiştir. Firma, aynı zamanda %100 yerli sermayelidir.

Gaziantep sıralamasında sekizinci, Türkiye ihracat genel sıralamasında 144. sırada yer alan Akınal Sentetik Tekstil ise Türkiye’de sektörel sıralamada beşinci sırada yer almıştır. Akınal Sentetik Tekstil’in 2018-2019 ihracatları karşılaştırıldığında ise 2018 yılında 111.636.576,18 dolar olan ihracat miktarı 2019 yılında 113.684.026,90 dolara yükselterek %1,8 oranında bir artış gerçekleştirdiği görülmektedir. Firma yurtiçi satışlar ve vergi öncesi karını belirtmemiştir. Firma, aynı zamanda %100 yerli sermayelidir.

Gaziantep sıralamasında dokuzuncu, Türkiye ihracat genel sıralamasında 152. sırada yer alan Kartal Halı Tekstil firması Türkiye’de sektörel sıralamada üçüncü sırada yer almıştır. Kartal Halı Tekstil’in 2018-2019 ihracatları karşılaştırıldığında ise 2018 yılında 87.580.733,72 dolar olan ihracat miktarı 2019 yılında 110.325.542,93 dolara yükselterek %26,0 oranında bir artış gerçekleştirdiği görülmektedir. Kartal Halı Tekstil yurt içi satış miktarı ihracat miktarı ile karşılaştırıldığında ise firmanın yurt içi satışlarının 128.208.991,17 TL olduğu ve bu firmanın hem yurt içi hem de dış pazar bağlamında satış rakamlarının yüksek olduğu görülmektedir. Firmanın vergi öncesi karı ise 77.235.504,92 TL olarak gerçekleşmiştir. Firma, aynı zamanda %100 yerli sermayelidir.

Gaziantep sıralamasında onuncu, Türkiye ihracat genel ihracat genel sıralamasında 156. sırada yer alan Köksan Pet ve Plastik firması Türkiye’de sektörel sıralamada 11. sırada yer almıştır. Köksan Pet ve Plastik’in 2018-2019 ihracatları karşılaştırıldığında ise 2018 yılında 136.617.117,28 dolar olan ihracat miktarı 2019 yılında 107.471.444,03 dolara düştüğü görülmektedir. İhracattaki düşüş oranı ise %21,3 oranında gerçekleştiği görülmektedir. Firmanın yurt içi satış miktarı ihracat miktarı ile karşılaştırıldığında ise firmanın yurt içi satışlarının 1.592.861.583,35 TL olduğu ve bu firmanın hem yurt içi hem de dış pazar bağlamında satış rakamlarının yüksek olduğu görülmektedir. Firmanın vergi öncesi karı ise 206.799.825,62 TL olarak gerçekleşmiştir. Firma, aynı zamanda %100 yerli sermayelidir.

Gaziantep sıralamasında on birinci, Türkiye ihracat genel sıralamasında 164. sırada yer alan adının açıklanmasını istemeyen Gaziantep firması Türkiye’de sektörel sıralamada ikinci sırada yer almıştır. Firmanın 2018-2019 ihracatları karşılaştırıldığında ise 2018 yılında

146.655.272,38 dolar olan ihracat miktarı 2019 yılında 104.974.042,07 dolara düştüğü görülmektedir. İhracattaki düşüş oranı ise %28,4 oranında gerçekleştiği görülmektedir. Firmanın yurt içi satış miktarı ve vergi öncesi karı belirtilmemiştir. Firma, aynı zamanda %100 yerli sermayelidir.

Gaziantep sıralamasında on ikinci, Türkiye ihracat genel sıralamasında 165. sırada yer alan Dia Bakliyat firması Türkiye’de sektörel sıralamada yedinci sırada yer almıştır. Firmanın 2018-2019 ihracatları karşılaştırıldığında ise 2018 yılında 53.465.762,21 dolar olan ihracat miktarı 2019 yılında 104.552.701,19 dolara yükselttiği görülmektedir. İhracattaki artış oranı ise %95,6 oranında gerçekleştiği görülmektedir. Firmanın hem yurt içi hem de yurt dışı satışları mevcuttur. Firmanın yurt içi satış miktarı 282.311.088,64 TL ve vergi öncesi karı 9.159.130,30 TL olarak belirtilmiştir. Firma, %100 yabancı sermayelidir.

Gaziantep sıralamasında on üçüncü, Türkiye ihracat genel sıralamasında 205. sırada yer alan Göymen Gıda Türkiye’de sektörel sıralamada on birinci sırada yer almıştır. Firmanın 2018-2019 ihracatları karşılaştırıldığında ise 2018 yılında 53.036.802,99 dolar olan ihracat miktarı 2019 yılında 81.835.327,19 dolara yükselttiği görülmektedir. İhracattaki artış oranı ise %54,3 oranında gerçekleştiği görülmektedir. Firma yurt içi satışları ve vergi öncesi karı belirtmemiştir. Firma, aynı zamanda %100 yerli sermayelidir.

Gaziantep sıralamasında on dördüncü, Türkiye ihracat genel sıralamasında 258. sırada yer alan Altunsoy firması Türkiye’de sektörel sıralamada 51. sırada yer almıştır. Firmanın 2018-2019 ihracatları karşılaştırıldığında ise 2018 yılında 51.269.231,78 dolar olan ihracat miktarı 2019 yılında 65.680.951,17 dolara yükselttiği görülmektedir. İhracattaki artış oranı ise %28,1 oranında gerçekleştiği görülmektedir. Firmanın hem yurt içi hem de yurt dışı satışları mevcuttur. Firmanın yurt içi satış miktarı 888.277,68 TL olup, firmanın yurtdışı satışları yurt içi satışlarından çok daha fazladır. Firmanın vergi öncesi karı ise 768.585,08 TL olarak belirtilmiştir. Firma, %38 yabancı sermayeli, %62 yerli sermayeli olarak belirtilmiştir.

Gaziantep sıralamasında on beşinci, Türkiye ihracat genel sıralamasında 265. sırada yer alan Durmaz İhracat firması Türkiye’de sektörel sıralamada 37. sırada yer almıştır. Firmanın 2018-2019 ihracatları karşılaştırıldığında ise 2018 yılında 55.643.252,75 dolar olan ihracat miktarı 2019 yılında 64.652.424,50 dolara yükselttiği görülmektedir. İhracattaki artış oranı ise %16,2 oranında gerçekleştiği görülmektedir. Firma yurt içi satışlar ve vergi öncesi karı belirtmemiştir. Firman %100 yerli sermayelidir.

Gaziantep sıralamasında on altıncı, Türkiye ihracat genel sıralamasında 267. sırada yer alan Erol Dış Ticaret firması Türkiye’de sektörel sıralamada 35. sırada yer almıştır. Firmanın 2018-2019 ihracatları karşılaştırıldığında ise 2018 yılında 48.851.497,73 dolar olan ihracat miktarı 2019 yılında 63.807.918,65 dolara yükselttiği görülmektedir. İhracattaki artış oranı ise %30,6 oranında gerçekleştiği görülmektedir. Firma yurt içi satışlar ve vergi öncesi karı belirtmemiştir. Firman %100 yerli sermayelidir.

Gaziantep sıralamasında on yedinci, Türkiye ihracat genel sıralamasında 270. sırada yer alan Nur Gıda firması Türkiye’de sektörel sıralamada 15. sırada yer almıştır. Firmanın 2018-2019 ihracatları karşılaştırıldığında ise 2018 yılında 60.009.127,42 dolar olan ihracat miktarı 2019 yılında 63.385.122,11 dolara yükselttiği görülmektedir. İhracattaki artış oranı ise %5,6 oranında gerçekleştiği görülmektedir. Firmanın hem yurt içi hem de yurt dışı satışları mevcuttur. Firmanın yurt içi satış miktarı 63.329.644,78 TL olmuştur. Firmanın vergi öncesi karı ise 3.398.747,97 TL olarak belirtilmiştir. Firma, %20 yabancı sermayeli, %80 yerli sermayeli olarak belirtilmiştir.

Gaziantep sıralamasında on sekizinci, Türkiye ihracat genel sıralamasında 271. sırada yer alan Almes İç ve Dış Ticaret firması Türkiye’de sektörel sıralamada 43. sırada yer almıştır. Firmanın 2018-2019 ihracatları karşılaştırıldığında ise 2018 yılında 54.788.578,90 dolar olan ihracat miktarı 2019 yılında 63.317.697,98 dolara yükselttiği görülmektedir. İhracattaki artış oranı ise %15,6 oranında gerçekleştiği görülmektedir. Firmanın hem yurt içi hem de yurt dışı satışları mevcuttur. Firmanın yurt içi satış miktarı 88.853,88 TL olmuştur. Firmanın vergi öncesi karı ise 576.584,54 TL olarak belirtilmiştir. Firma, %40 yabancı sermayeli, %60 yerli sermayeli olarak belirtilmiştir. Firma daha çok ihracat ağırlıklı satış gerçekleştirmiştir.

Gaziantep sıralamasında on dokuzuncu, Türkiye ihracat genel sıralamasında 285. sırada yer alan Nadir Yağ firması Türkiye’de sektörel sıralamada 17. sırada yer almıştır. Firmanın 2018-2019 ihracatları karşılaştırıldığında ise 2018 yılında 49.356.168,98 dolar olan ihracat miktarı 2019 yılında 60.513.228,47 dolara yükselttiği görülmektedir. İhracattaki artış oranı ise %22,6 oranında gerçekleştiği görülmektedir. Firmanın hem yurt içi hem de yurt dışı satışları mevcuttur. Firmanın yurt içi satış miktarı 95.012.026,00 TL olmuştur. Firmanın vergi öncesi karı ise 3.867.034,00 TL olarak belirtilmiştir. Firma %100 yerli sermayelidir.

Gaziantep sıralamasında yirminci, Türkiye ihracat genel sıralamasında 316. sırada yer alan Makbaş Alüminyum firması Türkiye’de sektörel sıralamada 70. sırada yer almıştır. Firmanın 2018-2019 ihracatları karşılaştırıldığında ise 2018 yılında 44.475.725,64 dolar olan ihracat

miktarı 2019 yılında 56.912.593,32 dolara yükselttiği görülmektedir. İhracattaki artış oranı ise %28 oranında gerçekleştiği görülmektedir. Firma yurt içi satışlarını ve vergi öncesi karını belirtmemiştir. Firma %100 yerli sermayelidir.

Gaziantep sıralamasında yirmi birinci, Türkiye ihracat genel sıralamasında 317. sırada yer alan Milat Halı firması Türkiye’de sektörel sıralamada 5. sırada yer almıştır. Firmanın 2018-2019 ihracatları karşılaştırıldığında ise 2018 yılında 27.167.863,98 dolar olan ihracat miktarı 2019 yılında 56.750.282,75 dolara yükseldiği görülmektedir. İhracattaki artış oranı ise %108,9 oranında gerçekleştiği görülmektedir. Firma yurt içi satışlarını ve vergi öncesi karını belirtmemiştir. Firma %100 yerli sermayelidir.

Gaziantep sıralamasında yirmi ikinci, Türkiye ihracat genel sıralamasında 347. sırada yer alan Naksan Dış Ticaret firması Türkiye’de sektörel sıralamada 33. sırada yer almıştır. Firmanın 2018-2019 ihracatları karşılaştırıldığında ise 2018 yılında 59.821.182,81 dolar olan ihracat miktarı 2019 yılında 53.999.075,05 dolara indiği görülmektedir. İhracattaki düşüş oranı ise %9,7 oranında gerçekleştiği görülmektedir. Firma yurt içi satışları 1.185,29 TL ve vergi öncesi karı ise -7.931.972,89 TL olarak belirtmiştir. Firma %100 yerli sermayelidir.

Gaziantep sıralamasında yirmi üçüncü, Türkiye ihracat genel sıralamasında 359. sırada yer alan Kadooğlu firması Türkiye’de sektörel sıralamada 21. sırada yer almıştır. Firmanın 2018-2019 ihracatları karşılaştırıldığında ise 2018 yılında 42.398.756,37 dolar olan ihracat miktarı 2019 yılında 52.863.753,79 dolara yükseldiği görülmektedir. İhracattaki artış oranı ise %24,7 oranında gerçekleştiği görülmektedir. Firma yurt içi satışları 535.588.580,26 TL ve vergi öncesi karı ise 14.143.411,02 TL olarak belirtmiştir. Firma %100 yerli sermayelidir.

Gaziantep sıralamasında yirmi dördüncü, Türkiye ihracat genel sıralamasında 361. sırada yer alan Yasin Kaplan Tekstil firması Türkiye’de sektörel sıralamada 6. sırada yer almıştır. Firmanın 2018-2019 ihracatları karşılaştırıldığında ise 2018 yılında 51.833.933,71 dolar olan ihracat miktarı 2019 yılında 52.618.363,12 dolara yükselttiği görülmektedir. İhracattaki artış oranı ise %1,5 oranında gerçekleştiği görülmektedir. Firma yurt içi satışlarını ve vergi öncesi karını belirtmemiştir. Firma %100 yerli sermayelidir.

Gaziantep sıralamasında yirmi beşinci, Türkiye ihracat genel sıralamasında 366. sırada yer alan ismini belirtmeyen firma, Türkiye’de sektörel sıralamada 10. sırada yer almıştır. Firmanın 2018-2019 ihracatları karşılaştırıldığında ise 2018 yılında 37.905.087,92 dolar olan ihracat miktarı 2019 yılında 52.034.087,17 dolara yükselttiği görülmektedir. İhracattaki artış oranı ise

%37,3 oranında gerçekleştiği görülmektedir. Firma yurt içi satışlarını ve vergi öncesi karını belirtmemiştir. Firma sermaye türünü belirtmemiştir.

Gaziantep sıralamasında yirmi altıncı, Türkiye ihracat genel sıralamasında 388. sırada yer alan Gülpa Pazarlama firması Türkiye’de sektörel sıralamada 13. sırada yer almıştır. Firmanın 2018-2019 ihracatları karşılaştırıldığında ise 2018 yılında 40.301.171,03 dolar olan ihracat miktarı 2019 yılında 49.170.165,17 dolara yükselttiği görülmektedir. İhracattaki artış oranı ise %22 oranında gerçekleştiği görülmektedir. Firma yurt içi satışlarını ve vergi öncesi karını belirtmemiştir. Firma sermaye türünü belirtmemiştir.

Gaziantep sıralamasında yirmi yedinci, Türkiye ihracat genel sıralamasında 414. sırada yer alan Filoteks firması Türkiye’de sektörel sıralamada 7. sırada yer almıştır. Firmanın 2018-2019 ihracatları karşılaştırıldığında ise 2018 yılında 32.459.044,27 dolar olan ihracat miktarı 2019 yılında 47.031.177,69 dolara yükseldiği görülmektedir. İhracattaki artış oranı ise %44,9 oranında gerçekleştiği görülmektedir. Firma yurt içi satışları 136.795,10TL ve vergi öncesi karı ise 2.514.622,66 TL olarak belirtmiştir. Firma ağırlıklı olarak ihracat pazarına hitap etmiştir. Yurt içi satış miktarı ihracat ile karşılaştırıldığında çok düşük görülmektedir. Firma %100 yerli sermayelidir.

Gaziantep sıralamasında yirmi sekizinci, Türkiye ihracat genel sıralamasında 415. sırada yer alan Beşler Makarna-Un firması Türkiye’de sektörel sıralamada 28. sırada yer almıştır. Firmanın 2018-2019 ihracatları karşılaştırıldığında ise 2018 yılında 45.719.346,54 dolar olan ihracat miktarı 2019 yılında 47.003.792,78 dolara yükseldiği görülmektedir. İhracattaki artış oranı ise %2,8 oranında gerçekleştiği görülmektedir. Firma yurt içi satışları 253. 83.713,06ve vergi öncesi karı ise 1.252.130,01 TL olarak belirtmiştir. Firma hem yurt içi hem de yurt dışı pazarı bulunduğu görülmektedir. Firma %100 yerli sermayelidir.

Gaziantep sıralamasında yirmi dokuzuncu, Türkiye ihracat genel sıralamasında 416. sırada yer alan Bade Dış Ticaret firması Türkiye’de sektörel sıralamada 12. sırada yer almıştır. Firmanın 2018-2019 ihracatları karşılaştırıldığında ise 2018 yılında 51.426.942,56 dolar olan ihracat miktarı 2019 yılında 46.931.097,31 dolara düşürdüğü görülmektedir. İhracattaki azalış oranı ise %8,7 oranında gerçekleştiği görülmektedir. Firmanın vergi öncesi karı ise 2.420.203,93 TL olarak belirtilmiştir. Firma, %50 yabancı sermayeli, %50 yerli sermayeli olarak belirtilmiştir. Firma yurt içi satışları hakkında bilgi belirtmemiştir.

Gaziantep sıralamasında otuzuncu, Türkiye ihracat genel sıralamasında 421. sırada yer alan Tiryaki Agro Gıda firması Türkiye’de sektörel sıralamada 34. sırada yer almıştır. Firmanın

2018-2019 ihracatları karşılaştırıldığında ise 2018 yılında 36.752.989,08 dolar olan ihracat miktarı 2019 yılında 46.179.299,56 dolara yükselttiği görülmektedir. İhracattaki artış oranı ise %25,6 oranında gerçekleştiği görülmektedir. Firmanın hem yurt içi hem de yurt dışı satışları mevcuttur. Firmanın yurt içi satış miktarı 1.755.109.434,71 TL olmuştur. Firmanın vergi öncesi karı ise 70.961.027,14 TL olarak belirtilmiştir. Firma, %27,97 yabancı sermayeli, %72,03 yerli sermayeli olarak belirtilmiştir. Firmanın hem yurt içi hem de yurt dışı satış miktarı yüksek değerlerde gerçekleşmiştir.

Gaziantep sıralamasında otuz birinci, Türkiye ihracat genel sıralamasında 422. sırada yer alan Özkaplan Karpet firması Türkiye’de sektörel sıralamada 10. sırada yer almıştır. Firmanın 2018-2019 ihracatları karşılaştırıldığında ise 2018 yılında 43.578.070,70 dolar olan ihracat miktarı 2019 yılında 46.080.671,35 dolara yükselttiği görülmektedir. İhracattaki artış oranı ise %5,7 oranında gerçekleştiği görülmektedir. Firmanın vergi öncesi karı ise 616.922,16 TL olarak belirtilmiştir. Firma, %100 yerli sermayelidir.

Gaziantep sıralamasında otuz ikinci, Türkiye ihracat genel sıralamasında 425. sırada yer alan Öztürkler Tekstil firması Türkiye’de sektörel sıralamada 8. sırada yer almıştır. Firmanın 2018-2019 ihracatları karşılaştırıldığında ise 2018 yılında 45.511.385,23 dolar olan ihracat miktarı 2019 yılında 45.870.369,14 dolara yükselttiği görülmektedir. İhracattaki artış oranı ise %0,8 oranında gerçekleştiği görülmektedir. Firmanın vergi öncesi karı ve yurt içi satışları belirtilmemiştir. Firma, %100 yerli sermayelidir.

Gaziantep sıralamasında otuz üçüncü, Türkiye ihracat genel sıralamasında 428. sırada yer alan Merinos Halı firması Türkiye’de sektörel sıralamada 9. sırada yer almıştır. Firmanın 2018-2019 ihracatları karşılaştırıldığında ise 2018 yılında 43.702.930,15 dolar olan ihracat miktarı 2019 yılında 45.254.992,42 dolara yükselttiği görülmektedir. İhracattaki artış oranı ise %3,6 oranında gerçekleştiği görülmektedir. Firmanın vergi öncesi karı 118.111.982,42 TL ve yurt içi satışları ise 1.627.733.370,99 TL olarak belirtilmiştir. Firma, %100 yerli sermayelidir.

Gaziantep sıralamasında otuz dördüncü, Türkiye ihracat genel sıralamasında 440. sırada yer alan Eruslu İç ve Dış Ticaret firması Türkiye’de sektörel sıralamada 30. sırada yer almıştır. Firmanın 2018-2019 ihracatları karşılaştırıldığında ise 2018 yılında 50.637.129,96 dolar olan ihracat miktarı 2019 yılında 44.473.148,64 dolara düştüğü görülmektedir. İhracattaki azalış oranı ise %12,2 oranında gerçekleştiği görülmektedir. Firmanın vergi öncesi karı 200.993,47 TL ve yurt içi satışları ise 4.095.000,00 TL olarak belirtilmiştir. Firma, %100 yerli sermayelidir.

Gaziantep sıralamasında otuz beşinci, Türkiye ihracat genel sıralamasında 448. sırada yer alan Selçuk İplik firması Türkiye’de sektörel sıralamada 40. sırada yer almıştır. Firmanın 2018-2019 ihracatları karşılaştırıldığında ise 2018 yılında 69.869.763,95 dolar olan ihracat miktarı 2019 yılında 44.099.584,38 dolara düştüğü görülmektedir. İhracattaki azalış oranı ise %36,9 oranında gerçekleştiği görülmektedir. Firmanın vergi öncesi karı ise belirtilmemiştir ve yurt içi satışları ise 860.213.955,78 TL olarak belirtilmiştir. Firma, sermaye yapısı türünü belirtmemiştir.

Gaziantep sıralamasında otuz altıncı, Türkiye ihracat genel sıralamasında 489. sırada yer alan isminin açıklanmasını istemeyen firma Türkiye’de sektörel sıralamada 54. sırada yer almıştır. Firmanın 2018-2019 ihracatları karşılaştırıldığında ise 2018 yılında 40.241.640,54 dolar olan ihracat miktarı 2019 yılında 41.231.504,84 dolara yükseldiği görülmektedir. İhracattaki artış oranı ise %2,5 oranında gerçekleştiği görülmektedir. Firmanın vergi öncesi karı ve yurt içi satışları ise belirtilmemiştir. Firma, %100 yerli sermayelidir.

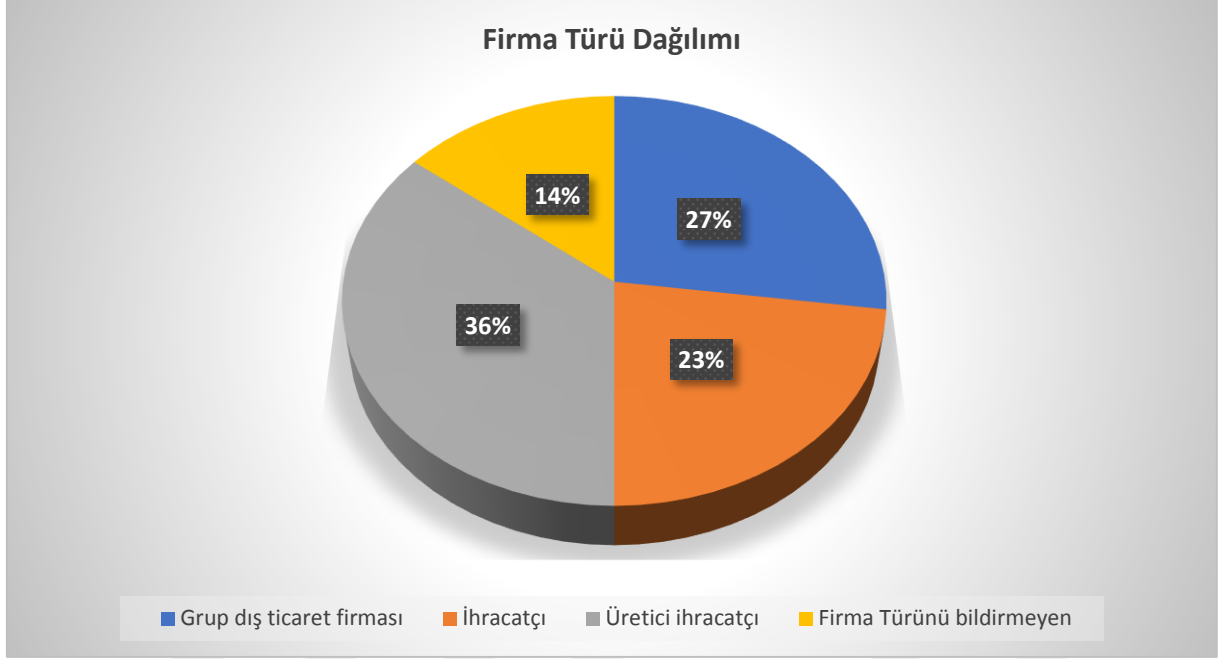
Gaziantep sıralamasında otuz yedinci, Türkiye ihracat genel sıralamasında 491. sırada yer alan Safyün Dokuma firması Türkiye’de sektörel sıralamada 11. sırada yer almıştır. Firmanın 2018-2019 ihracatları karşılaştırıldığında ise 2018 yılında 28.689.322,18 dolar olan ihracat miktarı 2019 yılında 41.109.084,42 dolara yükseldiği görülmektedir. İhracattaki artış oranı ise %43,3 oranında gerçekleştiği görülmektedir. Firmanın vergi öncesi karı 2.117.043,78 ve yurt içi satışları ise 2.582,59 TL olarak gerçekleşmiştir. Firma, %100 yerli sermayelidir. Firmanın yurt içi satışları çok azdır.

Gaziantep sıralamasında otuz sekizinci, Türkiye ihracat genel sıralamasında 495. sırada yer alan Canan İplik firması Türkiye’de sektörel sıralamada 27. sırada yer almıştır. Firmanın 2018-2019 ihracatları karşılaştırıldığında ise 2018 yılında 40.956.374,12 dolar olan ihracat miktarı 2019 yılında 40.745.331,77 dolara düştüğü görülmektedir. İhracattaki azalış oranı ise %0,5 oranında gerçekleştiği görülmektedir. Firmanın vergi öncesi karı 43.185.475,00 ve yurt içi satışları ise 313.218.723,00 TL olarak gerçekleşmiştir. Firma, %100 yerli sermayelidir.

Gaziantep sıralamasında otuz dokuzuncu, Türkiye ihracat genel sıralamasında 500. sırada yer alan Melike İplik firması Türkiye’de sektörel sıralamada 22. sırada yer almıştır. Firmanın 2018-2019 ihracatları karşılaştırıldığında ise 2018 yılında 44.022.280,74 dolar olan ihracat miktarı 2019 yılında 40.261.405,55 dolara düştüğü görülmektedir. İhracattaki azalış oranı ise %8,5 oranında gerçekleştiği görülmektedir. Firmanın vergi öncesi karı ve yurt içi satışları ise belirtilmemiştir. Firma, %100 yerli sermayelidir.

Türkiye’de ihracatçı ilk 1000 firma içerisinde yer alan Gaziantep merkezli 70 firmanın temel ihracat analizleri de belirttiğimiz ilk 500 içerisindeki 39 firmaya benzer şekilde analiz edilebilir.

Firma türü bakımından da bu 70 firma incelendiğinde firmaların %14’ü firma türünü bildirmemiştir. Geri kalan firmaların %23’ü ihracatçı,%27’si grup dış ticaret, %36’sı ise üretici ihracatçı firma olarak türünü tanımlamıştır.

Şekil 7: İhracatçı Firmaların Tür Dağılımı

Kaynak: Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM) verileri kullanılarak hazırlanmıştır, 2020

İhracat yapan firma sayısı bakımından Gaziantep sürekli bir artış göstermiştir. Buna paralel olarak ihracat miktarında da sürekli bir artış gözlemlenmiştir. İncelenen yıllarda ihracat yapan ilk 1000 firma içerisindeki Gaziantep firması sayısı iki kat artarken, yapılan ihracat miktarı ise 4 kattan daha fazla artış göstermiştir.

Tablo 8: Gaziantep Net İhracat Rakamları Yıllara Göre (2005-2019)

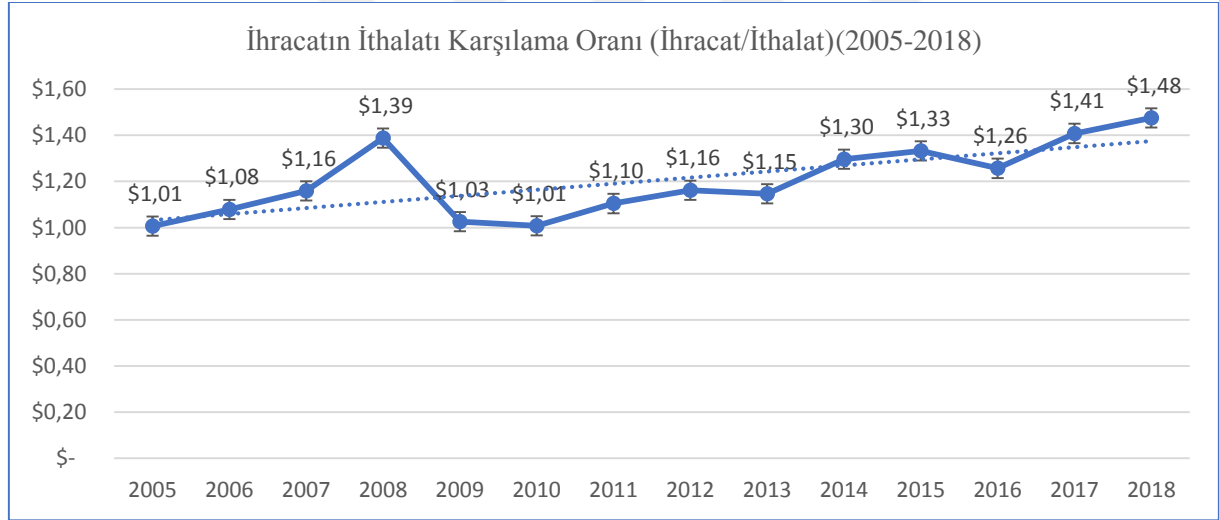
Gaziantep Dış Ticaret Rakamları ve Dengesi (ABD Doları, \$)(18/06/2020 itibariyle)				
Yıl	İhracat	İthalat	Dış Ticaret Dengesi (İhracat-İthalat)	İhracatın İthalatı Karşılama Oranı (İhracat/İthalat)
2005	1.652.554.330,00	1.686.154.900,00	-33.600.570,00	0,98
2006	1.857.722.369,00	1.846.299.935,00	11.422.434,00	1,01
2007	2.447.655.835,00	2.269.083.682,00	178.572.153,00	1,08
2008	3.237.060.902,00	2.793.357.375,00	443.703.527,00	1,16

2009	2.952.992.654,00	2.128.416.935,00	824.575.719,00	1,39
2010	3.518.434.246,00	3.430.557.769,00	87.876.477,00	1,03
2011	4.759.951.847,00	4.723.312.225,00	36.639.622,00	1,01
2012	5.579.874.690,00	5.053.993.422,00	525.881.268,00	1,10
2013	6.515.193.856,00	5.608.040.863,00	907.152.993,00	1,16
2014	6.658.801.813,00	5.808.439.374,00	850.362.439,00	1,15
2015	6.330.321.221,00	4.884.123.286,00	1.446.197.935,00	1,30
2016	6.418.991.002,00	4.816.682.273,00	1.602.308.729,00	1,33
2017	6.580.701.506,00	5.236.441.694,00	1.344.259.812,00	1,26
2018	6.872.019.859,00	4.881.807.397,00	1.990.212.462,00	1,41
2019	7.401.871.437,00	5.017.673.504,00	2.384.197.933,00	1,48

Kaynak: Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM) verileri kullanılarak hazırlanmıştır, 2020

Tablo 9’da görüldüğü üzere Gaziantep net ihracatçı olduğunda dış ticaret dengesinde yıllara göre değişimi incelemekte fayda vardır. Yıllara göre değişim grafiği Şekil 8 ve Şekil 9’da verilmiştir.

Net ihracatçı olan Gaziantep’in dolar bazında yıllara göre ihracat artış miktarları incelendiğinde sırasıyla aşağıdaki sonuçlar ortaya çıkmaktadır.

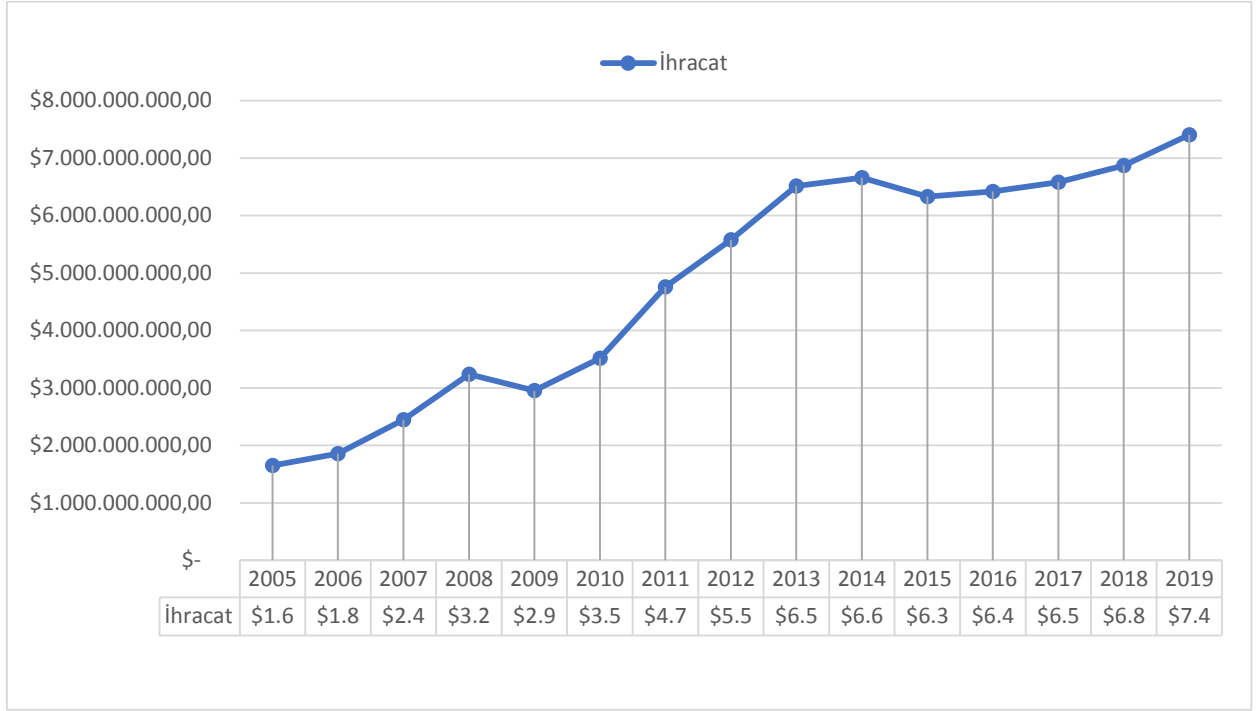

Şekil 8: İhracatın İthalatı Karşılama Oranı Yıllara Göre Değişimi

Kaynak: GAİB verilerinden hesaplanmıştır, 2020

Dış ticaret dengesi bakımından ihracatın-ithalatı karşılama oranları çok büyük önem arz etmektedir. Gaziantep’teki ihracatın artması dış ticareti de hareketlendirmiştir. Ancak 2005-2018 yılları arasındaki İhracat/İthalat oranları incelendiğine Gaziantep’in net ihracatçı olduğu görülmektedir. Belirtilen yıllarda ihracat rakamları incelendiğinde Şekil 9’da görüldüğü gibi düzenli, istikrarlı ve sürekli bir artış eğilimi gözlemlenmektedir. GAİB verilerine göre Gaziantep toplam ihracatı 2005 yılında 1,6 milyar ABD doları iken bu rakam 2018 yılında 7,4

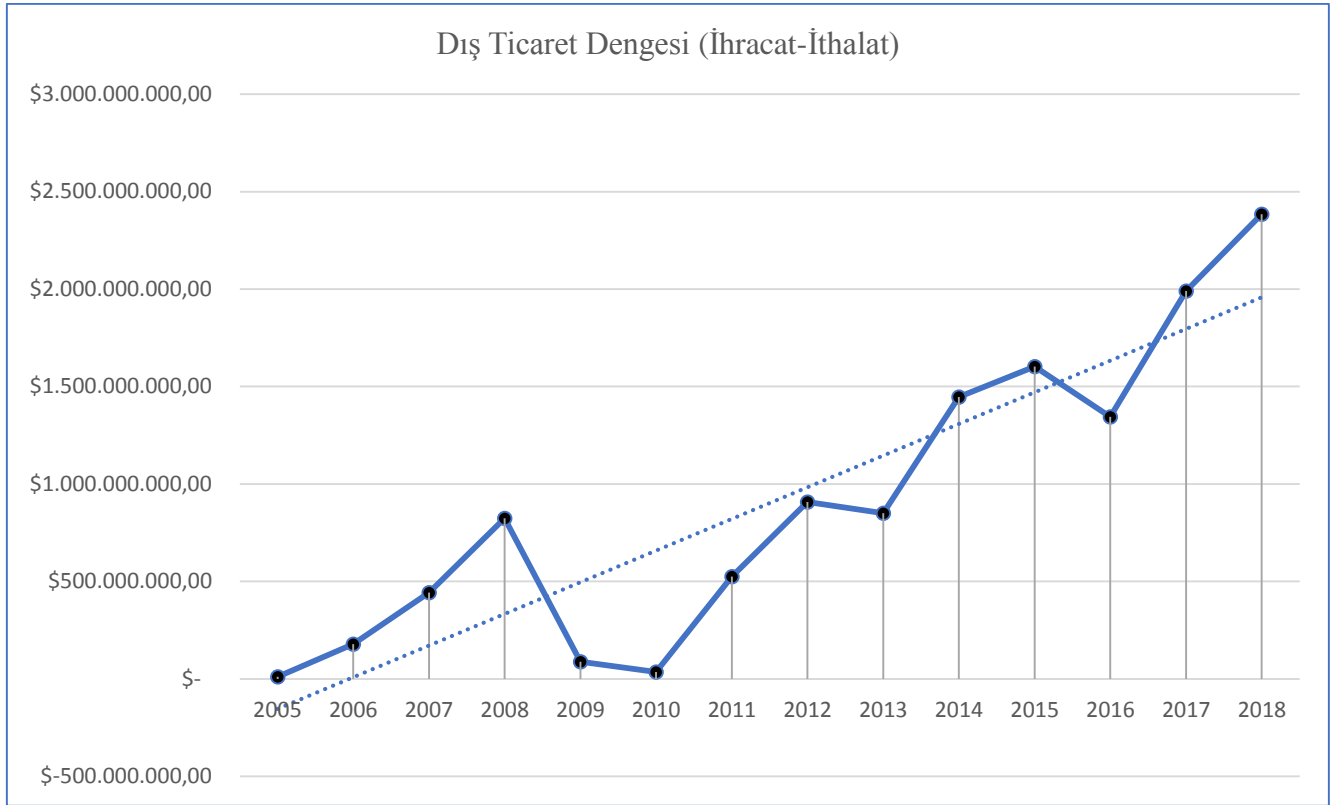
milyar ABD dolarını geçmiştir ki bu da 5 kat kadar bir artış demektir. 2005-2018 yılları arasındaki süreçte sadece 2008-2009 yılları ile 2013-2014 yılları arasında bir düşüş görülmekle birlikte diğer yıllarda ihracatta sürekli bir artış olduğu görülmektedir. 2008 yılındaki azalışın temel sebebi 2008 Dünya mali krizinin yarattığı Pazar daralması iken, 2014 yılındaki azalışın sebebi ise Gaziantep'in önemli pazarlarından olan Irak ve Suriye'deki IŞİD şiddetinin yarattığı Pazar daralması olduğu söylenebilir.

Şekil 9: Gaziantep İhracatı Yıllara Göre Değişim (\$)

Kaynak: GAİB verilerinden hazırlanmıştır, 2020

2005 yılında Gaziantep ihracatı 1,6 milyar ABD doları iken bu rakam 2019 yılında 7,4 milyar ABD dolarına çıkmıştır. 2008 dış ticarete daralma yılı olmasına rağmen Gaziantep net ihracatçı pozisyonu korumuş olup 2009'dan itibaren ihracatta sürekli bir artış gerçekleştirdiği görülmektedir.

Şekil 10: Gaziantep Dış Ticaret Dengesi, 2005-2018

Kaynak: GAİB verilerinden hazırlanmıştır, 2020

Gaziantep dış ticaret dengesi incelendiğinde ihracatın ithalattan daha fazla olduğu görülmektedir. Net ihracatçı olan Gaziantep'te dış ticaret rakamları incelendiğinde 2005 yılında net ithalatçı iken net ihracat pozisyonuna 2006 yılından itibaren geçiş olmaya başlanmıştır. 2005 yılında net ihracat -33.600.570 dolar iken, 2006 yılında 11.422.434 ABD doları olmuştur. 2019 yılına gelindiğinde ise Net ihracat 2 milyar doların üzerine çıkmış olup 2.384.197.933 ABD doları olarak gerçekleşmiştir. Şekil 10 ile Tablo 9 birlikte incelendiğinde düzenli bir artışın olduğu, rakamsal ve değişim bazda Gaziantep'in ihracat kapasitesini sürekli geliştirdiği görülmektedir. Net ihracat düzenli bir artış trendini izlemiştir. 2005 negatif net ihracat, ithalat ihracattan fazla iken zamanla ihracatın ithalatın sürekli fazla olduğu bir trend ile artış gerçekleşmiştir.

3.4. MODEL VE ANALİZ

Burada regresyon modeli kurularak ihracat analiz yapılabilir. Regresyon analizinde dinamik-olasılık ve statik-deterministik model uygulanabilir. Kullanılan verinin zengin veya zayıf olmasına göre analiz modeli kurulabilir. Dinamik modelde zaman serisi modelleri kullanmaya elverişli veri seti ile çalışma imkânı oluşurken, statik-deterministik bir modelde belli bir döneme odaklanarak analiz modeli oluşturulmuştur. Aynı şekilde modeli zayıf veri ile analiz edilmesi, modelin güvenilirliğinin zayıf olduğu anlamına gelmez. Veri setinin yapısı dışında analiz modeli belirleme bağlamında temel sınıflandırmalardan birisi modelin deterministik veya olasılıksal-olasılığa dayalı olma sınıflandırmasıdır.

Deterministik bir model genel olarak değişkenlerin ilişkilerini veya belirsizlik durumlarını ihmal edilebilir olduğunu belirtir. Hatta belirsizliğin olduğu durumlarda bile, belirsiz bazı durumları daha kararlı durumlara düşürdüğümüzde, örneğin bir çeşitli çıktılardan ortalama değerleri, kullanacağımız model deterministik model olmaktadır. Varsayalım ki herhangi bir projedeki bir görevin %20 olasılıkla 2 gün günde biteceği, %60 olasılıkla 4 günde, %20 olasılıkla 6 günde bitecektir. Eğer bu olasılıklı durumda söz konusu belirsizlik değerimizi 4 günde bitecek gibi belirli tek bir değere indirdiğimizde, en yüksek olasılıklı çıktı, böylelikle belirsizlik içeren ortalama değere sahip bir sonucu deterministik bir sonuca dönüştürmüş oluruz. Bu nedenle deterministik-statik bir modelde, tüm değişkenler spesifik bir değere sahip olduğu varsayılır, ki analizin amacına hizmet etmesi bağlamında sabit olarak kabul edilir. Böylelikle deterministik modeller, koşullar değişse bile yeni değerlerin kesinlikle bilindiği, en azından analiz için öyle olduğu varsayılmaktadır (Guerrero H, 2020, s229).

Deterministik model zaman faktörünü dikkate almadan sadece bir döneme ait veriler üzerinden analiz yapmaya imkân verirken, dinamik regresyon modeli zaman faktörünü de dikkate alarak, dolayısıyla zaman serisi analizinden yararlanarak model kurmayı gerektirir. Söz konusu ihracat rakamları zamana göre analizi için standart veri ve firma sayısının olmaması nedeniyle statik regresyon analizi yapılmıştır.

Bütün bu veriler ışığında Gaziantep İhracat kapasitesine ilişkin bir model oluşturulursa aşağıdaki gibi formüle edilebilir.

Gaziantep Toplam İhracat Miktarı yerli firmalar ile yabancı sermayeli/ortaklı firmaların toplam ihracat miktarına göre şekillenecektir. Regresyon modeli buna göre kurulduğunda toplam ihracat miktarı aşağıdaki gibi modellenir. Modele temel teşkil eden çalışma Erdoğan (2016)

Türkiye'nin İhracatını Etkileyen Faktörler: Çoklu Regresyon Analizi çalışmasıdır. Temel regresyon modeli kullanılarak yapılan çalışmada Türkiye'nin ihracatını etkileyen faktörler belirlenmiştir.

$$GAT_{\text{tex}} = a + \beta_1 \cdot X + \beta_2 \cdot Y + \varepsilon$$

Burada;

GAT_{tex} = Gaziantep'in t zamanındaki Toplam İhracat Miktarını

a, modelin sabit değeri

β , katsayı

X = Antep'te kurulu yerli firmaların yaptığı ihracat miktarı

Y = Antep'te kurulu yabancı ortaklı firmaların yaptığı ihracat miktarı

ε = Regresyon modelinin hata terimini ifade etmektedir.

Kurulan regresyon modelinde katsayı analizine göre yerli ve yabancı sermayeli/ortaklı firmaların toplam ihracattaki ağırlıkları belirlenir. Buna göre katsayı analizinde yabancı ortaklı/sermayeli firmaların ağırlığı fazla ise Transfer Fiyatlamasının olduğuna dair bulgular analiz edilir.

Modelde aynı zamanda Vergi Öncesi Kar (VÖK) ihracatın ve yurt içi satışların bir fonksiyonu olarak alındığında

$$VÖK = TG - TM,$$

$$TG = TR_{\text{ex}} + TR_{\text{tysg}}$$

$$VÖK = TR_{\text{tysg}} + GAT_{\text{tex}} - TM,$$

$$VSK = TR_{\text{tysg}} + GAT_{\text{tex}} - TM - \text{Vergiler}$$

Bu denklemde ihracat teşviki kapsamında KDV iadesi teşvikleri olduğundan ihracatçı firmalar mahsuplaşma yoluyla vergi ödemelerini gerçekleştirebilmektedir. Kurumlar vergisi de, toplam kar üzerinden alındığından vergi sonrası kar oranlarını hesaplanacak düzeyde zengin veri setine ulaşma imkânına ulaşamadık. Bu nedenle denklemde VÖK dikkate alınarak analizler yapıldı.

Bütün bu veriler ışığında elde edilen bulguları aşağıdaki gibi özetleyebiliriz.

Transfer fiyatlamasının olabilmesi için firmanın uluslararası-çok uluslu ve yabancı sermaye ortaklığının olmasından kaynaklanmaktadır. Gaziantep'te kurulu bulunan ve ihracatçı olan ilk 70 firma içerisinde sadece 6 firmanın yabancı ortaklığı ya da %100 yabancı sermaye ile kurulmuş olması; Gaziantep'teki ihracatçı firmaların transfer fiyatlaması uygulamasına başvurma olasılığının zayıf olduğunu ya da başvurma gereği duymadığını göstermektedir. Elde edilen verilerden çalışmaya söz konusu olan 39 firmadan sadece 6 firmanın yabancı ortaklı olması, söz konusu 6 firmanın verileri de incelendiğinde Gaziantep ihracatında çok büyük etkilerinin olmaması bu hipotezimizi doğrulamaktadır.

Gaziantep'te yabancı sermayeli firmaların 2019 yılına ait toplam ihracat ve toplam yurt içi satış gelirleri aşağıdaki tablolarda verilmiştir. TİM verilerinde yurt içi satışlar TL, yurt dışı satışlar da ABD doları cinsinden verilmiştir. Karşılaştırma yapmak adına tüm rakamlar aynı para biriminden ifade edilmelidir. Bu nedenle döviz çevirilerinin yapılması gerekmektedir. Regresyon analizinde kolaylık sağlaması bakımından tüm rakamlar ABD Dolarına çevrilmiştir. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) 31 Aralık 2019 günlük ABD efektif döviz kuru üzerinden yurt içi satış ve VÖK ABD dolarına çevrilmiştir.

Döviz Kodu	Birim	Döviz Cinsi	Döviz Alış	Döviz Satış	Efektif Alış	Efektif Satış
USD/TRY	1	ABD DOLARI	5,9400	5,9507	5,9358	5,9596

Kaynak: T.C.M.B Günlük Döviz Kuru Verileri, 2020

TR_{ex}	TR_{tysg}	VÖK
390.046.869,32	2.101.727.299,69	87.284.278,96

Yabancı ortaklı 6 firmanın hem ihracat hem de yurt içi satış rakamları ile birlikte VÖK değerleri belirlenmiştir. Efektif döviz kuru üzerinde ihracat rakamları TL'ye çevrilerek gerekli analizlerin aynı para birimi üzerinden yapılması sağlanacaktır.

Tablo 9: Gaziantep'te İhracatta Yabancı Sermayeli Firmalar

Yabancı Sermayeli Gaziantep Merkezli İhracatçı Firmalar, (Türkiye'de İlk 1000 içinde Gaziantep ilk 70 içinde)							Sermaye Yapısı				
Gaziantep SN	2019 Genel Sıralaması	2019 Sektörel Sıralaması	2019 İhracatı (\$)	2018 İhracatı (\$)	İhracat Değişimi	Firma Unvanı	Firmanın Türü	Yerli	Yabancı	2019 Yurtiçi Satış Tutarı (TL)	2019 Vergi Öncesi Kâr (TL)
12	165	7	104.552.701,19	53.465.762,21	95,60%	DİA BAKLİYAT A.Ş.	İhracatçı		100,00%	282.311.088,64	9.159.130,30
14	258	51	65.680.951,17	51.269.231,78	28,10%	ALTUNSOY	İhracatçı	62,00%	38,00%	888.277,68	768.585,08
17	270	15	63.385.122,11	60.009.127,42	5,60%	NUR GIDA	İhracatçı	80,00%	20,00%	63.329.644,78	3.398.747,97
18	271	43	63.317.697,98	54.788.578,90	15,60%	ALMES İÇ VE DIŞ TİCARET NAKLİYE A.Ş.	İhracatçı	60,00%	40,00%	88.853,88	576.584,54
29	416	12	46.931.097,31	51.426.942,56	-8,70%	BADE DIŞ TİCARET A.Ş.	Grup dış ticaret firması	50,00%	50,00%		2.420.203,93
30	421	34	46.179.299,56	36.752.989,08	25,60%	TİRYAKİ AGRO	İhracatçı	72,03%	27,97%	1.755.109.434,71	70.961.027,14
Toplam			390.046.869,32	307.712.631,95						2.101.727.299,69	87.284.278,96

Kaynak: Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM), 2020

TİM verilerinden derlenen tabloda görüldüğü üzere yabancı sermayeli 6 firmanın 2019 yılında gerçekleştirdiği toplam ihracat miktarı 390.046.869,32 dolar 2018 ise 307.712.631,95 dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu firmaların toplam yurt içi satışlar 2.101.727.299,69 TL, vergi öncesi karı 87.284.278,96 TL olarak gerçekleştiği görülmektedir.

% 100 yerli sermayeli firmalarda ise aşağıdaki gibi bir ihracat rakamına ulaşmıştır.

TR_{ex}	TR_{tysg}	VÖK
3.744.119.463,20	8.315.488.387,02	661.533.052,01

Bu sonuçlara göre göre ihracat kapasitesinin büyük çoğunluğunu yerli firmalar gerçekleştirmektedir. İhracat değeri bakımından yerli firmaların payı ve rakamsal büyüklükleri yabancı ortaklı firmalardan çok daha büyük olduğundan, firmaların transfer fiyatlamasına ihtiyaç duymadan ihracattan kar elde edebildiklerini göstermektedir.

Tablo 10: Gaziantep'te İhracatta Yerli Sermayeli Firmalar

Yerli Sermayeli Gaziantep Merkezli İhracatçı Firmalar, (Türkiye’de İlk 1000 içindeki 64 firma)						Sermaye Yapısı	2019	
Gaziantep SN	2019 Genel Sıralaması	2019 Sektörel Sıralaması	2019 İhracatı (\$)	2018 İhracatı (\$)	Firma Unvanı	Yerli	Yurtiçi Satış Tutarı (TL)	Vergi Öncesi Kâr (TL)
1	42	3	319.662.591,57	272.300.078,68	SANKO DIŞ TİCARET A.Ş.	100,00%		
2	66	1	216.444.667,71	200.521.614,68	ALTUNKAYA İNŞAAT NAKLİYAT GIDA TİCARET A.Ş.	100,00%	9.258.251,98	9.968.705,27
5	104	2	147.005.414,27	113.294.008,56	DOST KARDEŞLER TEKSTİL SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	100,00%	293.435.648,00	37.062.926,00
7	141	5	115.903.434,71	112.660.319,39	MUTLU MAKARNACILIK SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	100,00%	767.824.671,32	49.002.028,30
9	152	3	110.325.542,93	87.580.733,72	KARTAL HALI TEKSTİL SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	100,00%	128.208.991,17	77.235.504,92
10	156	11	107.471.444,03	136.617.117,28	KÖKSAN PET VE PLASTİK AMBALAJ SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	100,00%	1.592.861.583,35	206.799.825,62

16	267	35	63.807.918,65	48.851.497,73	EROL DIŞ TİCARET LTD. ŞTİ.	100,00%		
19	285	17	60.513.228,47	49.356.168,98	NADİR YAĞ SANAYİ VE TİCARET A.Ő.	100,00%	95.012.026,00	3.867.034,00
22	347	33	53.999.075,05	59.821.182,81	NAKSAN DIŞ TİCARET A.Ő.	100,00%	1.185,29	-7.931.972,89
23	359	21	52.863.753,79	42.398.756,37	KADOOĞLU YAĞ SANAYİ VE TİCARET A.Ő.	100,00%	535.588.580,26	14.143.411,02
27	414	7	47.031.177,69	32.459.044,27	FİLOTEKS İÇ VE DIŞ TİCARET LTD. ŞTİ.	100,00%	136.795,10	2.514.622,66
28	415	28	47.003.792,78	45.719.346,54	BEŞLER MAKARNA UN İRMIK GIDA SANAYİ VE TİCARET A.Ő.	100,00%	253.083.713,06	1.252.130,01
31	422	10	46.080.671,35	43.578.070,70	ÖZKAPLAN KARPET İÇ VE DIŞ TİCARET LTD. ŞTİ.	100,00%		616.922,16
33	428	9	45.254.992,42	43.702.930,15	MERİNOS HALI SANAYİ VE TİCARET A.Ő.	100,00%	1.627.733.370,99	118.111.982,42
34	440	30	44.473.148,64	50.637.129,96	ERUSLU İÇ VE DIŞ TİCARET PAZARLAMA A.Ő.	100,00%	4.095.000,00	200.993,47
37	491	11	41.109.084,42	28.689.322,18	SAFYÜN DOKUMA	100,00%	2.592,59	2.117.043,78

					ÜRÜNLERİ İÇ VE DIŞ TİCARET A.Ş.			
38	495	27	40.745.331,77	40.956.374,12	CANAN İPLİKÇİLİK SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	100,00%	313.218.723,00	43.185.475,00
40	520	38	38.826.960,18	23.725.858,82	SAYINLAR GIDA MADDELERİ SANAYİ TİCARET A.Ş.	100,00%	316.912.412,22	4.354.801,12
41	523	24	38.692.985,11	39.953.306,02	ADININ AÇIKLANMASINI İSTEMİYOR	100,00%	2.480.513,19	401.760,01
42	540	37	37.774.837,72	32.102.739,72	PAKLAR GIDA SANAYİ VE TİCARET LTD. ŞTİ.	100,00%	37.774.837,72	37.774.837,72
43	574	18	35.112.495,74	31.511.038,24	BOSSAN TEKSTİL İTHALAT İHRACAT SANAYİ VE TİCARET LTD. ŞTİ.	100,00%	6.513.762,81	1.943.439,45
44	591	13	33.939.552,17	35.577.673,64	KAPLANSER HALI GIDA VE TEKSTİL SANAYİ VE TİCARET LTD. ŞTİ.	100,00%	21.561.307,59	31.045.039,76

47	635	14	31.925.287,29	27.044.505,32	GRAND DIŞ TİCARET LTD. ŞTİ.	100,00%		1.846.891,76
48	646	28	31.415.990,46	29.615.695,81	ÖZAKAN İNŞAAT İTHALAT İHRACAT SANAYİ VE DIŞ TİCARET LTD. ŞTİ.	100,00%	2.206.330,80	407.024,00
51	710	15	29.166.738,99	24.285.709,89	ESMA İÇ VE DIŞ TİCARET LTD. ŞTİ.	100,00%	164.504.681,07	860.438,43
53	753	74	27.542.859,94	24.836.926,12	BIG BRANDS DIŞ TİCARET LTD. ŞTİ.	100,00%	3.974.684,30	2.442.520,27
54	763	16	27.377.898,66		GÜMÜŞOĞLU İÇ VE DIŞ TİCARET LTD. ŞTİ.	100,00%	319.258,33	221.229,33
55	769	26	27.310.594,69	57.969.529,19	ADININ AÇIKLANMASINI İSTEMİYOR	100,00%	227.870.958,15	1.196.378,33
57	803	13	26.291.052,59	22.912.162,77	MERAY KURUYEMİŞ GIDA SANAYİ VE TİCARET LTD. ŞTİ.	100,00%	168.339.284,20	7.202.826,50
58	808	42	26.083.051,80		ADAM DIŞ TİCARET LTD. ŞTİ.	100,00%	19.631.933,00	1.426.171,58
59	815	55	25.830.899,20		ARASA GIDA PERAKENDE	100,00%	154.596.603,91	28.954.820,63

					YATIRIM VE İŞLETME SANAYİ TİCARET A.Ş.			
60	845	22	25.005.302,89	24.998.993,95	PAKTEN SAĞLIK ÜRÜNLERİ SANAYİ TİCARET A.Ş.	100,00%	134.165.191,16	19.016.730,51
61	858	24	24.624.707,08		MİRAÇ HALI TİCARET LTD. ŞTİ.	100,00%	8.939.528,47	1.081.393,25
62	860	72	24.580.941,87	23.363.286,71	UNAT YAĞ GIDA SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	100,00%	284.331.078,15	64.497,04
63	875	60	24.201.851,81		SELÇUK YEM GIDA SANAYİ VE TİCARET LTD. ŞTİ.	100,00%	106.843.793,74	265.775,78
65	918	19	23.238.216,56		DOKUPA PAZARLAMA İÇ VE DIŞ TİCARET LTD. ŞTİ.	100,00%	2.313.007,83	779.818,25
67	962	20	22.107.123,07	22.011.386,81	ART DIŞ TİCARET LTD. ŞTİ.	100,00%	9.658.880,00	1.401.566,48
68	972	67	21.956.151,53	23.222.410,74	ACARSAN MAKARNA UN GIDA İNŞ. SAN. TİC. A.Ş.	100,00%	156.114.981,78	-40.022.453,29
69	995	21	21.572.527,27		POST HALI İTHALAT	100,00%	1.886.679,00	209.595,00

					İHRACAT LTD. ŞTİ.			
70	1000	22	21.502.090,57		ALGAN İÇ VE DIŞ TİCARET LTD. ŞTİ.	100,00%	3.873.591,71	511.318,36
Toplam			3.744.119.463,20	3.205.449.463,86			8.315.488.387,02	661.533.052,01

Kaynak: Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM) verileri kullanılarak hazırlanmıştır, 2020

Türkiye’de ilk 1000 ihracatçı firma içerisinde girebilen 70 Gaziantep firmasının ortalama firma başına düşen ihracat tutarı \$59.059.519,04 ABD dolarıdır. 64 yerli firmanın ortalama ihracat tutarı \$58.501.866,61 ABD Dolarıdır. 6 Yabancı sermayeli firmaya ait ortalama yıllık ihracat tutarı ise \$65.007.811,55 ABD Dolarıdır. VÖK rakamları verilen 42 firma incelendiğinde ise 2019 yılına ait firma başına düşen ortalama ihracat miktarı \$46.415.307,08 ABD dolarıdır. Ortalama değerleriyle birlikte korelasyon katsayıları da analiz edilerek yerli sermayeli firmaların yabancı ortaklı veya yabancı sermayeli firmalar göre yarattıkları katma değer VÖK açısından bir fark yaratıp yaratmadığı analiz edilmiştir.

Tablo 11: Vergi Öncesi Kar ve İhracat Rakamları-2019

SN	Firma Unvanı	2019	2019	2019
		İhracatı	Yurtiçi Satış Tutarı	Vergi Öncesi Kâr
		(\$)	(TL)	(TL)
1	ALTUNKAYA İNŞAAT NAKLİYAT GIDA TİCARET A.Ş.	216.444.667,71	9.258.251,98	9.968.705,27
2	KARTAL HALI TEKSTİL SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	110.325.542,93	128.208.991,17	77.235.504,92
3	KÖKSAN PET VE PLASTİK AMBALAJ SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	107.471.444,03	1.592.861.583,35	206.799.825,62
4	DİA BAKLIYAT A.Ş.	104.552.701,19	282.311.088,64	9.159.130,30
5	ALTUNSOY ULUSLARARASI NAKLİYAT İNŞAAT İTHALAT İHRACAT TİCARET LTD. ŞTİ.	65.680.951,17	888.277,68	768.585,08
6	NUR GIDA PETROL ÜRÜNLERİ ULUSLARARASI NAKLİYAT MADENCİLİK TEKSTİL SANAYİ VE DIŞ TİCARET LTD. ŞTİ.	63.385.122,11	63.329.644,78	3.398.747,97
7	ALMES İÇ VE DIŞ TİCARET NAKLIYE A.Ş.	63.317.697,98	88.853,88	576.584,54
8	NADİR YAĞ SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	60.513.228,47	95.012.026,00	3.867.034,00
9	NAKSAN DIŞ TİCARET A.Ş.	53.999.075,05	1.185,29	-7.931.972,89
10	KADOOĞLU YAĞ SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	52.863.753,79	535.588.580,26	14.143.411,02
11	FİLOTEKS İÇ VE DIŞ TİCARET LTD. ŞTİ.	47.031.177,69	136.795,10	2.514.622,66
12	BEŞLER MAKARNA UN İRMİK GIDA SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	47.003.792,78	253.083.713,06	1.252.130,01
13	BADE DIŞ TİCARET A.Ş.	46.931.097,31	0	2.420.203,93
14	TİRYAKİ AGRO GIDA SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	46.179.299,56	1.755.109.434,71	70.961.027,14
15	ÖZKAPLAN KARPET İÇ VE DIŞ TİCARET LTD. ŞTİ.	46.080.671,35	0	616.922,16
16	MERİNOS HALI SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	45.254.992,42	1.627.733.370,99	118.111.982,42
17	ERUSLU İÇ VE DIŞ TİCARET PAZARLAMA A.Ş.	44.473.148,64	4.095.000,00	200.993,47
18	SAFYÜN DOKUMA ÜRÜNLERİ İÇ VE DIŞ TİCARET A.Ş.	41.109.084,42	2.592,59	2.117.043,78
19	CANAN İPLİKÇİLİK SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	40.745.331,77	313.218.723,00	43.185.475,00

20	SAYINLAR GIDA MADDELERİ SANAYİ TİCARET A.Ş.	38.826.960,18	316.912.412,22	4.354.801,12
21	ADININ AÇIKLANMASINI İSTEMİYOR	38.692.985,11	2.480.513,19	401.760,01
22	PAKLAR GIDA SANAYİ VE TİCARET LTD. ŞTİ.	37.774.837,72	37.774.837,72	37.774.837,72
23	BOSSAN TEKSTİL İTHALAT İHRACAT SANAYİ VE TİCARET LTD. ŞTİ.	35.112.495,74	6.513.762,81	1.943.439,45
24	KAPLANSER HALI GIDA VE TEKSTİL SANAYİ VE TİCARET LTD. ŞTİ.	33.939.552,17	21.561.307,59	31.045.039,76
25	GRAND DIŞ TİCARET LTD. ŞTİ.	31.925.287,29	0	1.846.891,76
26	ÖZAKAN İNŞAAT İTHALAT İHRACAT SANAYİ VE DIŞ TİCARET LTD. ŞTİ.	31.415.990,46	2.206.330,80	407.024,00
27	ESMA İÇ VE DIŞ TİCARET LTD. ŞTİ.	29.166.738,99	164.504.681,07	860.438,43
28	BIG BRANDS DIŞ TİCARET LTD. ŞTİ.	27.542.859,94	3.974.684,30	2.442.520,27
29	GÜMÜŞOĞLU İÇ VE DIŞ TİCARET LTD. ŞTİ.	27.377.898,66	319.258,33	221.229,33
30	ADININ AÇIKLANMASINI İSTEMİYOR	27.310.594,69	227.870.958,15	1.196.378,33
31	MERAY KURUYEMİŞ GIDA SANAYİ VE TİCARET LTD. ŞTİ.	26.291.052,59	168.339.284,20	7.202.826,50
32	ADAM DIŞ TİCARET LTD. ŞTİ.	26.083.051,80	19.631.933,00	1.426.171,58
33	ARASA GIDA PERAKENDE YATIRIM VE İŞLETME SANAYİ TİCARET A.Ş.	25.830.899,20	154.596.603,91	28.954.820,63
34	PAKTEN SAĞLIK ÜRÜNLERİ SANAYİ TİCARET A.Ş.	25.005.302,89	134.165.191,16	19.016.730,51
35	MİRAÇ HALI TİCARET LTD. ŞTİ.	24.624.707,08	8.939.528,47	1.081.393,25
36	UNAT YAĞ GIDA SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	24.580.941,87	284.331.078,15	64.497,04
37	SELÇUK YEM GIDA SANAYİ VE TİCARET LTD. ŞTİ.	24.201.851,81	106.843.793,74	265.775,78
38	DOKUPA PAZARLAMA İÇ VE DIŞ TİCARET LTD. ŞTİ.	23.238.216,56	2.313.007,83	779.818,25
39	ART DIŞ TİCARET LTD. ŞTİ.	22.107.123,07	9.658.880,00	1.401.566,48
40	ACARSAN MAKARNA UN GIDA İNŞ. SAN. TİC. A.Ş.	21.956.151,53	156.114.981,78	-40.022.453,29
41	POST HALI İTHALAT İHRACAT LTD. ŞTİ.	21.572.527,27	1.886.679,00	209.595,00
42	ALGAN İÇ VE DIŞ TİCARET LTD. ŞTİ.	21.502.090,57	3.873.591,71	511.318,36
	Toplam İhracat	1.949.442.897,56	8.495.741.411,61	662.752.376,67

Çalışmada incelenen 70 firmadan 42 firmanın hem ihracat ve yurt içi satışları rakamları, hem de VÖK rakamları verilmiştir. Bunların içinden 36 tanesi yerli sermayeli 6 tanesi de yabancı ortaklıdır. 36 yerli sermayeli firmanın ortalama firma başına ihracat değeri \$43.316.556,34 ABD Doları olarak hesaplanmıştır. Analize konu edilen 42 firmanın VÖK ve ihracat korelasyonları tablosu aşağıda verilmiştir.

Tablo 12: VÖK ve İhracat Değerleri Verilen 42 firmada Korelasyon Katsayıları

Korelasyon Değişkenleri	Katsayı
İhracat-VÖK	0,322887
İhracat-Yurt İçi Satış	0,150954

Tablo 13'te görüldüğü üzere VÖK değerleri, yurt içi satışlar ve ihracat değerleri belirlenen 42 firmanın İhracat-VÖK korelasyon katsayısı pozitif ve değeri de yaklaşık 0,32 olarak hesaplanmıştır. Bu da ihracattaki her bir birim artışın VÖK'ı yaklaşık 0,32 birim pozitif yönde değiştirdiğini göstermektedir. Yine İhracat-Yurt İçi Satışlar korelasyon katsayısı incelendiğinde ise katsayı değerinin yaklaşık 0,15 olduğu, bu da ihracat ile yurt içi satışlar arasında pozitif, başka bir ifade ile aynı yönlü bir ilişkinin olduğunu göstermektedir. İhracattaki bir birimlik bir artış yurt içi satışları da yaklaşık 0,15 kadar aynı yönde değiştirmektedir.

Tablo 13: VÖK ve İhracat Değerleri Verilen Yabancı Ortaklı 6 Firmanın Korelasyon Katsayıları

Korelasyon Değişkenleri	Katsayı
İhracat-VÖK	-0,3469
İhracat-Yurt İçi Satış	-0,29738

6 adet yabancı ortaklı firmanın VÖK ve ihracat korelasyonları aşağıdaki tabloda verilmiştir. Tablo 14'te görüldüğü üzere İhracat-VÖK korelasyon katsayısı negatif ve değeri de yaklaşık -0,35 olarak hesaplanmıştır. Bu da ihracattaki her bir birim artışın VÖK'ı yaklaşık 0,35 birim negatif yönde değiştirdiğini göstermektedir. Yabancı ortaklı 6 firmanın İhracat-Yurt İçi Satışlar korelasyon katsayısı incelendiğinde ise katsayı değerinin yaklaşık -0,30 olduğu, bu da ihracat ile yurt içi satışlar arasında negatif, yani zıt yönlü bir ilişkinin olduğunu göstermektedir. İhracattaki bir birimlik bir artış yurt içi satışları da yaklaşık 0,30 kadar ters yönde değiştirmektedir, yani azaltmaktadır.

Tablo 14: VÖK ve İhracat Değerleri Verilen Yerli Sermayeli 36 Firmanın Korelasyon Katsayıları

Korelasyon Değişkenleri	Katsayı
İhracat-VÖK	0,372353
İhracat-Yurt İçi Satış	0,201764

Tablo 15’te görüldüğü üzere VÖK değerleri, yurt içi satışlar ve ihracat değerleri belirlenen 36 firmanın İhracat-VÖK korelasyon katsayısı pozitif ve değeri de yaklaşık 0,37 olarak hesaplanmıştır. Bu da ihracattaki her bir birim artışın VÖK’ı yaklaşık 0,37 birim pozitif yönde değiştirdiğini göstermektedir. Yine İhracat-Yurt İçi Satışlar korelasyon katsayısı incelendiğinde ise katsayı değerinin yaklaşık 0,20 olduğu, bu da ihracat ile yurt içi satışlar arasında pozitif, yani aynı yönlü bir ilişkinin olduğunu göstermektedir. İhracattaki bir birimlik bir artış yurt içi satışları da yaklaşık 0,20 kadar aynı yönde değiştirmektedir.

Korelasyon katsayıları bakımından yapılan analizlerde yerli sermayeli firmaların ihracat artışı ile yurt içi satış ve VÖK artışı arasında pozitif korelasyon olduğu, görülmektedir. Yabancı sermayeli ve yabancı sermaye ortaklı firmalar ile yurt içi satışlar ve VÖK korelasyonu ise negatif çıkmaktadır. Bu da yabancı sermayeli ortaklıkların ihracat artışında etkisi pozitif olmakla beraber VÖK ve yurt içi satışlara etkisi negatif olması bakımından firmaların VÖK bakımından bir katma değer kaybına neden olduğuna dair bulguların daha fazla olduğunu sonucunu ortaya çıkarttığı söylenebilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SONUÇ VE DEĞERLENDİRMELER

Bu tez çalışmasının temel amacı Gaziantep'teki ihracatçı firmalarda Transfer Fiyatlaması ve ihracat ilişkisini analiz etmektir. Bu kapsamda belirlenen örneklem Gaziantep'teki ihracatçı 70 firmanın yıllara göre değişen ihracat ve vergi miktarları üzerinden zaman serisi-trend analizleri yapılarak ihracat-transfer fiyatlaması ilişkisi analiz edilmiştir. Araştırmanın sonucunda Gaziantep ihracatçı firmalarının transfer fiyatlama kullanarak kendileri için kar, vergisel açıdan bir kayba sebep olacak bir yöntem kullanıp kullanmadıkları ikincil veriler üzerinden analiz edilmesi amaçlanmıştır. Bu çerçevede kullanılan analiz yöntemi sonrasında ortaya çıkan sonuçları aşağıdaki gibi özetleyebilmek mümkündür.

Trend analizi, deterministik analizde 2019 yılına ait veriler üzerinden firmaların dış ticaret rakamları analiz edilmiştir. Buna göre Firmaların %91 yerli %9 yabancı ortaklı olduğu tespit edilmiştir. Firmaların VÖK tutarları karşılaştırıldığında ise yabancı sermayeli veya yabancı ortaklı ihracatçı firmaların ihracat artışı ile VÖK değerleri bakımından negatif korelasyon olduğu görülmektedir. Yerli sermayeli firmalarda ise VÖK-İhracat arasında pozitif bir korelasyon olduğu görülmektedir.

Bu çalışmada analize konulan olan firmalar belli Türkiye'deki ihracata damgasını vurun 100 firmanın içerisinde Gaziantep firmaları filtrelenerek sonra belirlenmiştir. TİM tarafından her yıl düzenli açıklanan ilk 1000 ihracatçı firmanın listesinden Gaziantep firmaları belirlenmiştir. Firmaların büyük çoğunluğu 2019 yılına ait yurt içi satış ve vergi öncesi kar verilerini paylaşmamıştır. İhracatçı firmaların transfer fiyatlamasına başvurup vurmadığının tespitine yönelik yapılan bu çalışmada yabancı sermayeli firmaların Gaziantep firmaları içerisindeki ihracat payları belirlenmiştir. Hem yerli sermayeli hem de yabancı ortaklı-sermayeli firmaların 2019 yılında gerçekleştirdikleri ihracat rakamları üzerinden belirlemelerde, firmaların genellikle VÖK düşük çıkmıştır. VÖK bazı firmalarda verilmediğinden bazı firmalarda ise çok düşük çıktığında sadece VÖK üzerinden yapılacak analizler eksik ve ortalamadan sapmalara neden olmuştur. Bu nedenle tanımlayıcı istatistikler kullanılarak ihracat trend analizleri ile oran analizleri yapılmıştır. Bununla birlikte regresyon modeli kurularak ihracatçı firmaların yerli ve yabancı sermayeli olanların 2019 yılındaki ihracat ağırlıkları tespit edilmiştir. Buna göre 2019 yılında Türkiye'de ilk 1000 sıralamasına girebilen 70 ihracatçı Gaziantep firmalarından yabancı sermayeli olanların ihracat rakamlarındaki ağırlığı yaklaşık %9 civarındadır. Buna karşın yerli sermayeli firmaların ağırlığı ise %91 civarındadır.

Bu nedenle çalışmanın odak noktasında kurulan model ihracat yapan yerli ve yabancı sermayeli firmaların ihracat rakamları üzerinden gerçekleştirilmiştir. Yapılan regresyon analizi tek bir dönemi dikkate aldığından “Statik analiz” olarak değerlendirilerek regresyon denkleminde eğim-tanjant, bir başka deyişle katsayı analizi üzerinden yapılmıştır.

Yazındaki yaygın görüşün aksine, Gaziantep firmaları transfer fiyatlamasını kullanarak ihracatı artırmaya yönelik politikalar izlememektedir. Bu nedenle vergi kayıpları veya katma değer düşürücü etkileri gözlemlenmemiştir. Yapılan çalışmada 70 ihracatçı firmadan VÖK değerleri belli olan firmalardan sadece 6 tanesi yabancı ortaklı firmadır. Bunun dışında kalan firmaların hepsi %100 yerli sermayelidir. Buna göre ortaya çıkan temel sonuç, firmaların yabancı ortaklıklar kurmak suretiyle transfer fiyatlamasına başvurup ihracat kapasitelerini geliştirmeyi tercih etmediklerini göstermektedir.

KAYNAKÇA

- Akkaya, Ş. (2005). *Küreselleşme Sürecinde Vergi Yapıları ve Uluslararası Vergi Rekabeti*. Filiz Kitabevi, İstanbul.
- Akbulut M.C. Regresyon Analizi. Ankara Üniversitesi, Ders Notu, (Çevrimiçi), https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/73932/mod_resource/content/1/Unite_10.pdf
- Aktan, C. C. (2004). *Vergi Rekabeti*. Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 22, (1-18).
- Aktaş, M. (2003), *Uluslararası Transfer Fiyatlandırması ve Türk Vergi Sistemindeki Konumu-I*. Yaklaşım, Ekim, 84-90.
- Aktaş, M. (2004). *Uluslararası Transfer Fiyatlandırması ve Türk Vergi Mevzuatında Uygulama Olanakları*. Yaklaşım Yayınları, Ankara.
- Anbar, A. Ö. (2008). *Kurum Kazancının Tespitinde İndirilemeyecek Giderler (Kanunen Kabul Edilmeyen Giderler)*. Vergi Sorunları, Sayı: (Anbar, 2004)187, Nisan 2004, 37-57.
- Arpan, J.S.(1972). *International Intracorporate Pricing Non – American Systems and Views*, New York, 1972, Praeger Publishers, s.26
- Işık, H. (2005). *Çok Uluslu Şirketlerde Örtülü Kazanç ve Örtülü Sermaye*. T.C. Maliye Bakanlığı Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı Yayın No:2005/370, s.67.
- Arslan, S. (2004). *İşletmelerde Stratejik Faaliyet Bölümleri Arasında Transfer Fiyatlandırması*. Muhasebe ve Denetime Bakış, Sayı:12, Nisan 2004, ss.47-68.
- Aydın S. (2001). *Küreselleşme ve Vergisel Boyutu*. Yaklaşım, Sayı:103.
- Barker, W. B. (2001). *Optimal International Taxation and Tax Competition: Overcoming the Contractions*. Nw. J. Int'l L. & Bus., 22, 161.
- Başaran, F. (2001). *Avrupa Birliği İşletme Vergilemesi Temel Kurallarına Uyum*. Vergi Sorunları, Sayı: 156, Eylül 2001, ss.127-136.
- Baykan, G. (2021). *Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kazanç Dağıtımı Ve Hukuki Sonuçları*. (Çevrimiçi), <https://www.mondaq.com/turkey/sales-taxes-vat-gst/1062548/transfer-fiyatlandirmasi-yoluyla-rtl-kazan-da287itimi-ve-hukuki-sonulari>, Erişim 05.05.2021
- Beylik, A. (2004). *Uluslararası Transfer Fiyatlaması ve Karşı Düzenlemeler*. E -Yaklaşım, Sayı 17.

Bıyan, Ö. (2007). *Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kazanç Dağıtımı. Mali Cozum Dergisi/Financial Analysis*, (82).

Bircan, H. (2004). *Lojistik regresyon analizi. Tıp verileri üzerine bir uygulama. Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (8), 185-208.

Borkowski, S. C. (1996). *An Analysis (Meta- and Otherwise) of Multinational Transfer Pricing Research. The International Journal of Accounting*, Vol: 31, No:1, s. 39.

Canbay, T. (2015). *Transfer Fiyatlandırmasında Emsal Bedelin, Belirlenmesinde Yaşanan Sorunların Türk Vergi Mevzuatı Açısından Değerlendirilmesi. Manisa, Vergi Müfettişleri Derneği.*

Cangir, N. (2000). *Vergide Rekabet ya da Vergi Politikasının Değişen İşlevi-I. Yaklaşım, Sayı: 91, 104- 112.*

Cenkeri, E. (2005). *Transfer Fiyatlaması ve Türk Vergi Sistemi. İstanbul, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2005, s. 25.*

Çak, M. (2008). *Uluslararası vergi rekabeti transfer fiyatlaması ve vergilendirilmesi. Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı.*

Çamlıca, M. (1996). *Uluslararası Vergiden Kaçınma, Vergi Kaçakçılığı ve Vergi Anlaşmalarının İstismarı. Vergi Sorunları, Sayı:93, s. 94.*

Çekiciler, C. (2014). *Türkiye'de Transfer Fiyatlandırması ve Hazine Zararı. Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep.*

Çelik, O. (2000). *Uluslararası Transfer Fiyatlama: Teorik Bir Yaklaşım. Muhasebe ve Denetime Bakış, Cilt: 1, Sayı:1, 101-111.*

Çevik, S. (2004). *Küreselleşen Dünyada Vergi Politikası: Vergi Politikasında Dönüşüm ve Küresel Sorunlar. Vergi Dünyası, Sayı:270, 154-165.*

Dehejia, Vh, Genschel P. (1999). *Tax Competition in the European Union. Politics & Society*, 27(3):403-430.

Dembinski, P.H. (2006). *Ethical Aspects of Transfer Pricing, Finance & the Common Good/Bien Commun, No:24, 80-81.*

Demir, A. C. (2008). *Vergi Cennetlerine Yapılan Ödemelerde Vergi Kesintisi. Vergi Dünyası, Sayı: 324, 123-126.*

Dereli, O. (2003). *Sermaye Avanslarının Örtülü Kazanç Dağıtımını Açısından Değerlendirilmesi*. Vergi Dünyası, Sayı: 267, 76-79.

Dicle, B. (1995). *Vergi Uygulamaları Açısından Transfer Fiyatları*. Vergi Dünyası, Sayı:163.

Doğan, ve Çürük. (2002). *Çok Uluslu İşletmelerde Transfer Fiyatlama: Teori ve Uygulama*. Baki Kitapevi, s.24.

Doğrusöz, A.B. (2007). *5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu Şerhi*. Ankara SMMM Odası, Yayın No: 52, Ankara.

Elele, O. (2008). *Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kazanç Dağıtımında İlişkili Kişi Kavramı ve Değerlendirmeler*. Vergi Dünyası, Sayı:318, 83-87.

Elitzur, R. (1996). *Transfer Pricing Rules and Corporate Tax Jack Mintz: Competition*. Journal of Public Economics, Vol: 60, 401-422.

Jamie, ve Clive. (2000). *International Transfer Pricing: Searching for Patterns*. European Management Journal, Vol. 18, No. 2, 216.

Elliott, J. (1998), *International Transfer Pricing: Searching for Patterns*. Clive Emmanuel: European Management Journal, Vol: 16, No:2, 216-222.

Kartaloğlu, E. (2008). *Yoluyla Örtülü Kazanç Dağıtımında Dönem Sonu İşlemleri*. Ankara SMMM Odası, Ankara.

Erdel, V. ve Okumuş S. (2002). *Uluslararası Transfer Fiyatlaması*. Vergi Sorunları, Sayı: 166, 78-87.

Erdem, D. (1996). *Örtülü Kazanç Dağıtımında Emsal Uygulaması*. Vergi Sorunları, Sayı:95, 22-27.

Erdoğan, A. (2017). *Türkiye'nin İhracatını Etkileyen Faktörler: Çoklu Regresyon Analizi*. Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi, 5(2),1-8.

Erdut, Z. (2002). *Küreselleşme Bağlamında Uluslararası Sosyal Politika ve Türkiye*. Dokuz Eylül Yayınları, İzmir.

Erkan, M. (2000). *Özel Finans Kurumlarınca Kullanılan "Karz-ı Hansen" İçin Örtülü Kazanç İddiası İleri Sürülebilir mi?*. Vergi Dünyası, Sayı: 230.

Eyüpgiller, S. (2002). *Vergi Cenneti Ülkelerin Zarar Verici Uygulamalardan Vazgeçme Taahhütleri*. Vergi Dünyası, Sayı:249, 94-98.

Eyüpgiller, S. (2000). *Vergi Cennetleri ve Tercihli Vergi Sistemleri: Uygun Olmayan Vergi Rekabetinin 1998 OECD Vergi Komitesi Raporu Işığında Değerlendirilmesi*. Vergi Dünyası, 222.

Eyüpgiller, S. (2002). *Uluslararası Zarar Verici Vergi Rekabeti ve Vergi Cennetleri*. Yaklaşım Yayınları, Ankara.

Günaydın, İ. (1999). *Uluslararası Transfer Fiyatlandırmasının Vergisel Amaçları*. Vergi Dünyası, Sayı:216, 169.

Gürsoy, C. T. (1997). *Yönetim ve Maliyet Muhasebesi*. Lebib Yalkım Yayınları, İstanbul.

Hanson, J. S. (1975). *Transfer Pricing in The Multinational Corporation: A Critical Appraisal*. World Development, Vol: 3, No: 11&12, s. 857.

Işık, H. (2005). *Çok Uluslu Şirketlerde Örtülü Kazanç ve Örtülü Sermaye*. İstanbul Üniversitesi Doktora Tezi, İstanbul.

Işık, H. (2005). *Çok Uluslu Şirketlerde Örtülü Kazanç ve Örtülü Sermaye*. T.C. Maliye Bakanlığı Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı, Yayın No:2005/370, s.69.

Işık, İ. ve Çankaya M. (2005). *Serbest Bölgelere Satışlarda Örtülü Kazanç Konusunun Değerlendirilmesi II*. Yaklaşım, Sayı: 152.

Kapusuzoğlu, T. (1999). *Transfer Fiyatlaması Nedir?*. Vergi Dünyası, Sayı:205, 55-69.

Kapusuzoğlu, T. (1999). *Transfer Fiyatlandırmasına İlişkin Olarak ABD'de Yapılan Yasal Düzenlemeler (I)*. Vergi Dünyası, Sayı: 214, s.27.

Kapusuzoğlu, Tuncay. (2006). *Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kazanç Dağıtımı*. Vergi Dünyası, Sayı:296, s. 18-19.

Kapusuzoğlu, T. (2003). *Vergisel Yönden Transfer Fiyatlandırması*. Oluş Yayıncılık, İstanbul.

Kaygusuz, S. Y. ve Dokur Ş. (2005). *Transfer Fiyatlama Yöntemlerinin Değerlendirilmesinde ve Faaliyet Tabanlı Transfer Fiyatlama Modeli*. Atatürk İ.İ.B.F. Dergisi, Cilt:19, Sayı:2.

Kılıçarslan, H. (2005). *Avrupa Birliği'nde vergi rekabeti ve Türkiye*. Uludağ Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi. Bursa.

Kızılot, Ş. (2002). *Türk Vergi Hukukunda Örtülü Kazanç ve Örtülü Sermaye*. Yaklaşım Yayınları, Ankara.

Koyuncu, M. (2005). *Örtülü Sermaye Örtülü Kazanç Dağıtımı ve Uluslararası Transfer Fiyatlandırması*. Vergi Dünyası Dergisi, Sayı 177.

Koyuncu, M. (2005). *Örtülü Sermaye Örtülü Kazanç Dağıtımı ve Uluslararası Transfer Fiyatlandırması*. Maliye Hesap Uzmanları Derneği, İstanbul.

Köse, T., & Ferhatoğlu, E. (2008). *Transfer Fiyatlandırması (Üretim İşletmelerinde Uygulama)*. Turhan Kitabevi-Maliye ve Hukuk Yayınları, Ankara.

Küçük, S. (2009). *Transfer Fiyatlandırmasında Emsallere Uygun Fiyat Tespit Yöntemleri-II*. Yaklaşım, Sayı:199.

Nayyar ,D. ve Court J.(2002). *Governing Globalization: Issuesand Institutions*. UNU, World Institutefor Development Economics Research, Tokyo.

Nazalı, E. (2007). *Transfer Fiyatlandırması I*. Yaklaşım Dergisi, Sayı 175, 115-125.

Nazalı, E. (2007). *Transfer Fiyatlandırması II*. Yaklaşım Dergisi, Sayı 176.

Nazalı, E. (2007). *Transfer Fiyatlandırması- III*. Yaklaşım Dergisi, Sayı:177.

Neighbour, J. (2002). *Transfer Pricing:Keeping It At Arm's Length*. OECD Observer.

Oates, W. E. (2001). *Fiscal Competition or Harmonization? Some Reflections*. National Tax Journal, Sayı 54, no. 3, 507–512.

OECD, (2017). *Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations*. OECD Publishing, Paris.

OECD, (2020). *OECD Code of Liberalisation of Capital Movements*.

OECD, (2021), *Global FDI Flows*.

Oktar A. (2006). *Vergi Hukuku*. 2. Baskı, Türkmen Kitabevi.

Oktar C. (2004). *İşletmelerde Vergi Planlaması ve Türkiye Örneği*. Filiz Kitabevi, İstanbul.

Organ, İ. (2006). *İşletmelerde Vergisel Bir Planlama Unsuru: Transfer Fiyatlandırması*. Vergi Dünyası, Sayı:301, 132-141.

Owens, J. (2002). *Introduction: taxation in a global environment*.(Spotlight). *OECD Observer*, 15-17.

Öcal, E. (2009). *Transfer Fiyatlandırması Emsale Uygunluk İlkesine Bir Seçenek: Global Bölüşüm Formülü*. Yaklaşım, Sayı: 195.

Öcal, E. (2008). *Transfer Fiyatlandırmasında Emsal Sorunu*. Yaklaşım, Sayı:187.

Öncel, T. (2003). *Uluslararası Vergi Rekabeti*. İstanbul Üniversitesi Yenal Öncel: İktisat Fakültesi Maliye Araştırma Merkezi Konferansları, 43.- 44. Seri, ss:1-25.

Öncel, Y. (2002). *Transfer Fiyatlaması, Örtülü Kazanç Dağıtımı ve Vergilendirme*. Maliye Araştırma Merkezi Konferansları, (41).

Öncel, Y. (2005). *Kurumlar Vergisinde Değişim ve Uluslararası Vergi Rekabeti*. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Maliye Araştırma Konferansları, 47. Seri, ss.1-20.

Öncel, M. (2009). *Vergi Hukuku*. 17. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara.

Öz, S. (2005). *Uluslararası Vergi Rekabeti ve Vergi Cennetleri*. Maliye ve Hukuk Yayınları, Ankara.

Özbalcı Y. (1998). *Kurumlar Vergisi Kanunu Yorum ve Açıklamaları*. Oluş Yayıncılık, Ankara.

Özmen, M.A. (2008). *Gelir ve Kurumlar Vergisi Mevzuatında Vergi Güvenlik Müesseseleri*. Yaklaşım Yayıncılık, Ankara.

Öztürk, S. Ülger Ö. (2016). *Vergi Cennetlerinin Küresel Finansal Kriz Üzerine Ekonomik Etkileri: Vergi Kaçırma, Vergiden Kaçınma Ve Kara Para Aklamadaki Rolü*. Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi Cilt-Sayı: 9(1) ss:237-254.

Pehlivan, S. & Gökbunar, A. R. (2010). *Transfer Fiyatlandırmasında Vergi Denetiminin Etkinliği: Sorun ve Çözüm Önerileri*. Celal Bayar Üniversitesi SBE Dergisi, 8(2), 181.

Peker, İ. (2012). *Küresel Ekonomik Düzendeki Vergi Rekabeti Ve Türk Vergi Sistemi Açısından Değerlendirilmesi*. İstanbul Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Seyidoğlu, H. (1982). *Uluslararası İktisat*. Turhan Kitabevi, 1982, s. 349, Ankara.

Seyidoğlu, H. (2002). *Ekonomik Terimler Ansiklopedik Sözlük*. 3. Baskı, Güzem Can Yayınları, İstanbul.

Soydan, B. Y. (1996). *Çokuluslu İşletmeler ve Vergi İdareleri için Transfer Fiyatlaması Rehberi*. Vergi Sorunları, Sayı:91, ss.106-136.

Taşkın, Y. (2011). *Transfer Fiyatlandırmasında Emsallere Uygunluk İlkesi*. İstanbul Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Tekin, C. Kartaloğlu E. (2007). *Örtülü Sermaye ve Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kazanç Dönem Sonu İşlemleri*. İSMMMO, İstanbul.

Tonta, Y. (2008). *İstatistik Ders Notları*. Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi, Ankara.

TUSİAD Vergi Çalışmaları Grubu Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kazanç Dağıtım Hakkında Genel Tebliğ Taslağına Yönelik TUSİAD Önerileri, (Çevrimiçi) https://tusiad.org/tr/vergi-cg/item/download/7592_7cc52165ba493262a8b254ec89c2f91d, Erişim 05.06.2021

Türk, İ. (2017). *Kamu Maliyesi*. 7. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara.

Türkan, E. (2001). *Rekabet Teorisi ve Endüstri İktisadı*. Turhan Kitabevi, Ankara.

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB), (2002),-*Maliye Hesap Uzmanları Vakfı(HUV), Türk Vergi Sistemi, Sorunlar, Çözüm Önerileri*, Doğuşum Matbaacılık Ltd. Şti., Ankara, 392-393.

Uluatam, Ö. (2009). *Kamu Maliyesi*, 10.Baskı, İmaj Kitabevi, Ankara.

Uyanık, N. K. (2006). *Transfer Fiyatlandırma*, TÜRMOB Yayınları, No:278, Ankara.

Uysal, A. (2008). *Kurumlar Vergisi Kanunu*, Ankara.

Uzun, S. (2017). *Transfer Fiyatlandırmasına İlişkin Vergi Mevzuatında Yer Alan Yöntemlerin Stratejik Olarak Kullanımı*. Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Yakar, S. ve Ünal E. (2007). *Transfer Fiyatlama ve Çok Uluslu İşletmeler Açısından Bir Değerlendirme*. Vergi Sorunları, Sayı: 222, ss.123-137.

Yaltı, S. B. (1996). *Çokuluslu İşletmeler ve Vergi İdareleri için Transfer Fiyatlaması Rehberi*. Vergi Sorunları, Sayı:91, ss.106-136.

Yıldırım, M., Balcı F., ve Kiraz A. (2008). *Transfer Fiyatlandırması Uygulaması*. Mali Pusula Dergisi Eki, s.13 Ankara.

Yiğit, Ş. A. (2008). *Vergi Hukukunda Serbest Bölgeler*. Yaklaşım Yayınları, Ankara.

Kurşun, A. (2008). *Transfer Fiyatlandırması*. OECD, AB, ABD Düzenlemeleri Ve Türkiye’de Transfer Fiyatlandırması Rejimi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Mali Hukuk Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi İstanbul.

G8 Deauville-Fransa Zirvesi Sonuç Deklarasyonu, 2011. Çevrimiçi: https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_2011_05/20110926_110526-G8-Summit-Deauville.pdf. Erişim 12.05.2021

Henry, S. (1887). *The Principles Of Political Economy*. Cambridge Üniversitesi Yayınları, 2012, İlk Yayım:1887.

